

לחיפוש נצחיות רוח קדשו של אור האורות הנחל נובע מקור חכמה

אבן קשה

בס"ד | גליון 16 | אייר תשע"ח
מחיר: 10 ש"ח

ירחון חסידי ברסלב

שמעו קלא

עולו ואתו ואתכנשו
עיר וקדיש מן שמיא נחל להילולא דרבי שמעון

רוממות גדולת התנא
האלקי רבי שמעון בר
יוחאי, ושגב השמחה
הגדולה הפלאית
ביומא דהילולא דיליה

מקאווקאז למירון

הפגישה הגורלית במחנה, העריקה
מפלוגת הצבא הצארי, ההשתטחות
על הציון הקדוש באומן וההארה
האלוקית שם לעלות ארצה ויהי מה, עד
להתנחלות בציון במירון • עלילת חיינו
המופלאות של חכם אהרן גבריאלוב

גיבורי חיל

כך מסרו נפשם החסיד
רבי אברהם דז'רגובסקי
יחד עם בני ביתו על
השחיטה הכשרה באומן
ועל המקוה המחתרתי שבביתם
• יריעה מיוחדת לרגל יום השנה להסתלקותו

ואשרי הבאים על ציוןך

הרה"ח ר' יצחק טשינגל בשניחה מעוררת
מעלה את זכרונם הנלבב של נאמני וותיקי
ציון הרשב"י מלפני שנות דור

בגליון:

28 מאומן לארץ ישראל

סיפורו המופלא של חכם אהרן גבריאלוב מנאמני מירון

38 שלהבת אמונה שהמיסה את הכפור

מסכת חייו רצופי המסירות נפש של החסיד ר' אברהם דז'רגובסקי מאומן

54 מירון של מעלה

הרה"ח ר' יצחק טשינגל בזכרונות על החסידי הנלבבים שעבדו את ה' בציון הרשבי

4 זקניך ויאמרו לך

התנוצצות הלב בסוד גדולת הרשבי והילולא קדישא דיליה

8 בברסלב בוערת אש

חיות הצדיק נגלית כפי איך שהוא חי בלבנו

14 ההולכים בתורת ה'

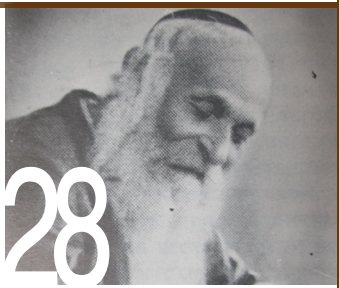
נפלאות ההמתקה ותיקון השמחה של אור האורות האספקלריה המאירה

18 בעקבי הצאן

בבואת ותואר דמותם האמיתית של התלמידים הנאמנים

57

28

38

60

58

40

35

מערכת אבקשה

טל': 0747-800-141
פקס: 0747-800-142

© כל הזכויות שמורות, העתקות קטעי מאמרים, או תמונות, אך ורק באישור בכתב מהמערכת.

עיצוב גרפי: EB LUM

שִׁמְעוּ קֶלֶא עוֹלוּ וְאַתּוּ וְאַתְּכֶנָּסוּ לְהִילּוֹלָא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן

מ'ן ש'מיא נ'חית ומבטיח שחלילה חלילה לא תשתכח התורה מ'ישראל, כי באמת דייקא על ידו יתקיים כ' לא' תשכח' מפ' זרעו'.

עם אותה התגלות ההבטחה הנצחית שהבטיח רשב"י בכרם ביבנה, ועם כוחו הגדול העולה על הכל עכשיו של הנחל נובע מקור חכמה שגילה כל זאת, סובב והולך מוהרנ"ת ז"ע ומכל תורה ותורה ובכל מאמר ומאמר שהולך ועוסק בה בהוא זימנא מזהיר ומבהיק את רום קדושת הרשב"י ויום הסתלקותו באור מופלא באור יקרות באור הצחצחות.

כאשר מעכשיו הולכים ונשלמים התיקונים ועולים ונתעלים בתכלית התיקון והשלימות שאין שלימות אחריו בהתחדשות תורתו והתנוצצות אורו של הנחל נובע מקור חכמה שהכל זקוקים אליו ולקבל מאתו.

ל"ג בעומר - יום הילולת הרשב"י - זה היום קיוונו לו, היום בו נתאחדו יחדיו רוחא דלעילא עם רוחא דלתתא, וזוהרו אורו ורוחו של רוח אפינו משיח ה' החל להתנוצץ ולזרוח ולנשב בהאי עלמא.

זה היום הגדול הקדוש המוכן והמסוגל לעורר בנו את אהבה ואת החשק ואת התשוקה אל אחד היחיד והמיוחד החשוק והנחשק אליו נכספת נפש כל חי.

ביום בו מתפשטת ומאירה קדושתו העליונה באתגליא יתיר ובאור שבעתיים ובפרט במחיצת קדשו נתאזר בעוז ותעצמות ונאחז בשולי תפלתו הנוראה של מוהרנ"ת ז"ע, לעורר את נשמת גואלינו הבוצינא קדישא בוצינא יקירא בוצינא עילאה בקול צעקה עמוקה: רבי.. רבי.. רבי.. רכב ישראל ופרשיו.. איך תוכלו לסבול צרות ישראל.. הקיצו ורננו שוכני עפר לגאול ישראל.. ובת עמי לא תחשה ולא תרפה ולא תשקוט בצעקה גדולה בבכיה ובתקווה טובה ובשמחה עד שיפוח היום ונסו הצללים ולילה כיום יאיר.

בעיצומו של יום מקודש זה 'הוד שבהוד' כשהאורות העליונים יורדים ובאים עד לרגלין דרגלין יעמדו רגלינו להעתיר ולהפציר על ביאת בן דוד מלכינו, לזכות ביום הנ' ב'מלכות שבמלכות' לקבל ברצון ובשמחה עולם על ראשינו את מלכות גואלינו מלכינו, כאשר בעת ההיא יזכו כל נשמות ישראל לשמוע תורה חדשה מפ' זרעו מפיו של נצר מחלציו יצמח יבוא ויגאלנו גאולת עולמים.

האור הגדול והקדושה העליונה יחד עם השמחה המופלאה המאירה ונשפעת ומופיעה ביום ל"ג בעומר, יומא דהילולא רבא דרשב"י, אינו נמנע באף מועד זמן.

היום טוב הבהיר הזה שהוקבע והתקדש בהשתוקקות לבם של ישראל ובהתדבקות רוחם ונשמתם בנשמת יחיד הדורות, משוך עליו חוט של חסד והתעוררות רחמים והארה עליונה שאין כדוגמתה.

למעלה משישים ריבוא רבבות אלפי ישראל המשתתפים בהילולא רבא באתרא קדישא דיליה, במקום גניזת ומנוחת התנא האלקי ראש בני ישראל, כולם כאחד חשים ומעידים כי כל תרעין דשמיא פתיחין בההוא יומא.

זה היום בו מתחיל חללו של עולם להתבסס מריחו הזך הטהור והמטהר של רוח אפינו משיח ה', כשאורו הנחשב מבראשית שב ומרחף על פני המים.

כל מי שמביט ברובי מאמריו, דרושיו והלכותיו של מוהרנ"ת ז"ע, אודות גדולת ומעלת קדושת היום הזה עומד נרעש ונרגש, באלו כתרים נשגבים מעטר הוא את אורו וכוחו ויום הסתלקותו של איש האלקים אשר נעשה אדם נאמר בעבורו.

וביותר ויותר איך שמפליא הוא לחדש ולפאר את נפלאות עוצם השמחה הגדולה בהיכל קדשו, שמחה שהיא כולה נמשכת משמחת עולם שלעתיד לבוא.

"וְזֶהוּ בְּחֵינַת עֵצֶם הַשְּׂמֵחָה שֶׁל הַלּוֹלָא רַבָּא דְרַבִּי שְׁמַעוֹן בְּרַי יוֹחָאִי שְׁעוּשִׁין בְּל"ג בְּעֹמֶר, שְׂבִיבִים הֵיזָה מִתְחִיל לְהִתְמַתֵּק הַדִּין הַנֶּאֱחָז בִּימֵי הַסְּפִירָה שֶׁהִיא בְּחֵינַת שְׁנָה, וּמִתְחִיל לְהִתְנוּצֵץ הַהָאָרָה שֶׁל שְׂבוּעוֹת שֶׁהִיא בְּחֵינַת הַתְּעוּרָרוֹת הַשְּׁנָה בְּחֵינַת תְּחִיַּת הַמַּתִּים בְּחֵינַת קְבֻלַּת הַתּוֹרָה. וְאִז הַשְּׂמֵחָה גְּדוֹלָה מְאֹד בְּחֵינַת הַשְּׂמֵחָה שְׁלֵעֲתִיד.. שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַשְּׂמֵחָה שֶׁל שְׂבוּעוֹת... (חושן משפט נו"קין ג')

ולא בכדי זכה זה התלמיד לגלות ולהאיר את רוממות היום הקדוש הזה, יום הסתלקותו של הרשב"י, מה שלא קדם לו אדם מעולם.

כי על כן סתר עליון לו נגלה באותה נסיעה גורלית הנודעת לעיר אומן, כשעל אם הדרך גילה אז אור האורות ראש בני ישראל לפני תלמידו הקדוש והנאמן את נפלאות סוד ההבטחה של התנא האלקי רבי שמעון בר יוחאי, שבעוד רבותינו הקדושים והנוראים צופים את העתיד לבוא, את שכחת התורה, ואת התגברות ההסתרה שבתוך ההסתרה, עומד העיר ו'קדיש

זקניך ויאמרו לך

שועורים, שיחות וסיפורים,
מזקני החסידים הדור העבר

עיר וקדיש מן שמיא נחית

התנוצצות גדולת התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי
וקדושת יומא דהילולא דיליה כפי אשר נשמעה מפיהם
ומפי כתבם של החסידים המופלאים נאמני אתרא קדישא
הדין רבי שמואל הורביץ זצ"ל ורבי שמואל שפירא זצ"ל
ונחקה עלי גיליון לדורות הבאים

החסיד רבי שמואל הורביץ זצ"ל

**כמו שהשם יתברך הוא טוב לכל,
כך הרשב"י טוב לכל**

זוהו אנו רואים בחוש שכל מי שבא לציין התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, יהיה מי שיהיה, אפילו הגרוע שבגרועים יש לו הרהור תשובה וניגש שם ביראת וחרדת הכבוד ואהבה טמונה בלב להצדיק הקדוש הזה, שמובא עליו באיזה מדרש שכמו שהשם יתברך הוא טוב לכל, כמו כן רשב"י זיע"א טוב לכל.

זוהו מורגש ורואים בחוש ממש שהוא טוב לכל אחד מישראל, אפילו החופשיים וכו' כשבאים על ציונו הקדוש מרגישים את עצמם באהבה וחביבות אליו כבן לאביו ושופכים לבם לפניו כמו לידיד היותר אהוב וכו', ואפילו גויים להבדיל יש להם יראה ואהבה למקום הנורא הזה.

**וספרנו ספירת העומר אצל הציין הקדוש
בהתעוררות כזה שאין לשער כלל**

וספרנו ספירת העומר בהתעוררות רב שאין לשער, כמנהגנו תמיד בליל ל"ג בעומר לספור הספירה שם אצל הציין הקדוש בהתעוררות כזה שאין לשער כלל, ואין לספר ולתאר למי שלא ראה זאת בעיניו גודל ההתעוררות והגעגועים והכיסופים להשם יתברך והרהורי תשובה אמיתיים שיש לכל אחד אז שאין לשער ולהעריך כלל, וההתעוררות גדול רבועצום, ובפרט למי שמסתכל על הציין הקדוש שאין לשער כלל. ובפרט בעת שאומרים "היום שלשה ושלושים יום" שאין לשער גודל ההתעוררות וגעגועי הלב, מלא אהבה וחביבה ובכיה ונשמע מכולם ביחד כמו קול רעם, ואין לתאר זאת למי שלא ראה בעיניו.

(ימי שמואל חלק ג פרק נז)

וענתה השירה הזאת כי לא תשכח על ידי רבי שמעון

בענין הנורא של כ"ד אלף תלמידי רבי עקיבא, [שהיה ראוי שתיתנת תורה על ידו] שמתו כולם כאחד בימים מועטים כאלה בשביל שלא היה ביניהם אהבה, אם אמנם בקדושה כל ההתחלקות של כל אחד לצדדין בצמצום אחר, הוא לשם שמים, לקבל רחמיו ואהבתו ושלומו בצמצומי הכלים האלה דייקא. כי [על כן יאמר בספר מלחמות ה', את והב בסופה כו'] לא זזו משם עד שנעשו אוהבים זה לזה, בשלום נפלא יותר. אבל מחמת שגם מזה נתאחז הרע לגמרי של המחלוקת שלא לשם שמים, וסביביו נשערה מאד לדקדק עמהם כחוט, ונוקם על עלילתם לעוצם מידת הדין לכד שהיה ברבם רבי עקיבא שעלה במחשבה, נגזר עליהם מיתה על ידי זה.

והיה העולם שגם מהצמצום והסתרת פני תורתו ואלקותו יתברך [ואנכי הסתר אסתיר פני] וענתה השירה הזאת וכו', כי לא תשכח על ידי רבי שמעון וחביריו, שהיו לו לתלמידים ובנים הגונים כאלה, עד שעל ידם דייקא, הכינו להתגלות נפלאות העין פנים של תורה. ובפרט בהסתלקות רבי שמעון, שאז בתכלית השלימות עלה עד ה'ג'ל בעין מ'ר' צמצומי הדין, שעל זה ביקש דוד המלך עליו השלום ג'ל' עיני ואביטה נפלאות מתורתך, שמאז אנו ממשיכים עכשיו הארת התגלות התורה שבשבועות.

(ביאור הליקוטים סימן כז)

רשב"י זכה להע' פנים על ידי הי"ג השנים במערה

רבי שמעון זכה לכל העין פנים שעל שם זה נקרא בשם עיר וכו' על שם התעוררות השינה, והעיקר זכה לזה בהי"ג שנים שישב במערה כמובן בספרי אמת ושם חיבר את הספר תיקוני זוהר שהוא התגלות העין פנים של תיבת בראשית, ועל כן שם דווקא נמשך לו בדרך נס חרוב הגדל לעי"ן שנה ועינ"א דמיא. ועל כן זכה על ידי זה לבנים הגונים ולתלמידים הגונים שהם רבי אלעזר ורבי אבא שעל ידי זה נשלם היראה בכל השלשה קווין שהם כללא דכולא כי על ידי זה בעצמו זוכין לאריכות ימים ועשירות והתבוננות.

(תפארת הליקוטים ב)

ואמרתי תיקון הכללי ושאר תפילות בהתעוררות הלב ובשפיכת שיחה ווידוי דברים כמו לפני הידיד היותר אהוב, ובבכיה מתוך אהבה וחביבות, וכן ביילתי איזה שעות בזה עד שנתקרב רוחי (=ביז מען קילט זיך דאס הארץ).

(שם פרק נ)

רק לבלות כל הזמן הזה אצל ציון הקדוש

ובני הגדולים שיחיו הלכו עם אנשים ביחד למגידו וטבלו שם, ומשם הלכו למערת בית שמאי והכסא של אליהו, ומשם חזרו למערת בית הלל, ומשם לציון רבי יוחנן הסנדלר, וכך בילו בזה כמה שעות. ואני לא רציתי לבלות זה הזמן בזה, רק לבלות כל הזמן הזה אצל ציון הקדוש של רבי שמעון בר יוחאי זיע"א יותר חשוב אצלי, ורק אחר ל"ג בעומר קודם נסיעתי בחזרה נלך על הציונים הקדושים.

(שם פרק נא)

כשזוכין לישוב שם אצל הצדיק, נכללין ונתהפכין למהות הצדיק

אינו דומה מי שבא רק על זמן קצר לבקש מעט ואחר כך יוצא למקום אחר לנוח ולאכול וכו', למי שיושב שם יומם ולילה בתוך הקדושה, ובפנים הוא עולם לגמרי ובחוץ עולם אחר לגמרי.

ובפרט שזאת אני יודע בבירור גמור, כשזוכין לישב שם אצל הצדיק אפילו אין עושין בעבודת ה', נכללין בהצדיק ונתהפכין למהות הצדיק, ונופל על האדם יראה ואהבה והאיש נעשה איש אחר לגמרי. וכמו שמביא רבינו ז"ל לענין ארץ ישראל וכן הצדיק וכן אמונה הקדושה של היהדות, כשזוכין להיות באלו אע"פ שאינן זוכין לעבודת ה' אף על פי כן נכללין בהקדושות האלו, ונתהפכין למהותם הקדוש.

ובפרט שבוודאי חוטפין הרבה הרהורי תשובה אמיתיים, והרבה תפילות ובכיה ופרישת שיחה לפני השם יתברך והרבה עבודת השם.

(שם פרק נג)

החסיד רבי שמואל שפירא זצ"ל

והיות שכלל ישראל האמינו באהרן הכהן, הם גם קיבלו ממנו כי מהיום צריך להאמין במשה רבינו וכך זכו להיגאל מטומאת מצרים.

וכאן המשיך רבי שמואל בהתעוררות נפלאה:

"משה ואהרן הלא הם מידות 'נצח' ו'הוד', ואם כן הוא הדבר והוא הענין אצל רבינו הקדוש והתנא האלוקי רשב"י, אשר כידוע רבינו מרומז והוא במספר "נצח" ורשב"י מרמז על "הוד" (ראה בכת"י הרב מטשעהרין המובא בכוכבי אור סוף חלק חכמה ובינה).

והנה כלל ישראל הלא דבוק ומקושר אל התנא האלוקי רשב"י, אורו וקדושתו מפורסמים ביותר בכל תפוצות ישראל, ועמך בית ישראל משתוקקים ומתגעגעים מאד להתקרב לאורו. לעומת זאת אורו של רבינו הקדוש נסתר מהם, רבינו הלא הוא אור הנעלם.

אך לעתיד לבא יבוא התנא רשב"י שהוא בחינת ה'הוד' ויודיע ויגלה את סודו ואורו של רבינו הקדוש הננמ"ח אור ה'נצח' לכל באי עולם. ובכך יתקרבו כל עם ישראל להשם יתברך בתכלית השלימות, כמאמרו (ראה חיי"מ של"ט ועוד).

כך סיים במילים רשפות אש להבה, וכמוכן מאיליו גודל ההתעוררות שהיתה לי בכניסתי להיכל ציון התנא האלוקי רשב"י.

והמשיך ר' יעקב מאיר כדרכו בקודש:

כימינו אנו רואים זאת במוחש התחלת הדבר, כאשר יהודים רוצים בעצם להשיג ולהתקרב אל קדושת התנא רשב"י, ומנסים ללמוד את הזוהר הקדוש שחיבר ולהשיג פנימיות התורה, אך לצערם אינם מצליחים להבינו על בוריו, ובפרט השייכות של הסודות והתיקונים לדרכי עבודת השם יתברך וכו'.

או אז הם ניגשים לספרי רבינו הקדוש ומוהרנ"ת, ומגלים שם את פנימיות דברי הזוהר הקדוש ושורש שורשי התורה, אורייתא דעתיקא סתימאה, וכפי שכבר אמר רבינו הקדוש שהלימוד בספרי הוא אתחלתא דגאולה.

ה'הוד' ו'הנצח' לחי העולמים

תחת אחד השיחים סיפר הרה"ח ר' יעקב מאיר שכטר שליט"א, שיחה נפלאה ונוראה ששמע מפי אותו חסיד נשגב רבי שמואל שפירא זצ"ל.

וגופא דעובדא הכי הוה:

היה זה באחת הנסיעות לאתרא קדישא מירון כאשר התכוננתי להיכנס לפני ולפנים להיכל קודש הקדשים של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי. כאשר צעדתי בחצר הרשב"י לעבר דלת המערה, והנה יוצא מולי החסיד רבי שמואל שפירא, כנראה לאחר שעות וימים של עבודת ה' ותפילה בכח והתבודדות בהיכל הרשב"י.

היה ניכר עליו כי שרוי הוא בהתעוררות גדולה עד מאד, וכאשר ראה אותי מתכוון להיכנס להיכל הרשב"י, פנה אלי ופתח את סגור פיו בדיבור נורא הוד:

"הנה משה רבינו רעיא מהימנא, כאשר הגיע זמן גאולתם של ישראל מגלות מצרים, היה הוא כידוע ספון וטמון בהרי מדין וכוש ורועה את צאן יתרו (כמובא במדרשי חז"ל ובספר הישר עיי"ש), כלל ישראל כמעט שלא ידעו על קיומו לאחר עשרות שנים שבהם לא שהה כלל בארץ מצרים. לעומת זאת אחיו הגדול אהרן הכהן, היה נחשב כמנהיג ונביא ישראל, אוהב שלום ורודף שלום ומשים שלום בין ישראל, וכמוכן שכלל ישראל הכירו אותו היטב כתוצאה מהנהגתו ופעולותיו למען הכלל.

אך כאשר הגיע הזמן של "פקוד פקדתי", בחר השי"ת דווקא במשה רבינו, האח הקטן יותר, על אף שלא היה מוכר לכלל...

ואכן משה רבינו טען לפני השי"ת הן בני ישראל לא יאמינו לי, ועל כך ענה לו השם יתברך כי "אהרן אחיך יהיה נביאך", אהרן הכהן, זה שכל ישראל יודעים ממנו ומעריצים אותו, הוא זה שיגיע ויודיע לכולם כי משה אחיו הקטן ממנו, הוא זה שנבחר להיות רועה ישראל, שליחו של מלך מלכי המלכים להוציאם ממצרים.

וכל העולם כולו ותאוותיו וכספו וזהבו אינו כדאי בשביל רגע אחד להיות שם

המלך והשפחה שכשנכנסים להגן רודפים את האדם ואינו יודע מי רודפו ומוכרח לברוח. לבד מאנ"ש, כי מי שיש לו עקשנות גדול, אזי מתעקש ומתעכב שם כל אחד לפי עקשנותו.

אבל אחר כך כשנוסעים משם, מתחילין תיכף להתגעגע ולהשתוקק בכלות הנפש, ומתחילין להרגיש איך שזכיתי להיות בהיכל המלך, ואיך שזכיתי לביטול הישות וזיכוך הגשמיות והרגשות הגוף, ואיך שזכיתי לחטוף הרבה עבודת ה', כי זוכין ביום אחד יותר מחודש שלם במקום אחר בלי ספק.

ואף על פי שכבר יודעים זאת כמה פעמים אף על פי כן כשבאים פעם חדש להתעכב שם, קשה מאד ונסיון גדול מאד, אבל הריווח שזוכים להיות יום אחד הוא בלי שיעור וערך, וכל העולם כולו ותאוותיו וכספו וזהבו אינו כדאי בשביל רגע אחד להיות שם, אשרי הזוכה לזה.

(ימי שמואל חלק ג פרק כב)

זה ידוע לי מכבר כי קשה מאד לסבול להיות במירון אצל רשב"י זיע"א, מפני קושי הגוף לקבל עליו עול עבודת ה'. וגם אפילו כשיש אתו מעדני עולם ולא עוסקים כל כך בעבודת ה', מפני שראיית פני הצדיק בעצמו מזכך הדמים וגשמיות הגוף.

ובפרט כשזוכין להיות איזה זמן שם, הוא בבחינת אכילה להצדיק כי נהפך למהותו וכו', כמובא בליקוטי מוהר"ן כי התקרבות לצדיק ולארץ ישראל ולהאמונה הקדושה כשרוצים בשביל עבודת ה' אפילו כשאין זוכין עדיין לעבודה כראוי, על כל פנים נתעכל להצדיק ולארץ ישראל ולהאמונה הקדושה ונתהפך למהותם, על כן נזדכך מעט מזוהמתו וגשמיותו והוא בבחינת ביטול וכו', וזה בעצמו זכיה גדולה, ועל כן לא מרגישים את העבודה, אדרבא נתדמה כי לא עובדים עדיין כלל ורחוקים מאד מהשי"ת וקשה מאד לסבול להיות שם.

ועל כן על פי רוב, באים אנשים ושוהים מעט ובורחים משם, וכמו שמובא בסיפורי מעשיות בהמעשה מבן

מרבי שמעון בעצמו, וכבר נאמרו בזה ביאורים שונים.

ואמרתי לרשום בזה בעזה"י מה ששמעתי בשם החסיד רבי שמואל שפירא ז"ל, כי מקודם דיבר רבינו ז"ל מעניין השייכות של רשב"י לזה העולם, והוא מה שחיבר ספר הזוהר כדי לקרב על ידו את ישראל לאביהם שבשמים, עד שזכו לצאת מן גלותא, אבל באמת עצם גדולת רשב"י ז"ל מצד עצמו הוא מרומם ונשגב מאד מאד הרבה יותר, כי גבוה מעל גבוה ומרומם לגמרי מזה העולם, וזה שאמר רבינו ז"ל "ודע שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרומז בפסוק אחר עיר וקדיש מן שמיא נחית". היינו כי הוא בבחינת עיר וקדיש מן שמיא דייקא, כי הוא למעלה מזה העולם הרבה גבוה מעל גבוה.

(הרה"ח ר' משה קרמר שליט"א, מבועי הנחל)

כך שוב מתאחדים הנצח וההוד, וכמו בגלות מצרים זכו כלל ישראל להתוודע לאורו של ה"נצח" הלא הוא משה רבינו רעיא מהימנא, על ידי ה"הוד" אחיו הגדול אהרן הכהן - כך זוכים כיום כלל ישראל להתוודע לאורו הנצחי של רבינו הקדוש על ידי הוד קדושת התנא רשב"י.

מן שמיא נחית

"..ודע שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרומז בפסוק אחר וכו'" (מאמר 'לכו חזו' שבראש ספר ליקוטי מוהר"ן).

וצריך ביאור כוונתו ז"ל במה שכתב "ודע שסוד רבי שמעון בעצמו הוא מרומז בפסוק אחר וכו'", הלא עד כאן דיבר גם כן

בברסלב בוערת אש

דיבורי אמת מלכה אל לכה

בְּיוֹמוֹי דְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן, הָיָה אָמַר חֵד לְחִבְרָה: 'פֶּתַח פִּיךָ'

הצדיק חי וקיים אף לאחר הסתלקותו, אלא שבליבותיהם של בני האדם הוא לפעמים 'מת'... • בהילולת רשב"י - היום בו הוא עולה ומתעלה לחיים נצחיים - אנו מחדשים את התקרבותנו לצדיק ואת החיפוש אחר רוח קדשו, ובכך הוא קם לתחיה גם בלבנו אנו. או אז, יכולים גם אנו לפתוח את פינו ויאירו דברינו

רבי שמעון בר יוחאי המשיכו תלמידיו לעסוק בנסתרות התורה, ופתחו את פיהם והאירו בדבריהם לארץ ולדרים עליה!?

שאלה זו היו אנ"ש שואלים תמיד על דברי רבינו בתורה כ"ט, שם הוא מביא את דברי הזוהר הנ"ל, ומבאר שרבי שמעון בר יוחאי הוא סוד "קשת הברית", ורק כשיש תיקון הברית מותר ואפשר לדבר, אך לאחר הסתלקותו של רבי שמעון בר יוחאי, הסתלקות קשת הברית, אסור לדבר, והמדבר אז בסודות התורה, עובר על "לא תלך רכיל בעמך", "הולך רכיל מגלה סוד".

והיו אנ"ש שואלים, הן לגבי רבי שמעון בר יוחאי, והן לגבי רבינו הקדוש:

האם בימינו אסור לנו לפתוח את פינו ולדבר דיבורים מאירים של רזי התורה?

האם בימינו אסור לנו לפתוח את פינו בסודות התורה?

"תַּאנָּא, בְּיוֹמוֹי דְּרַבֵּי שְׁמַעוֹן, הָיָה אָמַר בְּרַ נֶשׁ לְחִבְרָה: 'פֶּתַח פִּיךָ וְיֵאִירוּ דְּבְרֵיךָ'. בְּתַר דְּשָׁכִיב רַבֵּי שְׁמַעוֹן, הָוּוּ אֲמַרֵי: 'אֵל תַּתֵּן אֶת פִּיךָ לְחִטְיָא אֶת בְּשַׂרְךָ'" (זוהר הקדוש ח"ג דף עט ע"א, קו ע"א).

תקופת ימי חייו של רבי שמעון בר יוחאי, הייתה תקופה שונה לחלוטין. ואם בימיו היו סודות התורה מתגלים בשופי ואחד היה אומר לחברו "פתח פיך ויאירו דבריך", הרי שלאחר הסתלקותו נסתמו הצינורות וחשכו המאורות, ובבוא אחד לדבר בסודות התורה, אמרו לו: "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך".

אך למרבה הפלא אנו רואים, כיצד גם לאחר הסתלקותו של

שהוא מאיר בכל העולמות, מכל שכן בעולם הזה, ואף על פי כן אצלו אינו מאיר כלל, אדרבא הוא חושך אצלו" (ליקוטי מוהר"ן, יז).

ולכן, גם מי שכבר מצא את הצדיק, וזוכה להסתופף בצילו - חייב גם הוא להמשיך ולחפש את אורו הגדול, למען 'יחיה' הצדיק בלבנו.

"כי אפילו מי שזוכה למצוא לעצמו רבי או חבר אמתי שקיבל

מצדיקי אמת דברי אמת המועילים לנפשו באמת, אף על פי כן עדיין צריך לחפש הרבה בכל יום. כי אפילו אם היו כבר מעשיו מתוקנים כראוי, צריך גם כן לחפש עוד ועוד, כי ידוע שאין האדם עומד וכו', וכתוב 'לכל תכלה ראיתי קץ רחבה מצוותך מאד'. מכל שכן וכל שכן שרוב ורוב מעשיהם אינם עולים יפה, בפרט בעתים הללו כאשר יודע כל אחד בנפשו, על כן צריכין תמיד לחפש ולבקש הרבה אחרי הצדיק האמת שיש לו בחינת רוח הקודש. כי בוודאי אין החיפוש והבקשה אחרי גוף הגשמי של הצדיק כי אם אחרי רוח הקודש שלו, שעל ידי זה עיקר בירור המדמה, שזה תיקונו, וזה צריכין לחפש ולבקש תמיד.

כי ממה נפשך; אם לא מצאו עדיין כלל, בוודאי הוא צריך לילך על ידיו ועל רגליו לבקשו ולחפשו בכל כוחו בכל העולם כולו מקצה ועד קצה, כל ימיו אשר הוא חי על פני האדמה, אולי יוכל למצוא חיי נפשו לנצח, על כל פנים יום אחד או שעה אחת לפני

מותו. ואם כבר נדמה לו שמצא את הצדיק האמת, בוודאי זה צריך לבקש עוד יותר ויותר, כי יכול להיות שהוא יושב אצל הצדיק ועדיין אורו חשוך אצלו, ואינו מרגיש נעימות אמיתית עצותיו הקדושים וכו', ומחמת זה הוא רחוק עדיין מתיקונו. וכמו שמבואר בהתורה 'ויהי הם מריקים' בסיומן י"ז מזה, עיין שם. כי עיקר החיפוש הוא אחר הרוח הקודש של הצדיק כנ"ל, ולזה צריכין יגיעה גדולה וחיפוש הרבה עד שימצא. ואם יחפש באמת, בוודאי ימצא, כי אין הקדוש ברוך הוא בא בטרוניא עם בריותיו,

בידינו הדבר, האם לחיות בימיו של רשב"י או לא...

כדי לענות על השאלה, נוסף ונשאל:

האם בני דורנו חיים בימיו של רבי שמעון בר יוחאי, או לאחר הסתלקותו?

התשובה הגשמית והפשוטה, היא: כולנו יחד נולדנו כ-1,800 שנה לאחר הסתלקותו של רבי שמעון בר יוחאי. כך שאין אחד מבינינו שהספיק לחיות בימיו של רשב"י...

אך התשובה הרוחנית האמיתית היא: אין הדבר תלוי אלא בכל אחד מאתנו בנפרד, וגם כיום, ישנם בינינו כאלה החיים בימיו של רבי שמעון בר יוחאי!

הצדיק מצדו חי וקיים, אך מצדנו אין הדבר תלוי אלא בנו; ככל שאנו מאמינים בו ומחפשים אחר אורו הקדוש, הוא הופך גם אצלנו ל"חי וקיים".

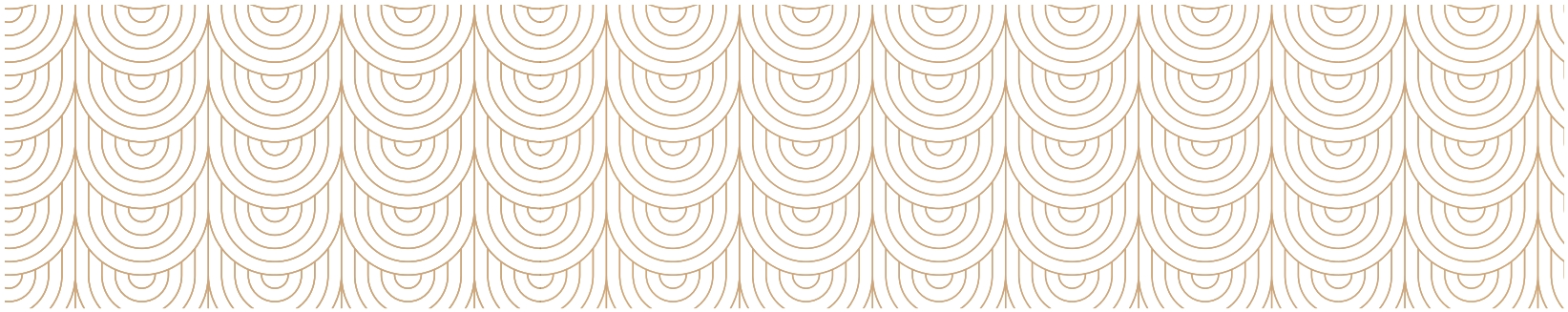
כך שהדבר נתון לבחירתנו, והחפץ בחיים יכול לחיות גם כיום "בימיו דרבי שמעון", ואף אליו ייאמר: "פתח פיה ויאירו דבריך".

גם כשמוצאים את הצדיק, חייבים להמשיך ולחפש אחריו

האמת, שגם בחייו של הצדיק בעצמו, ישנם כאלה היושבים אצלו ומסתופפים בצילו, ומצדם הוא 'מת'; הם לא מרגישים את אורו הגדול של הצדיק, ואינם מקבלים ממנו שום חיות.

"כי לפעמים יש שנחשך אצל אחד אור הצדיק, ואינו זוכה להבין ולראות אורו הגדול. ואף שהוא אצל הצדיק, אינו יכול לטעום ולהבין ולראות אורו הגדול של הצדיק, שעל ידו יוכל לבוא לתכלית הטוב. וכמו שמצינו גבי עפרון, שמקום מערת המכפלה, שהוא שער גן עדן, שדרך שם עולין כל הנשמות, ואורו גדול מאד, אף על פי כן אצלו היה מקום חושך ואפילה, ועל כן מכרו בשמחה רבה לאברהם. וכמו כן, כשנחשך אור הצדיק,

יושבים להם שני חסידים ועוסקים בתורתו של הצדיק. שניהם הוגים בזוהר הקדוש, ושניהם מתעמקים בתורה בליקוטי מוהר"ן. אצל האחד, רשב"י חי, רבינו חי, ודבריהם ממלאים אותו בחיות. ואצל חברו, גם הרשב"י וגם רבינו נמצאים מזמן לאחר הסתלקותם. ובצדק לכאורה; הרשב"י הסתלק הרי לפני יותר מ-1,800 שנה, ואף רבינו כבר אינו חי בתוך גוף כבר למעלה מ-200 שנה...

מי שרוצה לפתוח את פיו בפנימיות התורה, צריך מקודם להחיות את הצדיק בלבו, על ידי האמונה בו והחיפוש אחר רוח קדשו.

ויגעתי ומצאתי תאמין, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה" (ליקוטי הלכות, שלוחין ה, 1).

"זה חי וזה מת"...

ועל אחת כמה וכמה, לאחר הסתלקותו של הצדיק - אין חיותו בלבנו תלויה אלא בנו; ככל שנחפש ונבקש אחר אורו הגדול, כך ילך ויקום בלבנו לתחיה.

כך שתיכנן מציאות מעניינת:

אימתי הוא "אחרי מותי" אשר אז "השחת תשחיתון"?

טרם עלותו של משה רבינו השמימה, שורר את שירת האזינו, כשהוא מקדים ואומר:

"הִקְהִילוּ אֵלַי אֶת כָּל זִקְנֵי שְׁבִטֵיכֶם וְשִׁטְרֵיכֶם וְאִדְבְּרָה בְּאָזְנֵיהֶם אֶת הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה, וְאֶעֱיֶדְהָ בָּם אֶת הַשְּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: כִּי יִדְעֵתִי אַחֲרַי מוֹתִי כִּי הִשְׁחַת תִּשְׁחַתּוּן וְסִרְתֶּם מִן הַדֶּרֶךְ אֲשֶׁר צִוִּיתִי אֶתְכֶם, וְקִרְאת אֶתְכֶם הִרְעָה בְּאַחֲרֵי הַיָּמִים, כִּי תַעֲשׂוּ אֶת הָרַע בְּעֵינַי ה', לְהַכְעִיסוּ בְּמַעֲשֵׂה יְדֵיכֶם" (דברים לא, כח-כט).

אני יודע מראש - מספר להם משה רבינו - שאחרי מותי השחת תשחיתו!

ומעתה, כמה תמוה ומפליא לקרוא בסוף ספר יהושע את העדות המפורשת: "וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל אֶת יי פל ימי יהושע וכל ימי הזקנים אשר האריכו ימים אחרי יהושע ואשר ידעו את כל מעשה יי אשר עשה לְיִשְׂרָאֵל" (יהושע כד, לא).

והדבר תמוה עד למאד: 27 שנה חלפו מאז הסתלקותו של משה רבינו [עד להסתלקותו של יהושע] ולא זו בלבד שלא השחיתו בני ישראל, אלא "ויעבדו ישראל את ה'" עבודה תמה. כיצד אם כן התקיימה נבואתו של משה "כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון?"

שאלה זו כבר שאלו חז"ל ואף ענו עליה. וכמובא בפירוש רש"י:

"אחרי מותי כי השחת תשחיתון. והרי כל ימות יהושע לא השחיתו, שנאמר ויעבדו ישראל את ה' כל ימי יהושע? מכאן שתלמידו של אדם חביב עליו כגופו, כל זמן שיהושע חי היה נראה למשה כאילו הוא חי" (רש"י דברים לא, כט).

ובא מוהרנ"ת ומבאר את פנימיות הדברים:

הצדיק מצד עצמו חי וקיים, ומיתתו אינה אלא מצדנו, וכדבריו

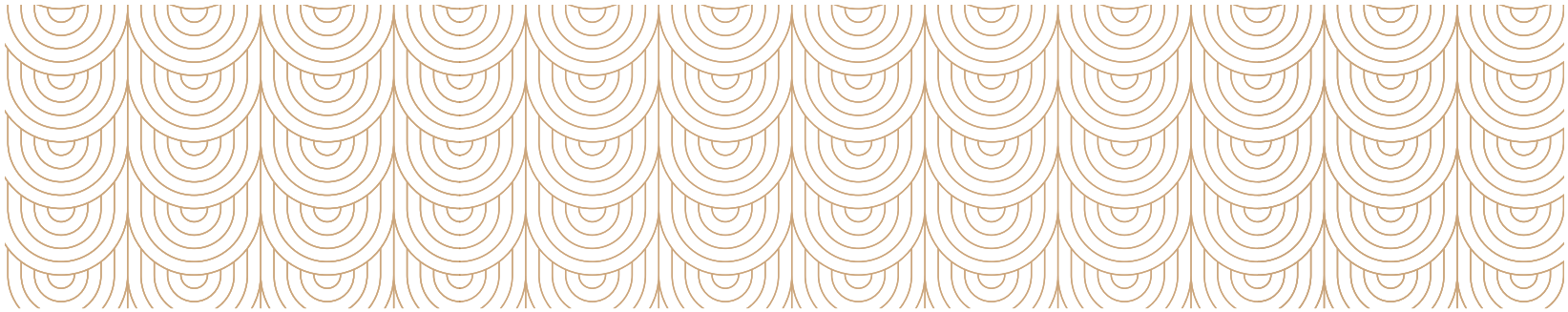
לאחר הסתלקותו, כוחו רק הולך וגדל... והעסק בו עסק הצדיק משך כל ימי חייו - להחזיר את נשמות ישראל בתשובה להשם יתברך - ממשיך גם לאחר הסתלקותו, ביתר שאת ויתר עז. ומתוך אמונה זו - בחייו הנצחיים וכוחו הנצחי של רשב"י - אנו עולים ומתכנשים להילולת הרשב"י, ושמחים ביום הסתלקותו לרום גנוי מרומים

יושבים להם שני חסידים ועוסקים בתורתו של הצדיק. שניהם הוגים בזהר הקדוש, ושניהם מתעמקים בתורה בליקוטי מוהר"ן. אצל האחד, רשב"י חי, רבינו חי, ודבריהם ממלאים אותו בחיות. ואצל חברו, גם הרשב"י וגם רבינו נמצאים מזמן לאחר הסתלקותם. ובצדק לכאורה; הרשב"י הסתלק הרי לפני יותר מ-1,800 שנה, ואף רבינו כבר אינו חי בתוך גוף כבר למעלה מ-200 שנה...

דבר זה מזכיר לנו את אשר כותב רבינו אודות הש"י עולמות שבגן עדן, וזה לשונו: "דע שאפשר שישב אחד אצל חברו במקום אחד בגן עדן, ולזה יהיו כל התענוגים והשעשועים וכל הש"י עולמות, וחברו לא ירגיש כלום ולא יהיה לו שום תענוג... כי לבו חסר מכל זה, מכל הטובות והשעשועים שיש לחברו הצדיק בתוך לבו, אשרי לו. כי עיקר הרגשת תענוג ושעשוע עולם הבא וכל הש"י עולמות, הכל הוא בלב" (ליקוטי מוהר"ן, קצא).

וכך גם לעניינינו: יושבים שני חברים כשהם רכונים על הגן-עדן של פנימיות התורה וספרי רבינו, אך בעוד שהראשון מרגיש תענוג אינסופי של ש"י עולמות, יושב השני בעולם של תוהו ובוהו, "תהו לשון תמה ושממון, שאדם תוהה ומשתומם על בהו שבה" רש"י בראשית א, ב. ד"ה תהו ובהו).

הראשון מתקיים בו: "פתח פיך ויאירו דבריך" - הוא פותח את פיו בדברים מאירים. והשני נמצא במצב של: "אל תתן את פיך לחטיא את בשרך" - אל תנסה לחדש ולבנות מגדלים בתורת הנסתר, אם הצדיק לא חי בלבך. שכן, פנימיות התורה אינה מיועדת לפלפולים עיוניים נטולי-לב וחיות, ובוודאי שאינה קרדום לחפור בה ולהפוך על ידה ל"מקובל"...

המפורשים של רבי שמעון בר יוחאי: "דתניא, אמר רבי שמעון, משה לא מית. ואי תימא: הא כתיב 'וימת שם משה', כך בכל אתר לצדיקיא קרי בהו מיתה? מאי מיתה, מסטרא דילן אקרי הכי!

דתניא, אמר רבי שמעון, וכן תנא, דמאן דאיהו בשלימותא דמהימנותא קדישא תלייא ביה, לא תלייא ביה מיתה ולא מית" (זוהר הקדוש ח"ב דף קעד ע"א).

ולכן, כל זמן שישנם בעולם תלמידים, כיהושע והזקנים, המאמינים בצדיק, מעיינים ומסלסלים בתורתו, ומחפשים אחר רוח קדשו - הצדיק ממשיך לחיות גם מצדנו!

"ואם כן לפי דרכנו עתה יתפרש המקרא כך: 'כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון', היינו בכל עת שיהיה נקרא 'אחרי מותי', דהיינו שלא תעסקו כראוי בתורתו, ולא תחפשו ותבקשו אותי היטב כראוי, אז יהיה נקרא 'אחרי מותי', שהוא בחינת המיתה שהוא מסטרא דידכו ואז 'השחת תשחיתו'. אבל כל ימי יהושע והזקנים שעסקו היטב בתורת משה, וסלסלו וחיפשו בה קדושת רוח הקודש של משה, בודאי לא השחיתו, כי עבדו את ה' כל ימיהם. ואז בודאי נחשב שמשה חי, כי באמת לא מת משה. וכן נוהג מדור לדור לעולם, שבכל עת שנמצאים צדיקים שעוסקים כראוי בתורת משה, באותו העת נחשב כאילו לא מת משה גם מסטרא דידן. ובעת שמתרשלים בה חס ושלום, אז נקרא חס ושלום לגבי דידן 'אחרי מותו'" (ליקוטי הלכות, שלוחין ה, יא).

וכבר שוררו אנ"ש על רבינו הקדוש, לאמר:

"לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן עֲלִיתָ, בְּצִרּוֹר הַחַיִּים נִצְרַרְתָּ. חֲכָמְתָּךְ אַחֲרֶיךָ בְּרַכָּה הִשְׁאַרְתָּ, לְתַלְמִידֶיךָ הַקְדוּשׁ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ וּבְחַרְתָּ. וּבְזֶה אַתָּה פְּלֵא מִתָּה, וּכְדוּד מְלֶכֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְנֶקְיִים אַתָּה" (חיי מוהר"ן, שיר ידידות לכבוד מורינו ורבינו).

וכבר שוררו אנ"ש על רבינו הקדוש, לאמר: "לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן עֲלִיתָ, בְּצִרּוֹר הַחַיִּים נִצְרַרְתָּ. חֲכָמְתָּךְ אַחֲרֶיךָ בְּרַכָּה הִשְׁאַרְתָּ, לְתַלְמִידֶיךָ הַקְדוּשׁ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ וּבְחַרְתָּ. וּבְזֶה אַתָּה פְּלֵא מִתָּה, וּכְדוּד מְלֶכֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְנֶקְיִים אַתָּה" (חיי מוהר"ן, שיר ידידות לכבוד מורינו ורבינו).

ולאחר הסתלקותו, כוחו רק הולך וגדל... והעסק בו עסק הצדיק משך כל ימי חייו - להחזיר את נשמות ישראל בתשובה להשם יתברך - ממשיך גם לאחר הסתלקותו, ביתר שאת ויתר עז.

"ועל כן גדולים צדיקים במיתתן יותר מבחייהם, כי עיקר

המפורשים של רבי שמעון בר יוחאי: "דתניא, אמר רבי שמעון, משה לא מית. ואי תימא: הא כתיב 'וימת שם משה', כך בכל אתר לצדיקיא קרי בהו מיתה? מאי מיתה, מסטרא דילן אקרי הכי!

דתניא, אמר רבי שמעון, וכן תנא, דמאן דאיהו בשלימותא דמהימנותא קדישא תלייא ביה, לא תלייא ביה מיתה ולא מית" (זוהר הקדוש ח"ב דף קעד ע"א).

ולכן, כל זמן שישנם בעולם תלמידים, כיהושע והזקנים, המאמינים בצדיק, מעיינים ומסלסלים בתורתו, ומחפשים אחר רוח קדשו - הצדיק ממשיך לחיות גם מצדנו!

"ואם כן לפי דרכנו עתה יתפרש המקרא כך: 'כי ידעתי אחרי מותי כי השחת תשחיתון', היינו בכל עת שיהיה נקרא 'אחרי מותי', דהיינו שלא תעסקו כראוי בתורתו, ולא תחפשו ותבקשו אותי היטב כראוי, אז יהיה נקרא 'אחרי מותי', שהוא בחינת המיתה שהוא מסטרא דידכו ואז 'השחת תשחיתו'. אבל כל ימי יהושע והזקנים שעסקו היטב בתורת משה, וסלסלו וחיפשו בה קדושת רוח הקודש של משה, בודאי לא השחיתו, כי עבדו את ה' כל ימיהם. ואז בודאי נחשב שמשה חי, כי באמת לא מת משה. וכן נוהג מדור לדור לעולם, שבכל עת שנמצאים צדיקים שעוסקים כראוי בתורת משה, באותו העת נחשב כאילו לא מת משה גם מסטרא דידן. ובעת שמתרשלים בה חס ושלום, אז נקרא חס ושלום לגבי דידן 'אחרי מותו'" (ליקוטי הלכות, שלוחין ה, יא).

וכבר שוררו אנ"ש על רבינו הקדוש, לאמר: "לְעוֹלָם הָעֲלִיּוֹן עֲלִיתָ, בְּצִרּוֹר הַחַיִּים נִצְרַרְתָּ. חֲכָמְתָּךְ אַחֲרֶיךָ בְּרַכָּה הִשְׁאַרְתָּ, לְתַלְמִידֶיךָ הַקְדוּשׁ אֲשֶׁר נָתַן לְךָ וּבְחַרְתָּ. וּבְזֶה אַתָּה פְּלֵא מִתָּה, וּכְדוּד מְלֶכֶךְ יִשְׂרָאֵל חַי וְנֶקְיִים אַתָּה" (חיי מוהר"ן, שיר ידידות לכבוד מורינו ורבינו).

"כי שם ציוה ה' את הברכה חיים עד העולם"

מילותיו האחרונות של רבי שמעון בר יוחאי, ביום הסתלקותו

בכוחו הגדול ולהוציאו ממקום שנפל לשם ולתקנו, אף על פי שלא היה אפשר לו להתתקן בשום אופן" (שם).

ומתוך אמונה זו - בחייו הנצחיים וכוחו הנצחי של רשב"י - אנו עולים ומתכנשים להילולת הרשב"י, ושמחים ביום הסתלקותו לרום גנזי מרומים.

"וזהו בחינת הילולא דרבי שמעון בר יוחאי שעושין ביום הסתלקותו דייקא, כי דייקא על ידי הסתלקותו הוא מתקן ומחזיר בתשובה נפשות רבות יותר, שעל ידי זה נתרבה השמחה ביותר בחינת השמחה שלעתידי בעת התחיה" (ליקוטי הלכות, שם, ט).

שמחת ההילולא - תחיית המתים!

ומעתה, בעמדנו לקראת שמחת ההילולא רבא, אשר הכרוז יוצא ומהדהד מסוף העולם ועד סופו: "עולו ואתכנסו להילולא דרבי שמעון בר יוחאי" - זכור נזכור להשים כל מגמתנו ותשוקתנו, להחיות את הצדיק בלבנו!

רבי שמעון בר יוחאי, וכך גם שאר יחידי הדורות - עד לרבינו הקדוש אשר "ואת עלית על כולנה" - חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים. הם ממשיכים לעסוק במלאכתם ועבודתם ביתר שאת ויתר עז, ואין מיתתם והסתלקותם אלא מסטרא דילן. וכשאנו עולים ומתכנשים לשמוח בשמחתם, מתוך אמונה תמימה בחיותם הנצחית, הם קמים לתחיה גם בלבנו.

שמחת ההילולא דרשב"י, היא שמחת תחיית המתים - שמחת תחייתו של הצדיק בלבנו! "ועוצם השמחה הזאת נתעוררה בשעת הסתלקות הצדיקי אמת, כי הצדיק הולך לעולמו לחיים טובים ולשלום, כי צדיקים במיתתן קרויים חיים, אשרי להם" (שם).

ועלינו לנצלה היטב; להתחדש בחיפוש תמידי אחר אור הצדיק המסתתר בספריו הקדושים, עד אשר יקום בלבנו לתחיה, ונחיה "ביומי דרבי שמעון"... או אז נפתח את פינו ויאירו דברינו...

הגדולה של הצדיק בחייו ובמותו, הוא כפי מה שזוכה לקרב נפשות ישראל לה' יתברך, שזהו עיקר תענוגיו ושעשועיו של ה' יתברך, כמו שאמרו רבותינו ז"ל 'כלום נתתי לך גדולה אלא בשביל ישראל'. ועל כן גדולת הצדיקים הוא במותם יותר מבחייהם, כי במותם הם מקרבים ביותר נפשות ישראל לה' יתברך, כי המיתה הוא בחינת שינה ארוכה, ובשעת שינה אז דייקא עיקר העסק של הצדיק לקרב ישראל לה' יתברך" (שם).

ומתוך אמונה זו - בחייהם הנצחיים וכוחם הנצחי של הצדיקים האמיתיים - אנו עולים ומשתטחים על קברם.

"וזהו בחינת השתטחות על קברי צדיקים אמתיים, שהוא דבר גדול מאד ומועיל מאד לעבודת ה' יתברך, לזכות לצאת מהרע שלו ולשוב לה' יתברך. כי יש בני אדם שנפלו כל כך בעונותיהם עד שנאחו בהם הרע כל כך עד שאי אפשר להם בשום אופן לשוב לה' יתברך רק על ידי שבאין על קברי הצדיקים האמתיים. ואז נכללין בנשמות הצדיק שמת, שהוא עוסק תמיד לברר בירורים, והוא בכוחו הגדול שגדול במיתתו יותר מבחייו, הוא יכול לברר אפילו הנשמות שנפלו מאד מאד. אבל אף על פי כן הבעל בחירה אי אפשר לבררו בעל כרחו, כי אם כשבא על הקבר במקום גנייתו הקדושה ומעורר עצמו בתשובה, שאז יש כח להצדיק לבררו

רבי שמעון בר יוחאי, וכך גם שאר יחידי הדורות - עד לרבינו הקדוש אשר "ואת עלית על כולנה" - חיים וקיימים לעד ולעולמי עולמים. הם ממשיכים לעסוק במלאכתם ועבודתם ביתר שאת ויתר עז, ואין מיתתם והסתלקותם אלא מסטרא דילן. וכשאנו עולים ומתכנשים לשמוח בשמחתם, מתוך אמונה תמימה בחיותם הנצחית, הם קמים לתחיה גם בלבנו

שָׁמַעְתָּ אֵת קוֹל דְּבַר יְהוָה וְהָיָה לְךָ אֵת
לְמַעַן תִּשְׁמָעוּ אֶת קוֹל דְּבַר יְהוָה
וְהָיָה לְךָ אֵת לְמַעַן תִּשְׁמָעוּ

**"וּבְבוֹאָם
לְמַעַן רַבִּי
שְׂמַעוֹן בֶּן יוֹחָאִי, אֲזִי
בְּנֵי-הַנְּעוּרִים עָסְקוּ בַתְּבִלָּה
וּבְלִמּוּד "זֹהַר", כַּאֲשֶׁר פָּקַד עֲלֵיהֶם
הוּא זְכוֹרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ, וּמִמֶּנּוּ לֹא רָאוּ
שׁוֹם דָּבָר, רַק הָיָה שְׂמִיחַ עַד מְאֹד, וּבְכָל
עֵת בָּא אֶצֶל הָאִישׁ שֶׁהָיָה עִמּוֹ וְאָמַר לוֹ:
אֲשֶׁרִיךְ וְכו'.**

**וּבְלִילָה הַלַּיְלָה מִחֻדָּר לְחֻדָּר וְהַזְהִיר אוֹתָם
לִזְמַר "זֹהַר" וְכו' וְכִיּוֹצֵא, וְהוּא בְּעֶצְמוֹ לֹא
אָמַר כְּלוּם, רַק הָיָה הוֹלֵךְ וּמְנַגֵּן בְּעֶצְמוֹ,
וְהָיָה בְּשִׂמְחָה גְדוֹלָה
עַד אֹר הַיּוֹם".**

(שבחי הר"ן - סיפור נסיעת
רבינו הקדוש לארץ ישראל)

ההולכים בתורת ה'

על פי התורה הזמנית
"בחצוצרות"

"ויספו עֲנִיִּים בַּה' שִׂמְחָה וְאַבְיוֹנֵי אָדָם בְּקִדּוֹשׁ יִשְׂרָאֵל יִגִּילוּ"

תעלומות חכמה מכבשונו של עולם וסתרי ההנהגה העליונה, אשר חושף התלמיד הגדול ומגלה את סוד התשובה המופלאה ושמחת עולם על ראשם שזוכים לה דווקא מתוך המחלוקת לכאורה שבין ה'גזירת עיריין' ל'מאמר קדישין'

סובב והולך על נפלאות ה' אשר גילה אור האורות אספקלריא המאירה הנחל נובע מקור חכמה בתורתו הקדושה "בחצוצרות" ליקוטי מוהר"ן קמא סימן ה'

גזר דין ואם כן עתה יסתכל על עצמו כמה הוא רחוק מכל זה, ויתפלל ויעתיר להשם יתברך שיזכה להגיע לכל זה. ושאלו אותו אז, כי אין זה צריך לנו עכשיו, כי אנו רחוקים עכשיו להתפלל על זה לפי מדרגתנו עכשיו, השיב להם, הלא ישמעו אֲזִינְכֶם מֵה שְׂפִיכֶם מְדַבֵּר בְּהַתְנַוֵּה הַזֹּאת, פִּי הֲלֹא מְבַאֵר כִּי אֵין אָדָם מְחַיֵּב לִזְמַר כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבְלִי, ואם כן החוב מוטל על כל אחד ואחד בְּהִכְרַח וְאֵינוּ יָכוֹל לְפַטֵּר עֲצָמוֹ מִזֶּה וְכוּ', כִּדְבָרֵי הָאֵלֶּה נִשְׁמַע מִפִּי הַקְּדוֹשׁ זְכוּרֵנוּ לְבָרְכָה בְּעֲצָמוֹ.

והדברים מופלאים עד מאד, כי הלא אפילו נביאי ה' הארזים אשר בלבנון שיגעו וטרחו בעבודתם במסירות נפש, הלך ילך ובכ'ה, לא עלו במדרגת נבואתם אלא בכ'ה אמר ה' ואספקלריא דלא נהרא, ומה נעשה אנן אזובים אשר בקיר מלאים עוון ההולכים בחשך שלא נתפתחו עיניהם ולא ראו אור מימיהם, אם כל תיקונינו תלוי ועומד במדרגת "זה הדבר" ואספקלריא המאירה.

והנה, מלבד הביאור הפשוט בזה, על פי העיקר הגדול והיסוד שהכל תלוי בו שאכן כל תיקונינו הוא להתקשר ולהיות צוות ל'זה כל האדם' (ראה ברכות ו:), היינו לקשר כל מצוותינו לצדיק

במאמר זה מדבר רבינו הק' על הדרגה הכי עליונה, שלא זכה אליה כי אם בחיר הברואים, רבן של כל הנביאים משה רבינו ע"ה: 'נבואה באספקלריא המאירה', ומשמעותה בעבודת ה' היא: "שְׂאִין רוֹצֵה בְּשׁוֹם שְׂכָר עוֹלָם הַבָּא, אֶלָּא רוֹצֵה בַּמִּצְוָה בְּעֲצָמָה, שֶׁהוּא מְשַׂמַּח כָּל כֹּהֵן בְּעֲשִׂיתָהּ, עַד שְׂמֻמָּאָם בְּכָל מִין שְׂכָר", והולך ומבאר שרק על ידי עשיית המצוות בשמחה שלימה בדרגה זו יתוקן העולם ויתמלא מחסרונותיו ויתבטלו כל גזרי הדין. [כמבואר בדבריו העמוקים של מוהרנ"ת בהלכות העושה שליח לגבות חוב הלכה ב, שעשיית המצוות בשמחה היא לא רק עצה לדעת בין קודם גזר דין לאחר גזר דין כפירוש הפשוט בדברי רבינו הק', אלא היא בעצמה תיקון העולם ומילוי כל החסרונות והמתקת הגזר דין, עיי"ש].

וידועים הדברים המובאים בהקדמת 'ליקוטי תפילות', שרבינו הק' הוכיח לאנשיו איך שכל דברי תורתו הנשגבים והעליונים שייכים ומוכרחים לכל אחד מריש כל דרגין עד סוף כל דרגין, אפילו בתכלית דיוטא התחתונה, ועל כל אחד מוטל לעשות מהתורות תפילות, וְתַפֵּס לָהֶם לְדוּגְמַא תוֹרַה הַזֹּאת, וְהוֹרָה אוֹתָם בְּפִשְׁטוּת שְׂיִתְחִילוּ לְהִסְתַּכֵּל עַל עֲצָמָם כְּמָה הֵם רְחוּקִים מִכָּל זֶה, פִּי כָּל אֶחָד מְחַיֵּב לִזְמַר כָּל הָעוֹלָם לֹא נִבְרָא אֶלָּא בְּשִׁבְלִי, וְלִהְיֵת פֶּלֶל עַל חֶסְרוֹן הָעוֹלָם, וְלִידַע אִם הוּא קֹדֶם גְּזַר דִּין אוֹ לְאַחַר

המרחיקים את האדם מלשוב ולהתאחד עם השי"ת על ידי שמחת המצוות, ומעקמים ליבו לאמר 'צפּוּ מִיָּם עַל רֵאשֵׁי אֲמֶרְתִּי נִגְזַרְתִּי' (איכה ג').

אולם באמת רבינו הקדוש 'נחל נבע מקור חכמה' בעוזו כוחו ממתיק גם גזר דין נורא זה, ומגלה את פנימיות כוונת ה'עיר וקדיש': "שְׁאִין הַדְּבָר כֵּן, רַק עַל הַכֹּל מוֹעִיל תְּשׁוּבָה, וְאָמַר שְׁבִזָּה הַמֶּאֱמָר זֶהר אֵין שׁוּם אָדָם מִבֵּין הַפְּשֵׁט רַק הוּא לְבַד, וְהַפְּלֵל שְׁבִימָת מוֹעִיל תְּשׁוּבָה בְּנִדְאֵי עַל חֲטָא זֶה אֶפְלוּ אִם הֶרְבָּה לְפִשְׁעֵי חַס וְשְׁלוֹם בְּזָה" (שם).

וכאן חושף התלמיד הגדול תעלומות חכמה מכבשונו של עולם וסתר ההנהגה העליונה, ומגלה את סוד התשובה המופלאה על פגם זה, שזוכים לה דווקא מתוך ה'מחלוקת שבין הצדיקים', [שהיא גם המחלוקת שקיימת לכאורה בין הפירוש הפשוט בזוהר הק' לבין גילוי של רבינו הק' - בין ה'גזירת עירין' ל'מאמר קדישין', שבאמת אין כאן מחלוקת, ואדרבה זוהי פנימיות כוונת ה'עיר וקדיש', וכדלהלן], ודווקא מתוך העקמימיות והרגשת הריחוק שבלב.

ואלו דבריו הנפלאים: "כִּי בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ אֵין שׁוּם דְּבָר שֶׁיַּעֲמֵד בְּפִנֵּי הַתְּשׁוּבָה, וְאֵף עַל פִּי שְׁכֵתוֹב 'כָּל בְּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן' וְכו', וְאֵיִתָּא בְּזֶהר שְׁאִין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה עַל פְּגָם טַפֵּי הַמַּחַ, אֵף עַל פִּי כֵּן בְּאֵמַת לְאֵמַתוֹ מוֹעִיל תְּשׁוּבָה, וְכַמּוּבָא בְּכָל סַפְרֵי מוֹסֵר, וְכַמּוּ שְׁשִׁמְעֵתִי מִפִּי רַבְנֵי ז' לְבִירוֹשׁ, רַק מַחֲמַת שְׁפָגָם כָּל פֶּה, עַל כֵּן הוּא צָרִיךְ לְהִתְנַסּוֹת וּלְהִצְטַרֵּף וּלְעַמּוֹד בְּנִסְיוֹן הַזֶּה שֶׁל הַתְּרַחֲקוּת הַזֹּאת, דְּהֵינּוּ שִׁרְחִיקוּ אוֹתוֹ כֹּל פֶּה בְּכָל מִינֵי הַתְּרַחֲקוּת, דְּהֵינּוּ שְׁכֵתוֹבִין עָלָיו שְׁאִין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה וְכו', וְכִשְׁהוּא פְתִי וְסָכַל וְאֵינוֹ מֵרַחֵם עַל עֲצָמוֹ שְׁלֹא לְאָבֵד אֶת עוֹלָמוֹ ח"ו, אֲזִי מוֹצֵא פְטוֹר לְעֲצָמוֹ לְהִתְרַחֵק מִן הַתְּשׁוּבָה מֵאַחַר שֶׁכָּבַר נִכְתָּב עָלָיו שְׁאִין מוֹעִיל לוֹ תְּשׁוּבָה ח"ו, אֲבָל מִי שְׁחֹשֵׁב בְּאֵמַת עַל הַתְּכַלִּית שְׁלֹו וַיֵּשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת עַל עֲצָמוֹ, אֲזִי אֵף עַל פִּי שְׁרוּאָה כֹּל מִינֵי הַתְּרַחֲקוּת שְׁבִעוּלָם, וְאֵף עַל פִּי שְׁכֵתוֹב עָלָיו שְׁאִין מוֹעִיל לוֹ תְּשׁוּבָה, אֵף עַל פִּי כֵּן אֵין מִסְתַּכֵּל עַל זֶה כְּלָל, אֲדַרְבָּא יֵשׁ לוֹ רַחֲמָנוּת יוֹתֵר עַל עֲצָמוֹ כִּי אֵף עַל פִּי כֵּן מַה יְהֵא בְּסוּפּוֹ וּמַה יַעֲשֶׂה לְיוֹם פְּקוּדָה, וְצוּעֵק אֶל ה' יוֹתֵר וְיוֹתֵר מִמֶּמְקָא דְלִבָּא, עַד יִשְׁקִיף וַיֵּרָא ה' מִשְׁמַיִם, וְאֲזִי כְּשִׁזְכָּה לְעַמּוֹד בְּנִסְיוֹן הַזֶּה וְשָׁב בְּתְשׁוּבָה שְׁלָמָה אֵף עַל פִּי שְׁנִדְמָה לוֹ שְׁמֵרְחִיקוּ אוֹתוֹ, אֲזִי הֵשֵׁם יִתְבָּרַךְ

הגדול שזכה לנבואת 'זה הדבר', אשר באמת בשבילו לבד נברא העולם ורק על ידו נעשה תיקון העולם, ועל ידי התקשרותנו אליו עולים ונכללים כל מצוותינו בדרגת 'אספקלריא המאירה', וכפי שהאריך מוהרנ"ת ביסוד זה בהלכות העושה שליח לגבות חוב הלכה ב'.

[ואותיות הפסוק ודרשת חז"ל שעליו בולטות ומצטרפות לתורה זו באופן נפלא: 'סוף דבר הכל נשמע' - היינו 'דבריו נשמעין' המבואר בפנים, 'את האלקים ירא' - היינו שלימות היראה המבואר בפנים, 'ואת מצוותיו שמור' - היינו שלימות עשיית המצוות בשמחה, 'כי זה כל האדם' (קהלת י"ב) - 'אמר ר' אלעזר, אמר הקב"ה כל העולם כולו לא נברא אלא בשביל זה' - היינו שבאמת בשבילו לבד נברא העולם. 'ר' שמעון בן עזאי אומר ואמרי לה ר' שמעון בן זומא אומר כל העולם כולו לא נברא אלא לצוות ל'זה' - היינו כיון שחייב כל אדם לומר בשבילי נברא העולם, אם כן אין עצה כי אם לקשר כל מצוותינו אליו].

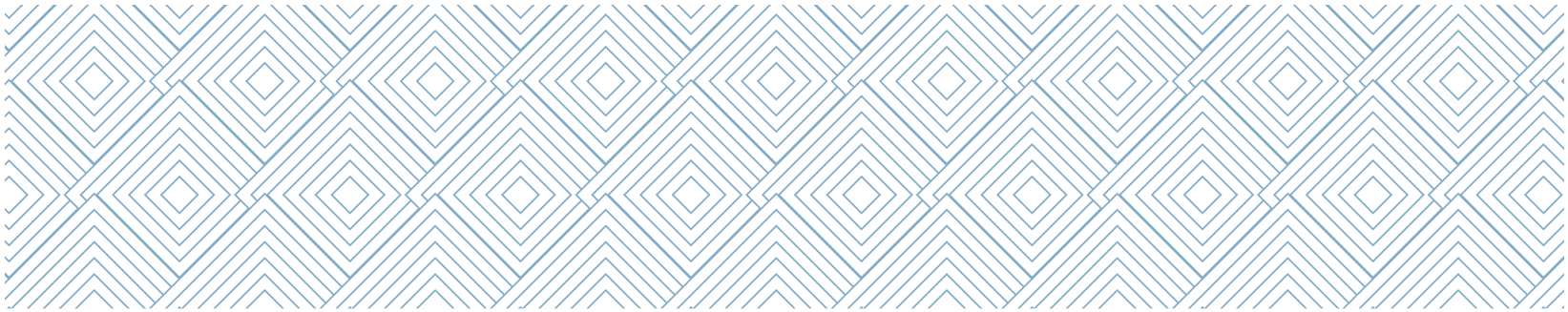
מלבד כל זה, כאשר נעמיק בדברי מוהרנ"ת בהלכות תפלין (הלכה ד'), נחזי אנו כי יש עוד דברים בגו, וכפליים לתושיה, כיצד דווקא השמחה הגבוהה והשלימה במדריגת 'אספקלריא דנהרא' משתלשלת ויורדת ומאירה עד לתכלית דיוטא התחתונה, ודווקא כך נמתקים כל ה'גזרי דין' ביתר שאת, וכפי שיתבאר לפנינו בס"ד.

כי הנה מבואר בתחילת המאמר שעיקר התכלית הוא להמתיק ולבטל את ה'גזר דין', והנה, רבינו הק' סתם דבריו ולא פירש על איזה 'גזר דין' ידובר.

ומקשרי המאמר ודברי מוהרנ"ת בהלכות תפלין יתכן מאד כי ירמוז על ה'גזר דין' הנורא מכל המובא בהמשך דבריו, הנגזר על פגם טיפי המח, אשר דינם נחרץ כי 'כָּל בְּאִיָּה לֹא יִשׁוּבוּן' ולא ישיגו אַרְחֻת חַיִּים, וְהִפְּחָה מִזְדָּה נִגְזְרוּ לַגְרָשׁ מֵאַרְץ הַחַיִּים, ולבלי להכניסם למחיצתו של הקב"ה (ראה נדה יג'), ובגזירת עיר וקדיש מן שמיא נחית: "כְּתוּב בְּזֶהר הַקְּדוֹשׁ, שְׁעַל פְּגָם הַבְּרִית, בְּפִרְשׁ מָאן דְּאֹשִׁיד זְרַעָא בְּרִיקְנֵיָא חַס וְשְׁלוֹם וְכו' אֵין מוֹעִיל תְּשׁוּבָה" (שיחות הר"ן ע"א).

'גזר דין' נורא זה הוא אפוא פשרם של כל העקמימיות שבלב

יְתַבְרַךְ בְּלֹא עוֹלָם הַבָּא, וְכָל אָדָם אֶפְלוּ
אִישׁ פְּשׁוּט אִי אֶפְשָׁר לְהִיּוֹת אִישׁ כְּשֶׁר
בְּאֵמֶת פִּי אִם פְּשִׁיכּוֹל לְעֵמֶד בְּכָל הַנְּזָכָר
לְעֵיל“.

נמצא אפוא, כי דווקא בתכלית הירידה,
כשבקממיות לבבו מקננת הרגשה כי
‘יבשו עצמותינו ואבדה תקנותנו נגזרנו
לנו’ (יחזקאל ל”ז), ואף על פי כן הוא שמח
בכל נקודה טובה שזוכה לעשות רצון
השׁ”ת, הרי שמחה זו היא טהורה לגמרי,
היא הרי לא מותנית בשום קבלת שכר,
ואם כן הוא זוכה ממרחקי מרחקים לגעת
באותה שמחה שלימה ומאוחדת של
הצדיק הגדול שכן ראוי לכל מין שכר,
ואף על פי כן הוא מואס בכל ושמח רק
באחדותו יתברך.

מסירות נפש זו לעבוד את השׁ”ת
בארץ גזירה מתוך שמחה גם כשנדמה
לו שלא יקבל על כך שום שכר ולא
יכנס לעולם במחיצתו של הקב”ה, אינה
אלא בבואה הנשקפת בשאול תחתיות
מהאספקלריא המאירה המצוחצחת של
בחיר הצדיקים המתבטל לגמרי בשמחת
השׁ”ת עד שממאס בכל מין שכר, ואין
רוצה שום שכר עוה”ב. דווקא הוא משיג
ש’לא יראני האדם וחי’ [כמבואר ביבמות
מט: שדווקא באספקלריא המאירה
משיגים זאת עיי”ש], ומשם הוא מחזק

את כל אחד שגם אם אינו רואה בעיניו שום שכר, ימשיך לחיות
ולשמוח בעשיית המצוות.

ועתה עמוד והתבונן עוד, שדווקא כאשר השמחה השלימה
של הצדיק הגדול שולחת קרניה גם לכל האובדים והנידחים
בארץ גזירה, וגם הם משמחים עצמם באותה שמחה טהורה בו
יתברך, דווקא אז נכלל שמאלא בימינא, ‘ראה’ ב’אהבה’ (דסעיף ה’
עיי”ש), ואין המלאכים העומדים מ’שמאל’ יכולים לקטרג, ונמתק
ה’גזר דין’ בתכלית השלימות.

שהלא הצדיק הגדול הממאס בכל מין שכר ושמח רק בה’
יתברך, הרי זה מרוב ‘אהבתו’ את השׁ”ת עד אין קץ, “כי העובד
מאהבה אִין רוצה בשום שכר, ואין עבודתו תלוי בשום דבר,
רק מחמת אהבה ודבקות ושמחה שמשמח בהמצוה בעצמה ומרגיש
התענוג בהמצוה בעצמה ואין רוצה שום שכר” (הלכות ספירת העומר

**נמצא אפוא, כי דווקא
בתכלית הירידה,
כשבקממיות לבבו
מקננת הרגשה כי יבשו
עצמותינו ואבדה תקוותנו
נגזרנו לנו, ואף על פי כן
הוא שמח בכל נקודה
טובה שזוכה לעשות רצון
השׁ”ת, הרי שמחה זו היא
טהורה לגמרי, היא הרי
לא מותנית בשום קבלת
שכר, ואם כן הוא זוכה
ממרחקי מרחקים לגעת
באותה שמחה שלימה
ומאוחדת של הצדיק
הגדול שכן ראוי לכל מין
שכר, ואף על פי כן הוא
מואס בכל ושמח רק
באחדותו יתברך**

מרחם עליו ונתקרב על ידי זה דיקא, על
ידי שעמד בפסיון הזה של התרחקות והבן”
(הלכות תפילין שם).

וממשיך מוהרנ”ת שם ומגלה כי זהו
עומק כוונת רבינו הק’ בענין המחלוקת
שבין הצדיקים, כי על פניה היא נראית
מרחקת ומגרשת סטרין אחרנין שלא
יתקרבו למשכנא דקדושה, אולם באמת
כל כולה תוכחה לשם התקרבות אמיתית,
ורק כאשר האדם מבין זאת ומתחזק
להאמין בדעת הגבוהה והנשגבת של
‘מחלוקת לשם שמים’ של גדולי הצדיקים,
מאיר בליבו גילוי זה, שגם כל הרגשת
ההתרחקות וכל העקמימיות שבלבבו
נועדו אך ורק להעמידו בניסיון אם ימשיך
לצפות להשׁ”ת ולנסות להתקרב אליו גם
מבטן שאול כאשר נדמה לו כי אפס כל
תקוה.

וראה זה פלא, כיצד דווקא עקשנות
קדושה זו מיישרת את עקמימיות ונפתולי
לבו ומשיבה אותו לאורחות חיים, ולתכלית
ההתאחדות בהשׁ”ת ובשמחת מצוותיו.

שהלא כאשר נופל האדם ח”ו לאותם
מקומות אשר עליהם נגזר כי ‘כל באיה
לא ישובון’ וכו’, “ואזי נתעקם לבו
בכמה מיני עקמימיות בלי שעור וערך,
שנתעקם ונפתל לבו בכמה מיני פתולים
ועקמימיות” (שם), ובחדרי לבבו מהדהדת

ללא הרף בת קול: ‘שובו בנים שובבים חוץ מאחר’... (ראה
חגיגה טו.), אם כן מוכרח הוא הרי להתרצות לעבוד את השׁ”ת
במסירות נפש גם ללא שום שכר עוה”ב, וכדבריו הברורים של
רבינו הק’ בשיחות הר”ן (שיחה מ”ח): “וכל כן הוא צריך להתחזק
עד שהוא מוכרח להיות מרצה לעבד את ה’ תמיד כל ימי חייו על
מנת שלא לקבל פרס, כי לפעמים נדמה להאדם שרחוק שהוא
יזכה לחיי עולם הבא לפי גדל התרחקותו מהשם יתברך, אף
על פי כן יהיה מרצה לעשות מה שייכול בעבודת ה’ בלא עולם
הבא, ואפלו אם נראה לו שיהיה לו גיהנם גם כן חס ושלום, יהיה
אף שיהיה הוא מחיב לעשות את שלו תמיד בעבודת ה’ כל
מה שייכול לעשות, ולחטף איזה מצוה או תורה ותפלה וכיוצא,
וה’ הטוב בעיניו יעשה, וכעין מה שמספרים בשם הבעל-שם-
טוב זכר צדיק לברכה, שפעם אחת נפל בדעתו מאד מאד עד
שנדמה לו שבדאי לא יהיה לו עולם הבא חס ושלום, ולא היה
לו כמה להחיות את עצמו כלל, ואמר: ‘אני אוהב את השם

הלכה ב), וכלשונו של אור שבעת הימים הבעל שם טוב ז"ל המובא בשיחה הנ"ל: "אני אוהב את השם יתברך בלא עולם הבא".

אולם עדיין לא נמתקה מידת ה'יראה', "כי העובד מיראה נמצא עבודתו תלוי בדבר, כי אין מרגיש התענוג בהמצוה בעצמה, רק עבודתו מחמת היראה שמתירא, וזה בחינת העובד על מנת לקבל פרס, שעבודתו תלוי בשכר עולם הבא, שמתירא שלא יאבד השכר הטוב" (ס).

וממדת היראה הזאת משתלשלים ויורדים היראות חיצוניות (דסעיף ד', בסוד 'ירד גבריאל' המובא בפנים, הוא ראש המלאכים העומדים משמאל כנודע), המעקמים את הלב מלשמוח בה' יתברך, בפרט כאשר נדמה לו כי ננעלו בפניו כל השערים לשוב ולהשיג אורחות חיים, עד שעלול להתרחק לגמרי מהשי"ת ח"ו.

"כי יש כמה וכמה שעל ידי עצם היראה שלהם נופלים יותר, כאשר שכח בכמה בני אדם שכשיושבים על ספר ראשית חכמה הקדוש או שאר ספרי מוסר המדברים מגדל מרירות העונשים הקשים המגיעים על כל עברה, הם נופלים בדעתם יותר, מחמת שידעים בעצמם שעברו על כל אלו הדברים כמה וכמה פעמים יותר ויותר רחמנא ליצון, ומגדל המרה שחורה ועצבות שנופל עליהם על ידי זה, הם נופלים יותר מבתחלה, עד שיש שבאים על ידי זה לכפירות ח"ו, כי מחמת שאינם יכולים לשא עליהם אימת יראת הענש הגדול כל כך, וכן להתגבר על יצרם אינם מתגברים, ועל כן אוי להם מיצרם ואוי להם מיוצרם, ומחמת זה נמצאים שבאים על ידי זה לכפירות ח"ו, וכל זה מחמת שיראת הענש היא בחינת דינים, ומבחינת דינים נשתלשל כל אחיזת היצר הרע והסטר אחרא" (הלכות פסח הלכה ט).

אולם הצדיק הגדול הממתיק את כל הדינים, מעלה את מידת היראה ליראה עילאה דעילאה, שאפילו מי שנפל מאד ח"ו אפילו אם נפל לעבירות ח"ו צריך גם כן שיהיה לו יראה גדולה מה' יתברך, להתחזק בכל נקודה ונקודה שיוכל למלט נפשו מרע ולמשך את עצמו לאיזה טוב, ואל יפטר את עצמו מאחר שכבר נפל כל

כך אם כן התר לו הכל ח"ו, חלילה, לא תהא פזאת בישראל, כי אין חשף ואין צלמות להסתיר שם כל פועלי און, כי גם בשאול תחתיות ומתחתיו צריכין לירא את ה' מאד מאד, כי בכל מקומות ממשלתו" (הלכות בכור בהמה טהורה הלכה ד' עיי"ש).

ואדרבה, "תכף כשהמחשבות רוצים להחליש דעתו ולהגביר עליו העצבות ולהפילו ח"ו על ידי זה, יתגבר כנגדם ויחזק את עצמו בכל דרכי ההתחזקות המבארים בדברינו כמה פעמים, ואז תהיה היראה לטובה שיזכה לתשובה על ידי זה, ויכול לבא לשמחה גדולה על ידי היראה אפילו על ידי יראת הענש, אף על פי שהוא יודע בעצמו שהוא רחוק מאד מאד מהשם יתברך, והוא מלא חטאים רחמנא ליצון, אף על פי כן לא יפול בדעתו על ידי זה כלל, רק יבא על ידי זה לענוה באמת שהיא בחינת שמחה בבחינת 'ישמעו עניים וישמחו', וכתוב 'ויספו עניים בה' שמחה ואביוני אדם בקדוש ישראל יגילו', כי 'קרוב ה' לנשברי לב' והוא שוכן את דפא, ותכף כשבא לשפלות אמת, השם יתברך שוכן עמו ומנחם ומשמח אותו בכל מיני שמחות ונחמות, כי במקומו יתברך עוז וחדוה תמיד, כמו שכתוב 'עוז וחדוה במקומו' וכתוב 'כי בו ישמח לבנו' וכו'" (הלכות פסח ס).

ונמצא כי אצל הרחוקים והנגזרים מארץ החיים, דווקא תוקף מידת היראה וחומר גזר הדין מביאים אותם לחזור ולהיכלל בשמחת המצוות השלימה שאינה מותנית בשום קבלת שכר, "כי אין תענוג ושמחה יותר מזה שילוד אשה, טפה סרוחה, קרוץ מחמר, יזכה לעשות רצון השי"ת, אל מלך חי וקיים אדון כל, אשר לגדלתו אין חקר" (הלכות העושה שליח לגבות חוב הלכה ב).

ואז נמתק תוקף הדין ונכלל שמאלא בימינא, ושמחת ה'יראה' מלמטה [שמחת הרחוקים המתרצים לעבוד את ה' גם ללא שכר], משתתפת ונכללת בשמחת ה'אהבה' מלמעלה [שמחת הצדיק העובד מאהבה וממאס בכל מין שכר], 'איהו בזקיפו ואנן בשפול'י, ונתקיים 'שמחה ישראל בעשיו' - 'ישמח ה' במעשיו', במהרה בימינו אמן. ■

מסירות נפש זו לעבוד את השי"ת בארץ גזירה מתוך שמחה גם כשנדמה לו שלא יקבל על כך שום שכר ולא יכנס לעולם במחיצתו של הקב"ה, אינה אלא בבואה הנשקפת בשאול תחתיות מהאספקלריא המאירה המצוחצחת של בחיר הצדיקים המתבטל לגמרי בשמחת השי"ת עד שממאס בכל מין שכר, ואין רוצה שום שכר עוה"ב

אם לא תדעי לך... צאי לך בעקבי הצאן

הַצְּבֹנִי דְרָכֵי חַבְתִּיךָ הָרִאשׁוֹנִים
וְלִכֵּי דְרָכֵיהֶם (ח"י)

מאמר ז'
התלמידים שבכל דור (ג)

טבע הקטנות נשיתבטל לפני גדלות

אחר שנתבאר במאמרינו
הקודמים מהותם ותפקידם
של ה"תלמידים" שבכל דור,
נצא נא בעקבי הצאן,
לראות כיצד הייתה צורת
התנהגותם עם הכלל והפרט,
למען נדע לדורות איך נראה
'תלמיד' אמיתי

פי שראינו במאמרים הקודמים, מעמדו של ה'תלמיד' ברסלב הוא מעמד רגיש במיוחד; מצד אחד, הוא הצינור שדרכו עוברת המסורת וההרגשה הפנימית בתורתו של רבינו. ומאידך, הוא לא 'רבי' חדש, וה'התקשרות' הבלעדית של חסידי ברסלב - התקשרות במובן החסידי של דבקות הנשמה והתמסרות הלב והנפש של חסיד לרבו - היא לרבינו בעצמו ולא לזולתו.

אי לכך, רק הודות לזהירותם המופלגת של אנ"ש משך כל הדורות, להתנהג בענווה מופלאה ובפשיטות מופלגת, עברה אכן ההנהגה והמסורת בצורה נכונה, מבלי לנטות ימין ושמאל.

כך שאם חפצים אנו להמשיך את שלשלת הזהב בצורתה הנכונה, חובה עלינו לצאת בעקבי הצאן, וללמוד מהם כיצד נראו חסידי ברסלב האמיתיים, וכיצד נזהרו מכל שמץ של כבוד, התבלטות ופרסום.

מה עומד מאחורי התנהגות זו?

בטרם ניכנס לפרטים ולהצבעה על דוגמאות שונות, עלינו להקדים ולבאר מה עומד מאחורי הנהגתם זו של אנ"ש, ומדוע, בשונה מאופן ההנהגה של רבים וטובים אחרים, הם אכן חיו את חייהם בצורת התנהגות זו של ענווה ופשטות מלאה ומוחלטת, כך שגדולים וקדושים ככל שהיו, כלפי חוץ לא ניתן היה להבחין בשום יתרון שמבדיל ומרומם אותם מכל חסיד ברסלב אחר.

שכן, צורות ההתנהגות ושלה העובדות המוצגות במאמר זה, לא באות לקבוע יתדות והלכות פסוקות של "אסור" ו"מותר", אלא לאפשר לכל אחד ואחד - גם למי שנדמה לו, ולפעמים גם בצדק, שהנהגה כזו או אחרת לא שייכת לגביו באופן אישי - לקלוט את רוח הדברים הפועמת והמנשבת מאחורי הנהגות אלו, רוח שעל כולנו ללמוד עליה, להבין אותה, ולהניח לה לחתום אותנו בחותמה, ולעצב את כל מהותנו בצלמה ובדמותה.

ובכן, התנהגותם הענוותנית והמוצנעת של אנ"ש, אינה רק 'קפידא' או 'מנהג', אלא בעיקר 'תוצאה' ממה שהיו פנימי; מהתקשרות והתבטלות אמיתית לרבינו הקדוש.

וכפי שכבר נתן רבינו סימן, ואמר:

כְּשֶׁמְקַרְבֵּי לְהַצְדִּיק נִתְבַּטַּל הַגְּדֻלָּתוֹ, כִּי עַל יְדֵי אֹרֶךְ הַגְּדֻלָּתוֹ שֶׁל הַצְדִּיק נִתְבַּטַּל לְגַמְרֵי. וְהוּא בְּחִינַת (אִיּוֹב כ"ט): "רְאֹנֵי נְעָרִים וְנַחֲבָאוּ, הִינּוּ עַל יְדֵי שְׂרָאִים פְּנֵי הַצְדִּיק וְנַחֲבָאִים הַקְּטָנִים, כִּי הַקְּטָנוֹת נִתְבַּטַּל לְפָנֵי גְדֻלָּתוֹ ... וְהִסִּימוּ עַל זֶה, אִם הוּא מְקַשֵּׁר לְהַצְדִּיק, הוּא: אִם יֵשׁ לוֹ שְׂפָלוּת, כִּי טֹבֵעַ הַקְּטָנוֹת שֶׁיִּתְבַּטַּל לְפָנֵי גְדֻלָּתוֹ.

(ליקוטי מוהר"ן, קלה)

ואכן, חסידי ברסלב שהיו מקושרים לרבינו בכל לב ונפש

- הרגישו כל כך את גדולתו העצומה של רבינו הקדוש, עד שהתבטלו בפניה כליל.

ומי שבכל זאת התעקש לבוא ולכבדם, לא גרם להם בכך אלא בזיון גדול ביותר. וכדברי רבינו:

מִי שְׂרוּצָה כְּבוֹד הוּא שׁוֹטֵה, כִּי לְמִשְׁלַל שׁוֹר גְּדוֹל שְׁלַח פְּקִיד לְעִיר אֶחָד מִהָעִירוֹת שְׁלוֹ לְמָקוֹם רְחוֹק, וְהַפְּקִיד הֵנִי לְקַח לְעֵצְמוֹ שֵׁם כָּל הַכְּבוֹד, כִּי הָעֲרָלִים לֹא יָדְעוּ שֶׁהוּא עֶבֶד הַשֵּׁר, וְסָבְרוּ שֶׁהוּא בְּעֵצְמוֹ הַשֵּׁר, וְכִשְׁהָיוּ צָרִיכִים אֵלָיו הָיוּ נוֹפְלִים לְפָנֵי רַגְלָיו, וְנוֹתְנִים לוֹ כָּל הַכְּבוֹד, וְהָיוּ קוֹרְאִים אוֹתוֹ עִם כָּל הַכְּנוּיִים שֶׁל כְּבוֹד הַשְּׂרָיִם לְהַשֵּׁר. פְּעַם אֶחָד בָּא הַשֵּׁר בְּעֵצְמוֹ לְשֵׁם וּבָא הַפְּקִיד לְפָנָיו, וְשָׂאל לוֹ עַל עֲסָקֵי הַמְּדִינָה, וּמְדוּעַ אֵלּוֹ הָעֲרָלִים אֵינָם עוֹבְדִים עִבּוּדְתָם. וְקָרָא לְשׁוֹטֵר אֶחָד, וְשָׂאל אוֹתוֹ הַשֵּׁר עַל עֲסָק הָעִיר, וְהָעֲרָל הַשׁוֹטֵר לֹא הִפִּיר אֶת הַשֵּׁר רַק אֶת הַפְּקִיד. וְתַכְּף נָפֶל לְרַגְלֵי הַפְּקִיד, וְחָלַק לוֹ כָּל הַכְּבוֹד הַשְּׂרָיִם לְהַשֵּׁר, וְהִשִּׁיב לוֹ עַל עֲסָק שְׂאֵלָתוֹ. אָזִי נִתְהַפְּכוּ פְּנֵי הַפְּקִיד כְּשׁוֹלֵי קְדִירָה, וְנִתְבַּיֵּשׁ מְאֹד, כִּי אֵין בְּזִיוֹן גְּדוֹל מִזֶּה, שֶׁבְּעֵינֵי הַשֵּׁר נוֹתְנִים לוֹ כְּבוֹד הַזֶּה.

(ליקוטי מוהר"ן, קצד)

התלמיד האמתי עומד בהיכלו של רבינו, וכשבאים "ונותנים לו כל הכבוד, וקוראים אותו עם כל הכינויים של כבוד השייכים להשר" - הנפכים פניו כשולי קדירה, "ונתבייש מאד, כי אין בזיון גדול מזה"...

רק מי שאין בוערת בלבו האמונה וההרגשה המוחשית במציאותו הנצחית של רבינו אתנו ועמנו, יכול לסבול ואף ליהנות מגינוני הכבוד. מאחר שבנה לו היכל משלו, ושוב אינו עומד בהיכלו של מלך...

חסידי ברסלב האמיתיים, אשר הרגישו בנוכחותו של רבינו - גם אם היו גדולים עד מאד, וזכו בכוחו של רבינו למדרגות נשגבות - נזהרו עד מאד להצטנע, וברחו מכל שמץ של כבוד ופרסום.

דווקא מחמת גדולתם העצומה ומדרגותיהם הנשגבות, נזהרו ביתר שאת ויתר עז, לבל תסתיר גדולתם את יופיו ואורו - הגדול כפלי כפליים עד אין סוף - של רבינו הקדוש.

וכפי שהזהיר מוהר"ן מפורשות על כך, וכמסופר:

מוֹהֲרַנ"ת אָמַר פְּעַם לְאַנ"ש: אִיר דְּאַרְפֵּט זִיךְ הִיטן אַז אֵייעֶר גְּרוֹסְקֵיט זָאל נִישְׁט פֶּאַרשְׁטעלן דְּעַם רַעֲפֵנְס שְׁיִינְקֵיט = הַנֶּכֶם צָרִיכִים לְהַשְׁגִּיחַ שֶׁהַגְּדֻלָּתוֹ שֶׁלְכֶם לֹא תִסְתִּיר אֶת יוֹפֵיו שֶׁל רַבְנוּ?

(שיש"ק ב, תקעח)

א. ועל אחת כמה וכמה בד' אמותיו של רבינו בהיכל ציונו, בוודאי הבושה גדולה מאד לקבל שם כבוד כל-דהו. וכאמרתו הידועה של הרב מטשעהרין (שהובאה במאמרנו להלן) שהיה בא לאומן כאיש פשוט ולא הניח לכבודו כרב, על אף ששימש רב ואב"ד בעירו, ואמר: "את הרבנות השארתי בטשעהרין..."

ב. שכן, השגותיהם של בני אדם מצומצמות מאד, ובראותם יהודי צדיק בעל-מדרגות, גורם להם הדבר להקדיש את תשומת לבם, אמונתם והתקשרותם, ליהודי זה, ולא שמים כלל לב כיצד מאבדים הם בכך את ההתקשרות לרבינו הקדוש והחיפוש אחריו.

על רבי אברהם ב"ר נחמן, לדוגמא, מסופר:

רגיל הָיָה תְּמִיד לְהַזְהִיר אֶת אֲנָשָׁיו, שֶׁלֹּא יִכְשְׁלוּ חֵס וְשְׁלוֹם בְּשׁוֹם פְּרִסוּם שֶׁל שְׂקָר. וְאָכֵן, הָיָה נֹאֵה דוֹרֵשׁ וְנֹאֵה מְקַיֵּם; רָאוּ עֲלָיו שֶׁהוּא מִפְּחַד מִפְּרִסוּם שֶׁל שְׂקָר כְּמוֹ מִי שֶׁמּוֹלִיכִין אוֹתוֹ לְגִיהָנָם. הוּא עֲצָמוֹ הִתְבַּטָּא פֶּעַם וְאָמַר: "מִיָּה אִזּוּ מֵעַן גִּיט כְּבוֹד, אִיזוּ דָאס אַזוֹי וַי מֵעַן שְׁטַעֲכֵט מִיָּה מִיט מַעֲסָעֲרִסוּ!" [= כְּשִׁנּוֹתָנִים לִי כְּבוֹד הָרִי זֶה כְּמוֹ שְׂדוּקָרִים אוֹתִי בְּסַכְּנִיָּים]. (שיחות מרלו"צ)

כשמתוך פחדו זה, הוא היה משקיע מאמצים רבים ויגיעות רבות 'להציל' את עצמו משמץ של כבוד ופרסום, עד אשר עלתה בידו. וכמסופר:

דְּבָרוֹ אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ בְּשִׁבְחַ מַעֲלָתוֹ שֶׁל רַבֵּי אַבְרָהָם בֶּן רַבֵּי נַחְמָן ז"ל וְאָמְרוּ, שֶׁהָרִי כְּמוֹ שֶׁכְּשֶׁאֲדָם מִתְנַגֵּעַ לְהַשִּׁיג אֵיזָה דְּבָר מְשֻׁד כְּפָה וְכָמָה שְׁנִים, לְבַסּוֹף מְשִׁיג תּוֹחֵלֶתוֹ. כְּמוֹ כֵּן רַבֵּי אַבְרָהָם ז"ל, שֶׁאַחַר שֶׁיִּגַע שְׁנִים רַבּוֹת כָּל כָּךְ כְּשִׁשִׁים שָׁנָה בְּמַדַּת הָעֲנוּהַ וְהַשְׁפָּלוּת וְהִתְרַחֲקוּת מִפְּרִסוּם וְכְבוֹד, זָכָה לֵה בְּאַמְתָּה, וְהָיָה נָקִי מִפְּרִסוּם וְחָן שֶׁל שְׂקָר כִּדְבָעִי. (שיש"ק ה, קפח)

וכך גם כל שאר אנשי שלומנו; הם לא רק נזהרו מהכבוד אלא אף 'פחדו' ממנו!

דבר זה עוזר לנו להבין מדוע דקדקו כל כך, עד כדי 'דקדוקי עניות' לכאורה, להתרחק מכל ספק-ספיקא של כבוד ופרסום, ומדוע לא היו קצת 'גמישים' בנושא... שכן, כשמפחדים - לא מתחכמים!

מי שהכבוד והפרסום מפחידים אותו פחד-מות, נזהר מהם כמפני אש, ולא 'מתגמש', גם כשמציעים בפניו ק"ץ טעמים לטהר את השרץ...

אנ"ש גם ידעו את הסוד הגדול:

הכבוד, יש בו משהו 'ממכר'... גם אם בתחילה אתה מקבל אותו בניגוד לרצונך, סופך להזדקק לו, ואף לרדוף אחריו. וכך מסופר:

עַל הַשִּׁיחָה הַמוֹבָאָת בְּשִׁיחֹת הָר"ן סִימָן ג"א בְּמָה שֶׁאָמַר רַבְּנֵנוּ ז"ל אֶת זֶה תִּקְבְּלוּ מֵאֵתִי שֶׁלֹּא לְהִנָּיֵחַ שֶׁהָעוֹלָם יִטְעֶה אוֹתְנוּ וְכוּ', הָיוּ אוֹמְרִים: רֹאשׁ כָּל הַטְּעִיּוֹת וְהַרְמָאוֹת שֶׁיִּכּוֹלִים לְהַטְעוֹת הָעוֹלָם אֶת הָאָדָם, הוּא בְּפִרְסוּם שֶׁל שְׂקָר וְכְבוֹד מְדָמָה. שֶׁכְּשִׁנּוֹתָנִים לוֹ אֶת זֶה הַסּוֹכְבִים אוֹתוֹ, יְכוֹל לִפְלֵ בְּמַהֲרָה לְטַעֲיוֹת וְדַמְיוֹנוֹת שֶׁל גְּדֻלוֹת וְכְבוֹד, עַל אֵף שֶׁלְּאֵמַת אֵינוֹ כִּי אִם דְּמִיוֹן שֶׁל שְׂקָר שְׁוֹא וְהִבֵּל. וְאִין שׁוֹם אָדָם שֶׁאֵינוֹ עוֹמֵד בְּסַכְּנָה זוֹ, כִּי בְּכָל אָדָם וְאָדָם יֵשׁ מְקוּם

ההתנהגות בענווה ופשטות, בלי שום גינוני כבוד ופרסום, הייתה טבועה כל כך בדמם של אנ"ש, עד שהפכה לסימן-ההיכר שלהם.

וכפי שהיו אומרים אנשי שלומנו:

כְּמוֹ שֶׁאָמַר רַבְּנֵנוּ עַל עֲצָמוֹ "מִי שֶׁמְכִיר אוֹתִי יְכוֹל לְהַעֲיֵד שְׂאִין בִּי שׁוֹם תְּנוּעָה שֶׁל יְהוּדֵי טוֹב" (הִינּוּ מִפְּרִסָּם), כְּמוֹ כֵּן הִסְיָמוֹן שֶׁל אֲנָשָׁיו הִדְבּוּקִים בּוֹ, גַּם הוּא כֵּן; שְׂמִי שֶׁמְקַרְבֵּ אֶל רַבְּנֵנוּ בְּאַמְתָּה וְזָכָה לְקַבֵּל דְּבָרָיו בְּאַמְתָּה, אִין יְכוֹל לְהִרְאוֹת שׁוֹם תְּנוּעוֹת וְגוֹנוּגִים שֶׁאֵינָם לְפִי מְדַרְגָּתוֹ, וְכָל שְׂפָן וְכָל שְׂפָן תְּנוּעוֹת חָן שֶׁל שְׂקָר חָלִילָה וְחֵס.

(שיש"ק ו, שכת)

שכן, ההליכה של אנ"ש בעקבותיו של רבינו, וקיום עצותיו הקדושות, חוקקת בעצמותיהם את מידת האמת. ו"אמת" זו לא נותנת להם להרים את עצמם בהנהגה של רבנות והתנשאות. וכעדותו המפורשת של רבינו:

אָמַר עַל אֲנָשִׁי שְׁלוֹמְנוּ שֶׁקָּשָׁה לָהֶם שְׂרִימוֹ אֶת עֲצָמוֹן לְהִנָּהֵיג בְּרַבְּנוֹת וְהִתְנַשְּׂאוֹת, מַחֲמַת שֶׁהִכְנַסְתִּי בָהֶם 'אַמְת' הַרְבֵּה יוֹתֵר מִדִּי".

(חיי מוהר"ן, תקלח)

ואכן, זה היה תמיד סימן ההיכר של חסידי ברסלב אמיתיים - "אנשי אמת" העובדים את ה' בלי רעש ופרסום. וכדבריו של רבי שמשון ברסקי זצ"ל בספרו 'עצות המבוארות':

עֵקֶר הַהִתְעוֹרְרוֹת לְשׁוֹב אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ נוֹבֵעַ מִן הַהִתְחַבְּרוֹת עִם אֲנָשִׁי אַמְת, הִינּוּ עִם אֲנָשִׁים הַמְקַרְבִּים אֶל צְדִיק הָאַמְת בְּלִי שׁוֹם שְׂקָר, וּמִתְנַהֲגִים בִּפְתָחוֹת בְּכָלִיּוֹת וּבִפְרִטִיּוֹת בְּכָל מְדָה טוֹבָה, בְּצַנְעָה בְּלִי רַעַשׁ וּבְלִי פְרִסוּם.

(עצות המבוארות, התחזקות ד)

"צריך להתיירא ולפחוד מן הכבוד"

כשאנו יוצאים בעקבותיהם של אנ"ש, תלמידי התלמידים - אנו נוכחים לראות שלא זו בלבד שסלדו מהכבוד וברחו ממנו, אלא אף 'פחדו' ממנו פחד מות... זאת, כלשונו של רבינו:

צְרִיף לְהִתִּירָא וּלְפַחֵד מִן הַכְּבוֹד, כִּי כְבוֹד הוּא סַכְּנָה גְּדוֹלָה, סַכְּנוֹת נִפְשׁוֹת! ... כִּי עַל יְדֵי הַכְּבוֹד יוֹכֵל לְגַרֵם לוֹ מִיָּתֶה חֵס וְשְׁלוֹם, וְאִזִּי הוּא נִשְׁקָל בְּמֵאֲזָנִים; אִם חֵס וְשְׁלוֹם יִפָּגֵם בְּהַכְּבוֹד כְּחוֹט הַשְּׁעָרָה שֶׁלֹּא יִקְבְּלוּ כְּמוֹ שְׂצָרִיד, אִזִּי חֵס וְשְׁלוֹם כִּפֵּי חוֹבָה מְכַרְעַת.

(ליקוטי מוהר"ן, קלא)

היה להם 'פחד מות' מפרסום וכבוד, ומפני כך הרבו להזהיר ולהיזהר מפניו, והתייגעו רבות 'להינצל' ממנו.

ג. וכלשונו רבינו: "ווער ס'קען מיר, קען עדות זאגן אז איך האב נישט קיין שום תנועה פון א גוטן יידן" = "מי שמכיר אותי, יכול להעיד שאין בי שום תנועה של רבי ואדמו"ר (הנקרא 'יהודי טוב')" (שיש"ק ג, עז).

ד. כי "אי אפשר לבוא לאמת אלא על ידי התקרבות לצדיקים וילך בדרך עצתם. ועל ידי שמקבל מהם עצתם, נחלק בו אמת" (ליקוטי מוהר"ן, ז).

ה. כמה נפלא לשונו של רבינו באמרו "אמת הרבה יותר מדי", ללמדנו שאכן ע"פ ה"אמת" הרגילה ניתן גם ניתן להתנהג ברבנות והתנשאות, אך כשזוכים ל"אמת הרבה יותר מדי" קשה להתרומם ולהתנהג בהתנשאות ורבנות. וכפי שאמר רבינו למוהר"ן שעל אף שה"אמת" היא שעליו להיות רב, אך "אם אתה רוצה את האמת לאמתה, אל תהיה רב", והבן.

סלידה וזהירות זו, תחילתה אצל מוהרנ"ת - רבם ומורה דרכם של התלמידים - וכמסופר:

מוהרנ"ת דחה בשתי ידים את כל הגנונים החיצוניים של מנהיגות. הוא התנהג בצניעות יתרה. **שלא כשאר האדמו"רים והמנהיגים שברוסיה ומזרח אירופה שהיו לובשים בגדי משי וכובע מיחד - סרב מוהרנ"ת ללבש את המלבושים המיוחדים הללו בכל תקף.**

מוהרנ"ת לא הסכים אף לחבוש שטריימל בשבת - אותו היו לובשים הרבנים והאדמו"רים.

מספר, כי פעם קנו לו כמה אנשיו שטריימל בתור 'משלוח מנות' לפורים, הם התעקשו שמוהרנ"ת תעטר בו [כי לא יכלו לסבל שאיש מורם כרבם מוהרנ"ת לא ילבש בשבת שטריימל כשאר הרבנים והמפורסמים]. בלית ברירה, בכדי לא לצער אותם יהודים שכל כך רצו זאת, חבש מוהרנ"ת את השטריימל, אולם הוא הודעק בינו לבין עצמו: וואס ווילן זיי פון מיר, איך זאל אנטאן נחשים ועקרבים אויפן קאפ?!... מה הם רוצים ממני? **שאחבש נחשים ועקרבים על ראשי! הכבוד המעט הזה יסר אותו כנחשים ועקרבים...** אולם רק לזמן קצר ביותר התעטר בשטריימל זה. כי פעם בעת שמוהרנ"ת הוריד

שכול לחלחל בו חן של שקר ותאות הפרסום באיזה מדרגה ומעמד שעומד בו. (שיש"ק ו, שח)

וכפי שכבר כתב הרמ"ק בספרו 'תומר דבורה':

שירגיל עצמו להיות בורח מהכבוד כל מה שיוכל. שאם יתנהג שיכבדוהו בני אדם, יתלמד בהם על צד הגאווה ויתרצה הטבע תמיד בכך, ובקשי יוכל להרפא. (תומר דבורה, פרק שני)

כך שאל לו לאדם להיות סלחן בראותו נוחל כבוד מדומה, ולהתנחם שזה לא 'מדבר' אליו. כי הזמן יעשה את שלו...

אחר כל הדברים האלה, נרדה נא לגנים להשתעשע וללקוט שושנים, עובדות והנהגות מחייהם והנהגתם של אנ"ש בכל תחומי החיים, לראות ולהיווכח עד כמה סלדו ופחדו מהכבוד והפרסום.

בגדי כבוד

אנשי שלומנו, משך כל הדורות, נזהרו מלהתלבש בבגדי כבוד. ועל אף שהקפידו על מלבושים נקיים ושלמים, לא אבו להתלבש במלבושי כבוד השייכים לאנשים מכובדים, מנהיגים ומפורסמים, וסלדו מהם כמפני קוצים ועקרבים.

1. כאזהרת רבינו: "צריך לשמור מאד את הבגדים שלא יבזה אותם, רק לשמרם היטב מכתמים ולכלוך" (ליקוטי עצות, בגדים א). ו"הבגדים יהיו שלמים תמיד ולא קרועים, כי כשהבגדים קרועים, חס ושלום, הוא קלקול השמירה" (שם, ד).

2. ומה ששח רבינו ואמר "לענין מלבושי כבוד, שצריך לאיש כשר להדר שיהיה מלובש כראוי אם אפשר לו ולא יהיה בזוי, כי גם להצדיק אין מקרבין עצמן רק על ידי מלבושיו, שרואין שהוא מלובש בכבוד על ידי זה הוא נחשב בעיניהם להתקרב לו ואם לא היה מלובש לא היה נחשב כלל בעיניהם" (חיי מוהר"ן, רא) - הדברים פשוטים, שכשמדובר ב"הצדיק" עצמו, עליו ללכת בבגדי כבוד ואף בבגדי משי ובגדי לבן וכיו"ב כראוי לו. אך כשמדובר ב"איש כשר", עליו להדר רק "שהיה מלובש כראוי" בבגדים שלמים ונקיים, "ולא יהיה בזוי" בבגדים המבזים את לובשיהם. אך אל לו ללכת בבגדי כבוד של מנהיגים ומפורסמים, כמובן לכל בר דעת.

ומן העניין לציין לשיחתו המופלאה של רבינו ז"ל, שאמר: "הלא כל הנחת רוח והתענוג שלי הוא רק כשאני רואה איזה דברי יהדות ועבודת ה' באחד מאנשיי... הלא כשאני רואה איזה עבודת ה' בעניי שבעניים, שהולך בכובע קרוע ומלבושים קרועים ומנעלים קרועים, הוא יקר אצלי וכו'. בקשתי מאד מכם, היו אנשים כשרים, כי זה כל ישעי וכל חפצי" (חיי מוהר"ן, שלה).

3. הוספה זו, מתוך "אוצר נחמני" אות ס"א.

אותם בבגדי כבוד, נסו על נפשם... וכמסופר על רבי אברהם ב"ר נחמן:

כְּשֶׁשָׁהָה פַּעַם רַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן בְּעִיר רַאדְזִין, בִּקֹּר שֵׁם אֶצֶל הָרַב, הִלֵּא הוּא הָרַב מֵרַאדְזִין "בְּעַל הַתְּכַלַּח", הִתְלַהֵב וְהִתְפַּלֵּא הָרַב מִמֶּנּוּ מְאֹד עַד שֶׁצִּוָּה לְאַנְשֵׁיו שְׂיִתְּפוּרוּ עֲבוּרוֹ בְּגַד מְשִׁי כְּדָרָךְ הָרַבָּנִים, כְּשֶׁנֹּדַע הַדְּבָר לְרַבִּי אַבְרָהָם ב"ר נַחְמָן עֲזַב תִּיכָף אֶת הָעִיר. כֹּל כֹּף בָּרַח מִשְׁמֵץ פְּרוֹסוֹם וְכָבוֹד.

(שיש"ק ג, חטט)

תוארי כבוד

אנשי שלומנו, משך כל הדורות, סלדו מאד מתוארי כבוד. כשגם את זאת קיבלו בירושה ממוהרנ"ת אשר לא סבל תוארי כבוד, ולא נתן בשום אופן שיכנהו בשם 'רבי', על אף היותו מנהיג עדה בישראל.

וכמסופר:

פַּעַם אָמַר אֶחָד לְמוֹהֲרַנ"ת: "בִּקֹּר טוֹב רַבִּי", עָנָה לוֹ מוֹהֲרַנ"ת בְּחִזְזוֹת: "בִּקֹּר טוֹב עוֹזֵר". "גוֹט מאַרְגֵּן בְּאַהֲעֶלְפֶּער", כְּאוֹמֵר לוֹ: אַם אַנִּי רַבִּי, הֲרִי אַנִּי כְּרַבִּי [מְלַמֵּד] שֶׁל יְלָדִים קְטַנִּים, וְכֵן חֲשׁוֹב הִנֵּה כְּעוֹזֵר הָרַבִּי הַמְסִייעַ לוֹ בְּלִמּוּד הַיְלָדִים. כֹּל כֹּף בָּרַח מִשְׁמֵץ מְנַהֲיגוֹת וְרַבְנוּת.

(שיש"ק ב, תשכב)

וכך כל אנ"ש אחריו, סלדו מתוארי כבוד הנהוגים בעולם, וכמסופר:

אָמְרוּ עַל מֵה שֶׁנַּהוּג עֲתָה בְּעוֹלָם לְכַנּוֹת אֶת כָּל אֶחָד בְּתֵאָרֵי כְבוֹד כְּמוֹ ר' וְהַגָּאוֹן וְכוּ' וְכוּ': הַלּוֹאִי וְנִזְכָּה בֵּימֵי חַיֵּינוּ לְהַגִּיעַ לְמַדְרַגַּת שְׁמִנּוֹ הַעֲצָמִי בְּלְבָד, וּמֵה לָנוּ לְתֵאָרֵי כְבוֹד, שְׂאִינָם הוֹלְמִים אוֹתָנוּ כְּלָל וְכָלֵל.

(שיש"ק ד, קא)

וכשהיה מאן-דהו מנסה לכנות את אנ"ש בתוארי כבוד, היו מוחים בו נמרצות, וכפי שסיפר רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל את אשר קרהו בקלויז באומן:

סִפֵּר רַבִּי לְוִי יִצְחָק ז"ל שֶׁכְּשָׁבָא לְאוּמָן, וְכִבֵּר קֹדֶם לְבִיאָתוֹ שְׁמַע הָרַבָּה בְּשִׁבְחוֹ שֶׁל רַבִּי אֱלִטְעֵר טַעֲפֶלִיקֶער ז"ל (בעל המִתְפַּרֵּר וְהַמְלַקֵּט הַסְּפָרִים הַחֲשׁוּבִים ה'שְׁתַּפְּכוֹת הַנְּפִשׁ', 'מִשִּׁיבַת נְפִשׁ', 'מִי הַנַּחֵל' וְעוֹד), וְכִבּוֹאוֹ לְשֵׁם רָאָה אִיךָ שְׁפוּגִים אֱלָיו כָּל מַכִּירָיו גְּדוֹלִים וְקְטַנִּים בְּשֵׁם 'אֱלִטְעֵר'

את השטריימל בשביל לקנס לבית הפסא, נגנב השטריימל. מוהרנ"ת שמח בקו, והפיר טובה לאותו גנב...

(באש ובמים, פרק לג)

כך שמוהרנ"ת היה לבוש כאחד האדם, כשכלפי חוץ כלל וכלל לא ניכר במי ובמה מדובר...

מוהרנ"ת הִיָּה נִסְתָּר כָּל כּוֹף מֵעֵינַי בְּנֵי אָדָם, עַד שֶׁהָיָה נִרְאָה כְּאֶחָד הָאָדָם מִמֶּשׁ, כִּי לֹא הָלַךְ לְבוּשׁ בְּבִגְדֵי מְשִׁי כְּהַרְבָּנִים וְכְדוּמָה. וְכִמוֹ שֶׁשָּׂאֵל פַּעַם אֶחָד מֵהַמְּפָרְסָמִים אֶת אַנ"ש: "מֵה אַתָּם עוֹשִׂים עֶסֶק מִמוֹהֲרַנ"ת? הֲרִי הוּא הוֹלֵךְ אֶפְלוֹ לְבוּשׁ בְּכוֹבַע פְּשוּט?" "א פְּרַאסְטֵן דַּאשִׁיקֵל".

(שיש"ק ב, תרלג)

וכך גם כל אנ"ש אחריו - אף הגדולים שבהם - היו לבושים בבגדים פשוטים כהמון העם. וכמסופר:

הָיָה [רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל] מְדַגֵּשׁ וּמְרַחֵב דְּבוּרוֹ בְּעֵינֵי הַפְּשִׁיטוֹת שֶׁל כָּל גְּדוֹלֵי אַנְשֵׁי שְׁלוֹמְנוֹ שֶׁבְּדוֹר הַקּוֹדֶם, עַד שֶׁלֹּא הָיוּ נִכְרִים כְּלָפֵי חוּץ בְּשׁוֹם מַעֲלָה, כִּי לֹא הָיוּ בּוֹלְטִים בְּשׁוֹם שׁוּנֵי מִשְׁאָר הָאֲנָשִׁים מֵעַמָּה הַפְּשׁוּטִים. כִּי שֵׁם בְּרוּסְיָא הָיוּ כָּלֵם לְבוּשִׁים בְּבִגְדֵים אֲחִידִים, הֵן בְּמַעֲלֵיהֶם וְהֵן בְּכוֹבַע עֲלִיוֹן, שֶׁעַל פִּן לֹא הָיָה נִכָּר הַמּוֹרָם מֵעַם מְהֻאָדָם הַפְּשׁוּט בְּכֻלָּם. וְזֶה הָיָה לְתוֹעֲלַת גְּדוֹל לְאֵלּוֹ שֶׁחֲפָשׂוּ לְהִיּוֹת צְנוּעִים וּמְסֻתָּרִים בְּעַבּוּדָתָם וְהוֹעִיל לָהֶם הַדְּבָר מְאֹד, כִּי לֹא הָיוּ הוֹלְכִים אִף לֹא בְּשִׁטְרֵימֵל וְלֹא בְּבִגְדֵי מְשִׁי כְּנַהוּג כַּיּוֹם, וְלֹא הָיָה לְגֵאוֹת בְּמֵה לְהִתְפַּשֵּׁט בָּהֶם כְּלָל וְכָלֵל.

(שיש"ק ו, תו)

וכשניסו לכבד

לְבַד... וְכִשְׁהֵעִיר לְכִמָּה עַל כָּף, עָנּוּ לוֹ: נוֹ, אֵתָה רוֹצֵה כָּבֵד לְעִשׂוֹת כָּאֵן רַבִּים, לְכַנּוֹתוֹ בְּשֵׁם 'רַבִּי' וְכַדוּמָה? אֵין דָּבָר זֶה נוֹהֵג בְּמִקּוֹמָנוּ! (עֵינֵן הַעֲרָה י.)

(שיש"ק ה, ססא)

גם אלו מאנ"ש, ששימשו כרבנים בעירם, לא אבו להתכבד, ובבואם בין אנ"ש הסתירו את רבנותם והתנהגו כאחד האדם.

וכפי שמסופר, לדוגמא, על הרב מטשעהרין - אשר כידוע היה גאון אדיר בנגלה ובנסתר, מחבר ספרים רבים, ורב גדול בעירו:

כְּשֶׁרָצוּ אֲנִי שׁ לְכַבֵּד אֶת הָרַב בְּרֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּעֵת הַקְּבוּצָה, כְּפִי הַכְּבוֹד הָרָאוי לוֹ, לֹא הֵנִיחַ לָהֶם לְעִשׂוֹת זֹאת, וְאָמַר לָהֶם בְּהִלְצָה: "אֵת הָרַבְנוֹת הַשְּׂאֲרָתִי בְּטִשְׁעָרֵינוּ". דְּהֵינּוּ שָׂבָא לְאוּמָאן לְבַדוֹ כְּאִישׁ פְּשוֹט לְלֹא הָרַבְנוֹת, כִּי רָצָה שְׂיַחְשִׁיבוּ אוֹתוֹ בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּאֶחָד מֵאֲנִי שׁ הַפְּשׁוּטִים. "דָּאס רַבְנוֹת הָאֵב אֵיךְ אֶבְעַר גִּילְאָזְט אֵין טִשְׁעָרֵינוּ".

(שיש"ק ג, ססו)

כך גם מסופר על רבי מרדכי מסוקולוב - אשר שימש כרב בעירו סוקולוב שבפולין:

אֵין נַתַּן לְתָאֵר כְּלָל גְּדַל הַשְּׂמָחָה שֶׁהָיָה אֶצֶל אֲנִי שׁ כְּשֶׁבָאוּ וְהִתְקַבְּצוּ יַחַד עַל רֵאשׁ הַשָּׁנָה כֹּל אֶחָד מִמִּקּוּמוֹ. וְרַבִּי מְרַדְכִי סוֹקוּלוֹבְעֵר זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ, שֶׁהָיָה מוֹ"ץ בְּעִירוֹ סוֹקוּלוֹב, כְּשֶׁרָאָה וּפָגַשׁ אֶת צְבוּר אֲנִי שׁ הַמְתַּקְבְּצִים לֹא כֹּחַל הָיָה לְהִתְאַפֵּק עַד שֶׁהָיָה מְרַקֵּד מִחֲמַת שְׂמָחָה, וּבְרַף בְּרַפְת "שֶׁהַחֲיָנוּ", וְהִתְנַהֵג אֵז בְּכָל מִשְׁפָּה יְמֵי רֵאשׁ הַשָּׁנָה כְּאֶדָם פְּשוֹט בְּתַכְלִית, בְּלִי שׁוּם גּוֹנֵי כְבוֹד וְכַדוּמָה כְּנֵאָה לְרַב חָשׁוּב כְּמוֹתוֹ.

(שיש"ק ד, שב)

גם רבי אלחנן ספקטור - אשר היה איש מורם מעם, גאון עצום בנגלה ובנסתר, ושימש כרב בעיר מונקטוב שבפולין - הסתיר תמיד את עובדת היותו רב בעבר. וכמסופר:

כִּידוּעַ הָיָה רַבִּי אֶלְחָנָן סְפֶקְטוֹר זְכָרוֹנוֹ לְבָרְכָהּ, רַב פּוֹלִין בְּעִיר מוֹנְקוּטוֹב, אוֹלֵם הָיָה מִסְתִּיר אֶת הַדְּבָר מְאֹד, וְכִשְׁהָיוּ מְזַכְרִים לוֹ פֶּעַם מְזָה, הָיָה אוֹמֵר בְּעִנְיַתּוֹתָיו הַגְּדוֹלָה: "אֵל תִּזְכָּר לָנוּ עוֹנוֹת רֵאשׁוֹנִים".

(שיש"ק ד, תקיח)

וכשהיו קוראים לו בתוארי כבוד, היה מתנגד לכך נחרצות, וכמסופר:

כֹּל כֶּף הָיָה נִזְהָר רַבִּי אֶלְחָנָן סְפֶקְטוֹר ז"ל מִשׁוּם שְׂמִיץ שֶׁל פְּרִסוּם חֲלִילָה, שֶׁפֶּעַם כְּשֶׁקָּרְאוּ אוֹתוֹ לְעִלְיָה לַתּוֹרָה וְכִנּוּ אוֹתוֹ בְּשֵׁם "הָרַב רַבִּי אֶלְחָנָן", לֹא הִסְפִּים לְעִלּוֹת לַתּוֹרָה עַד שֶׁיִּקְרְאוּהוּ כְּשֵׁמוֹ "רַבִּי אֶלְחָנָן" בְּלֶבֶד בְּלֹא תֵאָר "הָרַב", וְכִשְׂאָר בְּנֵי אָדָם הַפְּשׁוּטִים הַנִּקְרָאִים לַתּוֹרָה.

(שיש"ק ו, קנז)

לא רק בע"פ הקפידו אנ"ש שלא יקראו להם בתוארי כבוד, אלא גם כשהיו חבריהם או תלמידיהם כותבים להם במכתבים תוארי כבוד [ולפעמים גם כאשר רק היו חותמים את שמם בצירוף שם אמם בסגנון שדמה לאופן שבו היו חסידים נוהגים להזכיר עצמם לפני רבותיהם להיפקד בדבר ישועה ורחמים], היו מוחים בהם ומתחננים לפניהם שיחדלו מכך.

וכפי שאנו מוצאים רבות במכתביהם של אנשי שלומנו, ומפני חביבות ונחיצות הדברים, נעתיק כמה מהם:

רבי אפרים ל זצ"ל, בעל ה"עונג שבת" - גאון עולם, אשר טרם התקרבותו לברסלב היה אדמו"ר בפני עצמו - כותב לתלמידו ר' הלל מיכאליץ:

יְעִתָּה הַנְּגִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ בַּל לְכַתֵּב לִי כְּדַרְכָּךְ: לִכְ"ק מוֹ"ר שְׂלִיט"א. כִּי מִי אֲנֹכִי לְתָאֵר אוֹתִי בְּשִׁבְחִים כְּאֵלוֹ, אֵין בִּי לֹא מֵינְיָה וְלֹא מִקְצָתוֹ. רַק לְכַתֵּב לִי 'דִּידִי יִקְרִי', או מוֹרֵי נִ"י. וְלַחֲתֵם עֲצֻמָּה בְּשִׁמְךָ הַלֵּל מִיְכָאֵלִיץ. כִּי לְהִתְפַּלֵּל עֲבוּרָךְ, כִּי הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה וְכוּ', יִדְעֵתִי שְׂמֶךָ וְשֵׁם אִמָּךְ תַּחֲיָה, וּמֵה לָךְ לְחַתֵּם כְּדַרְכָּךְ חֲסִיד אֵל רַבּוֹ הַמְּפָרֵס?! יְהִי רְצוֹן שְׂנִזְכֶּה לְאַמַּת וְלֹא יִטְעוּ בִּי בְנֵי אָדָם וְלֹא אֶטְעָה בְּעֲצָמֵי חֵס וְשְׁלוֹם, רַק נִזְכֶּה לְאַמַּת וְאוּמוּנָה.

(עונג שבת, מכתב מיום ערש"ק ויחי תרצ"ה)

כך גם, רבי שמואל שפירא זצ"ל, כותב במכתבו לאחד מחשובי אנ"ש:

קְבִלְתִּי מִכְתָּבוֹ הַיְקָר, וְהַנְּגִי לְפָרֵשׁ תְּרַעוּמָתִי לְפָנֵי כְבוֹד תּוֹרָתוֹ עַל שְׂכּוֹתָב עֲלֵי תֵאָרִים וְשִׁבְחִים שְׂאֵינָם הוֹלְמִים אוֹתִי כְּלָל, וְאֵין בִּי מֵהֶם אֶפִּילוֹ מִקְצָתָם. וְאֵף עַל פִּי שְׂכּוֹתוֹב בְּסִפְרֵי הַמְּדוּת מִרְבָּנוּ זצ"ל "הַשְּׂקָר אֵינּוּ אֶלָּא בְּפִיו אֶבֶל לֹא מִן

10. ברור ופשוט שבמקומות ובתקופות שבהם הקדמת התואר "ר" לא מבטאת מעלה וגדולה מיוחדת, אלא שכך מקובל ונהוג לכנות כל אדם השייך לציבור היראים, כך שאם ישמיטו משמו את אותו תואר יהיה בכך משום בזיון מפורש או קביעה ברורה שהאיש הינו בור ועם הארץ וכדומה - אין הדברים אמורים הלכה למעשה, וכפי שאכן ראינו את הנהגת אנ"ש, ור' לוי יצחק עצמו, בארץ הקודש, שפנה לכל אדם בא בשנים ובר אוריין בכל רמה שהיא כשהוא מקדים את התואר "ר" לשמו. או כפי שהננו מוצאים למשל במכתביו של רבי נתן בהם הוא מקדים תוארי כבוד נוספים, באופן שהיה מקובל באותה תקופה, לכל מי שהוא מְפָנָה אליו את מכתביו.

אלא שמוכן לכל בר דעת, שמכיוון שבמצב שכזה תואר הכבוד אינו מייחד את מושא אותו תואר מכל שאר בני גילו ומעמדו, המכונים אף הם כמוהו בדיוק באותו תואר עצמו או בתוארים דומים אחרים שאינם שונים ממנו באופן מהותי - הרי שאין בכך כלל משום הנהגת "פרסום של שקר", ואין כאן אלא "כבוד הבריות" ו"דרך ארץ" גרידא.

11. גם מכאן ניתן ללמוד שאין בכך הנהגות קבועות וברורות, וכשהיה מדובר במי שהתרגל בכך מצד הסביבה שבה חונך והיה קשה לגמלו, או במי שהיה בגדר הלכתי של תלמיד כלפי רבו שהיב כבודו, או היכן שהתואר 'מור' היה שגור בפי כל, נהגו לפעמים באופן של "מאכילין אותו הקל הקל תחילה" וגמלו אותו בהדרגה...

הכתב"ם, עין שם במראה-מקומות, אבל אף על פי כן למה לנו כל אלו הדבורים של שקר, ואין זה דרכי רבנו זצ"ל אשר כל ענינו הוא רק אמת. על כן, נא ונא לא לכתב שבחים ותארים שאין להם שחר, רק לכתב השם בלבד!

(תמימי דרך, מכתב סה)

כך גם, רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, כותב במכתבו לאחד מחשובי אנ"ש:

ידידי ה'ק'ר, אבקש ממך שיכנסו דברי באזניך: בכל מכתב שאתה כותב לי, אתה כותב עלי שבחים כאלה - לא כאלה חלק יעקב, ולא זה רצון רבנו ז"ל. רק פלנו ידידים האמתיים מקרבים נקראים על שם אדמו"ר ז"ל, ואנו ביחד רוצים לקיים עצותיו הקדושות, וכל אחד צריך לקבל מחברו וקודמה טובה. תאמין לי ידידי ה'ק'ר, שממכתבך אני מקבל וקודמה טובה, כי רואה אני שלבך משתוקק לקיים עצות הקדושות של אדמו"ר ז"ל. רק על ידי זה שאנו יודעים באמת שאנו אצל רבנו ז"ל כמו עט אצל הסופר, לא יותר, ואנו צריכים להטות אזנינו ולבנו דברי אדמו"ר ז"ל. על כן אבקש ממך מאד מאד שלא תרבה לדבר בשבחי, לא בכתיב ולא בעל פה, כי אין זה דרכנו.

(תמימי דרך, מכתב כ)

בסוף המכתב, הוא חוזר ומתחנן:

אכפול בקשתי עוד הפעם - לא להרבות בשבחים. פלנו רק חברים, לא יותר!

(שם)

לאחר זמן מה, חזר אותו אחד מחשובי אנ"ש, וכתב לו תוארי כבוד נוספים, ואז חוזר רבי לוי יצחק ומתחנן שיחדל מכך, כשהוא אף מביע את תמיהתו - מהיכן למד לכתוב בצורה כזאת. וכך הוא כותב:

מכתבך קבלתי. נתקדם בי דבור של אדמו"ר ז"ל: "אם אין רוצים לסבל קצת, צריכים לסבל הרבה". מקדם כתבת 'אדמו"ר', עכשו כתבת לשונות הרבה. פלא בעיני משל מי קבלת דמיונות כאלה?! מספרי רבנו ז"ל מוכח שזה חרפה ובושה לשונות כאלה.

(תמימי דרך, מכתב סד)

הוא מסביר לו גם מה הסכנה הגדולה בכתיבת תוארים דמיוניים שכאלה:

תדע ידידי ה'ק'ר, שעקר חשיבות ועקר כבוד שלנו הוא מה שאנו נקראים על שם רבנו ז"ל 'ברסלב', כי זה כל חיותנו ותקותנו לנצח, ובלתי זה אנו באמת כלא ממש, בבחינת "שחורה אני במעשי ונאוה אני במעשה רבותי". ואם אנו לוקחים לעצמנו לשונות ודמיונות כאלה, אנו מרחקים מקדשת אדמו"ר ז"ל.

(שם)

בהמשך דבריו הוא כותב בנחרצות, שאין מקום לתארים

שכאלה בחסידות ברסלב, ומתבטא בחריפות:

לשונות כאלה גזלת מהמפרסמים של שקר, שזה שיהי רק להם ולא לנו! פידוע מהצדיק רבי נפתלי כ"ץ, שרבנו ז"ל היה על ציונו הקדוש בסטאמבול, שאמר שבזה העולם נקראים 'צדיק ולמדן' ובעלמא דקשוט נקראים 'שקרן וכזבו'.

על כן ידידי ה'ק'ר, לאמיר אנועק ווארפן שטותים כאלה [= הבה גזק שטיות כאלה] ולקרוב עצמנו לרבנו ז"ל מתדוש, להטות אזנינו באמת לכל דבור שיצא מפיו הקדוש, ולהתפלל הרבה להשם יתברך שנוצח לקיים באמת כל עצותיו הקדושות. ובזה יקיים בנו "עולמך תראה בחיך", והמקרא "אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא". יש לנו ברוך ה' אוצרות יקרות כאלה שאנו יכולין לחיות באמת חיים טובים... והבעל דבר פאדרייט דעם קאפ מיט שטותים כאלה כדי מיזאל פארגעסן דעם אמת'ן תכלית [= הבעל דבר מסובב את הראש עם שטיות כאלה, כדי שישכחו מהתכלית האמתית].

(שם)

וכשאותו אחד מחשובי אנ"ש, הכתיר אותו באחד ממכתביו בתואר "ראש בית" - הוא כותב לו בחריפות:

ידידי ה'ק'ר, מה שאתה כותב מה'ראש בית', אבקש ממך מאד שאל תלך בדרך זה, כי לא כאלה חלק יעקב ולא זה הוא רצון רבנו ז"ל. רק אנחנו ביחד כשיש אהבה בין אחד לחברו ונפש אחד נקשרה בחברו על ידי זה אנו ממשיכים על עצמנו כח מהראש בית האמתי שהוא רבנו ז"ל בעצמו, שהוא באמת הבעל הבית של כל העולם. ואסור לנו להיות מחשבה אחרת בלתי זה!

(תמימי דרך, מכתב יח)

השתמשות בזולת

מחמת גודל התרחקותם וחששם של אנ"ש מכבוד ופרסום, היו מקפידים שלא ישמשו אותם, כדי שלא יראה הדבר כמעשה-אדמו"רות...

גם בזה החל מוהרנ"ת, שעמד על כך שלא יהיו לו 'גבאים' כדרך האדמו"רים, וכמסופר:

מוהרנ"ת לא הסכים בשום פנים ואפן שיהיה לו 'גבאי' לנהל את עניניו העמוסים, לפקח על עניניו הכספיים ולארגן סדר בקבלת האנשים הרבים המתדפקים על דלתותיו. כך יצא שנתנה האפשרות להכנס לבית מוהרנ"ת בכל עת ובכל זמן - דבר שהיה לצנינים וגרם לקנאה בעיני כמה חסידים מחוגי המתנגדים למוהרנ"ת וחסידיו ברסלב.

(באש ובמים, פרק לג)

וכך גם הקפידו אנ"ש אחריו. וכפי שמסופר, לדוגמא, על נכדו של מוהרנ"ת:

"א. היה ברור לו שהתוארים עצמם הם שקר, כך שההיתר היחיד שהצליח למצוא - כדי לדון את הכותב לכף זכות - היה ש"השקר אינו אלא בפיו"...

"ב. תואר אשר רבים טעו לחשוב - ואף רצו להוכיח מתוך דברי מוהרנ"ת - שקיים אחד כזה בברסלב בכל דור.

רבי מיכל ב"ר יצחק, זהיר היה לילה למקוה מדי יום ביומו, ואף בסוף ימיו שפרכה לו השקיה במקוה זמן רב משך כשתי שעות, כי לא רצה לקבל סיוע ללבישת הבגדים מאף אחד, ואפלו כשנפל לו משהו ורצה מאן דהו לעזור לו, לא נתן לו לטרח עבורו, אלא יגע בעצמו למצוא אבדתו, באמרו: "וכי אתה רוצה לעשות אותי למפרסם?! הנח ואמציאהו כבר לבדי".

(שיש"ק ד, תכח)

כמו כן מסופר על רבי אברהם ב"ר נחמן:

ספר רבי יעקב קלמנוביץ ז"ל, כשרצה פעם בילדותו לעזור לרבי אברהם ב"ר רבי נחמן זכרוננו לברכה שהיה כבר זקן וחלש ללבש את מעילו העליון, לא הרשה לו באמרו לו בצחות: "וכי רוצה הגד כבד להחשיבני כרבי מפרסם?" (שנוהגים משמשיהם מפני כבודם לסיעם בלבישה).

(שיש"ק ו, קלח)

שאר גינוני כבוד ופרסום

סלידתם ובריחתם של אנ"ש מכל סוגי גינוני הכבוד, התבטאה בעוד מישורים רבים. נזכיר בקצרה כמה מהם:

כששמע פעם מוהרנ"ת מרבינו שהוה עוד יסע ביום מן הימים עם כרכרה מפוארת [ובמושגי ימינו: רכב שרד מפואר] כדרך האדמו"רים, התפחד מאד... וכמסופר:

פעם אחת אמר רבנו ז"ל למוהרנ"ת: דו וועסט נאך אמאל פארן מיט א קארטע = אתה עוד תסע פעם בכרכרה מכבדת! ונתפחד מוהרנ"ת מזה מאד, שלא יהיה לו נסיון פזה של מפרסם חס ושלום. פעם אחת הלך, ולא היתה לו עגלה לסע על הציון הקדוש, והלך רגלי באמצע הדרך נסע איזה נגיד עם קארטע, וראה שמורנ"ת הולך רגלי, בקשו שישב אתו על הקארטע, וכן עשה, ונתמלא שמחה מזה, כי כבר נתקומו דברי רבנו ז"ל, ולא יתפחד עוד על נסיון של מפרסם.

(שיחות מכת"י רבי שמואל הורביץ)

רבי אברהם ב"ר נחמן לא סבל שמשתיקים את הקהל מפניו, כדרך הנהוג אצל המפורסמים. וכמסופר:

בעת הקדוש על היין בליל שבת, היה מתלהב מאד, ולפני פתחו את פיו לקדש היה עומד בדממה משך זמן. פעם כשעמד כך פדרכו, הפריע בן אחותו, אחיו של אבא לישניסקי, את השקט, כי היה דברו מטבעו. גער בו רבי ישראל קרדונר ז"ל ואמר לו: שא, שא. ותיכף ראו העומדים איך שנשתנו פני רבי אברהם ב"ר נחמן ז"ל ותכף ומיד אמר את הקדוש. למחרת כשפגש רבי אברהם ב"ר נחמן את רבי ישראל, אמר לו מעט בקפידה: מה חושב הנה? אתה תעשה אותי למפרסם' ותחלוק לי כבוד ובתמורה גם אני אעשה לך כד? כי ברח מכל שמץ גאוה כבוד ופרסום.

(שיש"ק ג, תסו)

גם מעניינים פעוטים שבעיני העולם אין בהם שום ענין של 'פרסום' או כבוד מיוחד, היו אנ"ש סולדים ומתייראים.

לדוגמא:

רבי נחמן מטולטשין, הקפיד על מי שקנה 'עליה לתורה' וכיבד אותו בה, כשהוא מרגיש בדבר זה ריח של פרסום... וכמסופר:

באופן נהגו למכור את העליות לתורה שבמי ראש השנה, ביום ערב ראש השנה, וכן לא היו מארגנים פמה מנגנים לקריאת התורה אלא רק מנגן אחד. פעם קנה רבי יחזקאל העשיל ז"ל את העליה של "לוי", אולם למחרת בעת הקריאה צוה להגבאי לכבד בעליה זו את רבי נחמן טולטשינער ז"ל, שגם פן היה לוי פידוע, לאחר ראש השנה כשבא לפרוע לרבי נחמן טולטשינער את שכר העליה, אמר לו ר"ב טולטשינער בקפידא שעוד פעם לא יעשה כך, בהפטריו: כשקונים עליה צריך לבד לעלות לתורה. כי לא סבלו אנ"ש את ענין הכבודים וגנוני הכבוד.

(שיש"ק ג, רפט)

וחלק מאנ"ש, היו אף סולדים ויראים מהפרסום והכבוד שיכול

להתלוות למי שניגש כשליח ציבור בימים-נוראים.
וכמסופר:

נַעֲנֶה פַּעַם רַבִּי מִיְכָל בֶּן רַבִּי יִצְחָק בֶּן
מוֹהְרַנְ"ת ז"ל בְּסוֹף יָמָיו וְאָמַר: מוֹדֵה אָנִי לַה'
עַל שֶׁהֲצִילָנִי מִלְּהִיּוֹת חָזֵן לִפְנֵי אֲנָשֵׁי שְׁלוֹמֹנו
בְּרֹאשׁ הַשָּׁנָה. וְכָל זֹאת עַל אֵף שֶׁהִפְצִירוּ בּוֹ
רַבִּים מְאֹנְשֵׁי שְׁלוֹמֵנו שֶׁיִּקְבַּל מִשְׁרָה זוֹ וְלֹא
אָבָה בְּשׁוֹם אָפוֹן, וּמִטַּעַם חֲשֵׁשׁוֹ מִגְּאוֹת וְכַבּוֹד
וּפְרוֹסוֹם.

(שי"ש"ק ה, רכב)

אַחַר גָּמַר תְּפִלָּתוֹ הִרְאֵשׁוֹנָה שֶׁל רַבִּי לִוִּי
יִצְחָק בֶּנְדֵר זצ"ל כְּשֶׁלִּיַח צְבוּר בְּיָמֵי רֹאשׁ
הַשָּׁנָה, אָמַר לוֹ חוֹתְנֵנו רַבִּי אֶהְרֹן בְּעַצְבּ:
"לֹא לָזֶה הִתְפַּנֵּנְתִּי", "נִישֵׁט דָּאס הָאָב אִיךָ
גִּימִינְט". כִּי הִיָּה רְחוֹק מְאֹד מְאֹד מִכָּל זִיק
שֶׁל פְּרוֹסוֹם וְהִנְהִיגָה וְכַדּוּמָה בְּתַכְלִית.

(שי"ש"ק ד, שמט)

כלל הדברים; אנשי שלומנו היו מקיימים
בעצמם דברי המשנה:

רַבִּי לְוִיטָס אִישׁ יְבֵנָה אָמַר: מְאֹד מְאֹד הוּא
שְׂפַל רוּחַ, שֶׁתְּקַנֵּת אָנוּשׁ רַמְהָ.

(אבות ד, ד)

מְאֹד מְאֹד הוּא שְׂפַל רוּחַ - אֵף עַל
פִּי שְׂבִשְׂאָר מִדּוֹת, הִדְרֵךְ הָאֲמֻצְעִית
הִיא הַמְשֻׁבַּחַת, בְּמִדַּת הַגְּאוּהָ אִינוּ
כּוֹ, אֲלֵא יֵשׁה לְקַצָּה הָאֲחָרוֹן שֶׁל
שְׂפִלוֹת הַרוּחַ, לְפִי שֶׁהִגְאָוָה הִיא
מְאוּסָה בְּיוֹתֵר. וְעוֹד, שֶׁרַב בְּנֵי
אָדָם נִכְשְׁלִים בָּהּ וְלֹא בְּדִילֵי
אִינְשֵׁי מִיָּנָה, לְכֹךָ צְרִיךְ

לַעֲשׂוֹת לָהּ הִרְחָקָה יְתֵרָה.

(רע"ב ברטנורא)

וכדברי רבינו הקדוש:

צְרִיכֵינוּ לְהִשְׁכִּיל עַל דְּרָכֵינוּ וְלִהְתַּרְחֵק
מִהַגְּדֵלוֹת בְּתַכְלִית עַד קִצָּה אַחֲרוֹן, כְּמוֹ
שֶׁאָמְרוּ חֲכָמֵינוּ זְכוּרֵנָם לְבִרְכָה: "מְאֹד מְאֹד
הוּא שְׂפַל רוּחַ". כִּי הַגְּדֵלוֹת הוּא בְּחִינַת שְׂבַע
בְּתֵי עֲבוּדָה זָרָה שֶׁעַל יְדֵי זֶה גָּלוּ יִשְׂרָאֵל
מֵאֲרָצָם, וְעַל יְדֵי זֶה עָדִין לֹא תִזְרְגוּ לְאֲרָצְנוּ,
מִחֲמַת שְׂרוּדֵפִים אַחַר הַכְּבוֹד עַל יְדֵי הַגְּדֵלוֹת.

(ליקוטי עצות, גאוה וענוה, יא)

ואלו אכן היו כיסופיהם של כל אנשי שלומנו:

שֶׁנִּזְכָּה לְהִתְרַחֵק וְלִבְרַח מִן הַכְּבוֹד בְּאֵמַת
בְּתַכְלִית הַרְחוֹק, וְלֹא יַעֲלֶה עַל דַּעְתָּנוּ שׁוֹם
רְצוֹן וְתַאֲוָה וְחִמְדָּה לְשׁוֹם כְּבוֹד פְּלֵל.

(ליקוטי תפילות, סז)

זֶרַע קֹדֶשׁ מִצְבָּתָהּ

אם כבר הארכנו עד הנה, בגודל בריחתם של
אנשי מכל סוג של פרסום משך כל ימי חייהם, נזכיר
בקצרה את בריחתם מפרסום גם לאחר פטירתם...

ובכן:

אצל אנשי שלומנו לא היו כותבים שבחים על
הנפטר, לא על גבי מודעות, ולא על גבי מצבת
קבורתו. וכפי שהעיד רבי אברהם שטערנהארץ
זצ"ל, וכמסופר:

כְּשֶׁנִּפְטַר רַבִּי שְׁלֵמָה וְעֻקְסֵלֶר שָׁאָל נִכְדָּו
אֵת רַבִּי אֲבָרָהָם שְׁטַרְיֵנְהָרֵץ ז"ל אִיךָ יִנְסַח גִּסַּח
הַמּוֹדְעָה עַל פְּטִירָתוֹ. אָמַר לוֹ רַבִּי אֲבָרָהָם:

יג. סיפור זה מסופר מכלי ראשון, על ידי רבי נחמן בורשטיין ז"ל בספרו 'אוצר נחמני',
זוה לשונו: "בעת שטבלו החברא קדישא את הרב החסיד המקובל רבי שלמה וקסלר
ז"ל במקוה של בתי אונגרין, היינו למעלה בבית הכנסת מעל המקוה, והיו שם מגדולי
אנשי שלומנו ומהם הרב רבי אברהם סופר [שטערנהארץ] ז"ל, והרב רבי אלחנן
[ספקטור] ז"ל, והרב החסיד רבי לוי יצחק [בנדר] ז"ל ועוד רבנים וגדולי החסידים.
ורצה רבי אליהו חיים [רוזין] ז"ל להדפיס מודעות על פטירת הנ"ל מטעם ישיבת
"אור הנעלם" וחסיד ברסלב, ושלא את בנו הרב רבי קלמן ז"ל ואותו לדפוס
"חורב" לערוך את המודעות. רצינו להספיק עוד את הלוויה לכן רצנו מהר
לבית הדפוס, עוד לא הגענו לסוף החצר והנה קורא אותנו רבי אליהו
חיים ואומר: הלא רבי אברהם נמצא אתנו כאן, לכה ונשאלה את פיו
מה הוא אומר על זה! לשמע השאלה, שמעתי שרבי אברהם
אומר בהקפדה: "חלילה, נישט דריקן דאס. ביא אונזערע
לייט האט מען נישט געוויסט פון אזעלכע זאכן, מ'איז
נישט ארויס מיט א פרסום און הספדים אויף לוויית, און
אזוי האבן זיך געפירט אונזערע לייט אין אלע דורות" = "חלילה, לא להדפיס זאת. אצל אנשי
שלומנו לא ידעו מדברים כאלה. לא יצאו עם פרסום
והספדים בלויות. וכך נהגו אנשי שלומנו בכל הדורות". ולכך לא נדפסו כלל המודעות" (אוצר נחמני, צז).

אל תדפיס מודעות ואל תכתב שבחים על מצבתו, שכן נהגו אנשי שלומנו ז"ל.

(שיש"ק ה, שלה)

בצוואתו של הרב מטשעהרין אנו קוראים את הדברים דלהלן:

בקשתי מאד שלא ישבחוני בשום תאר ושבח, לא צדיק ולא חסיד ולא למדן ולא בעל מדות טובות, וכיוצא בשבחים כאלו, שאין בי אפלו המקצת מהם, כי הכל בטעות. בפרט כי האדם יראה לעיניו וה' יראה ללבב, נמצא כי כל המוסיף גורע, ואדרבא לחרפה ולכלמה יחשב. כי אוי לו למי שהעולם טועין בו, בפרט לאחר הפטירה, שכל תקותי להנצל מאד אז על כל פנים מכל ההבלים והשקרים והטעויות שבה העולם, ולהתדבק באמת בנקודת האמת דקדושה, ולזכות לאיזה התנוצצות מזיו נעימת קדשת אור פני מלך חיים, ולמה לי אז כל השבחים של שקר וטעות! וגם על המצבה לא יחקו שום שבח.

(צוואת הרב מטשעהרין, אות יד)

ואכן, מצבותיהם של אנשי שלומנו - אף הגדולים שבהם - היו ללא שום תוארי כבוד. והרי כמה מהם לדוגמא:

המגיד מטרשוויץ זכרונו לברכה, טמון בעירו טרשוויץ, ועל קברו עשו אהל קטן. על ציונו לא חקקו וכתבו שום שבחים.

(שיש"ק ג, רלג)

רבי נפתלי [תלמידו של רבנו] קבור באומאן, ועל מצבתו חרוט: "פה נקבר הרב ר' נפתלי", ותו לא.

(שיש"ק ג, קפד)

על קברו של רבי נחמן מטולטשין נחרט: "פ"נ איש תם רבי נחמן ב"ר אברהם הלוי זכרונו לברכה", בלא שום שבחים. ואמר רבי אברהם בנו, שאפלו תיבות אלו "איש תם" לא היו צריכים לכתב, אולם אבי באמת היה איש תם. "נאר מיו טאטע איז טאקע גיווען א תם".

(שיש"ק ג, שטו)

כשהשתטח פעם רבי יודל חתנו על קברו שבאומאן, וראה את המצבה הקטנה שעל קברו שהיה כתוב בה רק התבות "פ"נ איש תם ר' נחמן הלוי חזן", התרגש מאד ואמר: "הרי אין רואים פה כלל קבר". וסיים מעצמו ואמר: "בחיי ה' חותני שפל וכלום בעיני עצמו, וגם עתה הנו שוב כלום". "ביים לעבן איז ער גיווען א גארנישט, און איצטער איז ער ווייטער גארנישט".

(שיש"ק ג, שה)

על קברו של רבי אברהם ב"ר נחמן היה חרוט: "פ"נ ר' אברהם ב"ר נחמן הלוי מארץ ישראל". כי כך היה אנ"ש

מכנים אותו: ר' אברהם מארץ ישראל.

(שיש"ק ג, תקע)

על קברו של רבי געצ'י שנקבר סמוך לקברו של רבי אברהם בן רבי נחמן באומאן, חרטו אנ"ש: "פ"נ רבי אלעזר געצ'יל בן רבי אברהם", ללא שום תבה נוספת, כי כך נהגו אנ"ש לבלי לחרט על הקבר שום שבחים.

(שיש"ק ט')

ולמותר לציין, שגם מי שמצבתו מעוטרת בשבחים ותארים רבים, אין הדבר עוזר לו מאומה בבית דין של מעלה, אלא ההיפך... וכדבריו הנוראים של רבי נפתלי כ"ץ (אשר כבר הוזכרו לעיל במכתבו של רבי לוי יצחק זצ"ל):

רבי נפתלי כ"ץ זכרונו לברכה אמר פעם בגנות המתפארין עצמן בגדולות בפרסום של שקר, שפאשר חורטים על מצבתם "צדיק ולמדן", שואגים בשמים ומקריזים: "שקרן וכזבן".

(שיש"ק ג, תרו)

נסיים בדבריו של רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, אשר שח תחת אחד השיחים:

האדם זקוק לרחמים גדולים שלא ירמה את עצמו: הכר את עצמך! גם אם כל העולם כולו יאמר עליך שאתה צדיק - אתה צריך לדעת מי אתה...

רודפים אחרי, נותנים לי פדיונות, ועושים עסק ממני... אך עלי לדעת שכל הדברים הללו אינם שיכים לי ואינם מגיעים לי כלל וכלל.

לדגמא: בעולם הזה יתכן שתהיה לוי' שישתתפו בה עשרות אלפי אנשים... אבל למעלה אין לך שום משמעות... חמשים אלף, מאה אלף, למעלה אין לזה חשיבות. הדבר הוא לשחוק בעיניהם... רק מי שנטל עמו לעולם הבא דברים טובים, תורה ומצוות, רק לזה יש משמעות למעלה. העקר הוא כמה 'אמת' לקח עמו... שם, העקר הוא האמת, כמו שכותב רבנו (לקוטי מוה"ר"ן סימן ט'): "ועקר ההשתוקקות של השם יתברך אינו אלא אל האמת". ומה שאינו אמת אין לו שום חשיבות שם.

מכרחים להאחז בדבורו של רבנו: "אל תתנו לרמות את עצמכם, העולם מרמה!". העולם הזה מרמה את כלם. את כל אחד הוא מרמה באופן אחר, אך הצד השונה הוא שהעולם הזה מרמה את כלם. אסור להרפות מלהתחנן לפני השם יתברך להנצל מרמאותו של העולם הזה.

(דיבורי אמונה, חלק ב, שיחה יט)

במאמרנו הבעל"ט נלכד אי"ה נקודה נוספת ויסודית שנזכרה בה אנ"ש עד למאד, והיא: נתינת עצות לזולת.

יד. יש לציין שמצאנו כמה מאנ"ש שרשמו על קברם את עובדת היותם חסידי ברסלב. ולדוגמא: על קברו של רבי ישראל קרדונר רשום: "ר' ישראל ברסלב ב"ר יהודה לייב". נוסח מעניין רשום על קברו של רבי נתן ב"ר צבי טרוביצער מצפת [אשר אליו נכתבו רוב המכתבים של רבי נתן ב"ר יהודה מטבריה] הטמון בעיה"ק צפת: "פ"נ ר' נתן ב"ר צבי ז"ל מטרוויץ המקושר בדרכי החסידות להאדמו"ר הק' הר' נחמן מברסאליב נכד הבעש"ט זיע"א". וכן נהוג בימינו אצל רוב אנ"ש, לציין על מצבתם שהם מחסידי ברסלב. ומן הענין לציין: "על אף שלא היו מנציחים וחורטים על המצבה בשבחים על המת, אולם את יחוסו היו מנציחים, בהטעימם שזה אמיתי ונכון, אולם שבחו האמתי מי הוא שיכול לדעת אותו באמת" (שיש"ק ו, קנח).

בהיותם יחד בציון רבינו, תרגם אברהם לאהרן את התפילה מ'ליקוטי תפילות' לזכות להגיע לארץ הקדושה,

מהרי הקאוקאז אל מערת רשב"י במירון

לאחר שנחטף מבית הוריו וגויס בכפיה לצבא הרוסי, שם הפך ברבות הזמן לקצין, פגש במחנה בנער יהודי שהתברר כחסיד ברסלב מפולין, הוא קרבו ליהדות ושניהם ערקו מן הצבא והגיעו לציון רבינו הק' באומן, שם גמלה בלבו ההחלטה לעלות לארץ הקודש // סיפורו המופלא של 'חכם אהרן' גבריאלוב שעלה ברגל מקווקאז לארץ ישראל לאחר השתטחותו על ציון רבינו, וכאן קבע את מושבו במערת התנא האלוקי רשב"י במירון ובילה בה תקופות ארוכות לבדו בעבודת ה' // לקראת יום פטירתו בחג השבועות תשכ"ב

ד. ברסלבר

והוסיף ושח באוזניו כי "הרבי אמר כי מי שרוצה נאמת לנוא לארץ ישראל, צריך לילך לשם אפילו רגלי"...

לשורות הצבא, כדי לכוללם בקרב האומה הרוסית. הגדיים הצעירים, הוגלו הרחק מביתם החם וממשפחתם, אל מחנות נידחים המרוחקים מישוב יהודי, שם שהו במשך עשרות שנים, ואומנו להיות אנשי חיל של הצאר.

מי לא שמח בשמחת ההורים המאושרים? הכל הרגישו כי זוהי שמחתם שלהם. בברית המילה נקרא שם הילד אהרן, על שם בעל ההילולא, אהרן הכהן

גם על יהודי גרוזיה ושכנותיה, היתה מוטלת אימתה של גזירה נוראה זו. כל אחד חשש שמא בנו יהיה חלילה הקרבן הבא.

ויהי היום, כאשר גדל הילד אהרן מעט, נחטף באחד הימים ללא כל הודעה מוקדמת ונלקח לשרת בצבא. עולמם של חכם גבריאל וזוגתו, חרב עליהם באחת. השמיים קדרו מעל ראשם. אהרן הצעיר מצוי אי-שם, מרחק מאות מילין מביתו, הקשר עמו נותק לחלוטין, והם אינם יודעים את נפשם מדאבון נפש ושברון לב.

שכניו ומכריו של חכם גבריאל, לא יכלו להביט בפניו, כי שברו היה גדול מנשוא.

הניתוק הארוך מהבית, השכיח מנערים רבים את החינוך שקיבלו בבית הוריהם, כמזימתם המרושעת של הצארים לדורותיהם. אך היו כאלו שדבקו ביהדותם בחירוף נפש, ולמרות שנאסר עליהם לשמור מצוות, ואפילו לדבר בשפתם, זכרו כי יהודים המה ועשו כל שבכוחם להמשיך ולדבוק באמונת אבותיהם.

במחנה הצבאי, ניסה אהרן ככל יכולתו לשמור על אורח חיים יהודי כפי שקיבל בבית אבא, התאמץ לזכור את התורה

וזוגתו טרם זכו לפרי בטן. הם לא חדלו להתפלל ולהעתיר לפני הבורא, אף חילו פני צדיקים שיאצילו עליהם מברכתם, כי מה ערך לכל נכסיהם הרבים, באין להם ילד שיצא מחלציהם?

ראה ה' בעונים ושמע את תפילתם, וביום ראש חודש אב תרמ"ב, פשטה הבשורה המרנינה בכל טביליסי וסביבותיה כאש בשדה קוצים: "בן נולד לחכם גבריאל!"

מי לא שמח בשמחת ההורים המאושרים? הכל הרגישו כי זוהי שמחתם שלהם. בברית המילה נקרא שם הילד, אהרן, על שם בעל ההילולא, אהרן הכהן.

את כל לבו ונפשו נתן חכם גבריאל לבנו היקר שנולד לו אחרי שנות ציפייה ארוכות. הביא אליו את המלמדים המעולים ביותר, ואהרן, שהיה ילד חכם ומבורך בכישורונות, ראה ברכה בלימודיו, והכל ניבאו לו גדולות.

אהרן נחטף לצבא

הימים היו ימי שלטונו של הצאר ניקולאי העריץ. בעת ההיא, היתה עדיין בתוקפה אותה גזירה איומה של גיוס נערי ישראל בעודם רכים בשנים,

ומו הטוב של החכם גבריאל, הלך לפניו בכל רחבי קאווקאז. ה' ברכו בעשירות מופלגת, וכגודל עושרו, כך נדיבות לבו ומעשי צדקתו. ונתקיים בו הכתוב 'הון ועושר בביתו וצדקתו עומדת לעד'.

אחוזתו הגדולה שכנה על צלע ההרים המורייקים, בקרבת העיר טביליסי שבגרוזיה. בחצרו, הקים מטבח רחב-ידיים, בו ערך שולחנות רבים, עליהם סעדו מדי יום ביומו עשרות יהודים עניים, וכדוגמת כלבא שבוע מעשירי ירושלים, אף הוא - כל רעב שנכנס לביתו, יצא שבע וטוב לב. רבים היו באים אל אחוזת החסד הנודעת, עם כליהם בידיהם, ממלאים אותם בכל טוב ומביאים לביתם.

על המלאכה במטבח, ניצחה אמו הזקנה והצדקת של בעל הבית. בימי בין-המצרים, בהם נוהגים כל בית ישראל להינזר ממאכלי בשר, נהרו יהודי האזור עם קדירותיהם, ולכל דכפין, חולקה תוצרת חלב ממשק האחוזה.

חכם גבריאל הסביר פניו לכל הבאים, הכנסת האורחים המופלאה שלו, היתה לשם דבר, והיו הבריות מברכים אותו תמיד בכל לבם שיצלח מאוד בכל נסיו.

אך עגנת-צער העיבה על עושרו ואושרו, כי שנים ארוכות חלפו והוא

גדל בבית עשירים. טירה בהרים ליד העיר טביליסי שבגרוזיה

מעשה פלא במערת רשב"י

לבסוף התרצה החכם אהרן לספור סיפור אחד:

"היה זה לפני שנים רבות, ביום הפורים, שבו חייב כל יהודי לשלוח מנות לרעהו. גם אני רציתי לקיים את המצווה ולשלוח מנות לרבי שמעון בר יוחאי. אך לדאבוני, לא היה לי מה לשלוח. בצקלוני היו רק פרוסת-לחם אחת וחתיכת דג-מלוח.

"בצעתי את הפרוסה לשתיים, וגם את חתיכת הדג לשתיים. שווה בשווה. שמתי את המנות על שתי צלחות, ועם אחת מהן קרבתי לציונו של רשב"י ואמרתי: 'קח, רבי שמעון, את משלוח המנות לכבוד פורים. מה שיש לי, אני נותן לך. דברים אחרים וטובים יותר, אין לי, אבל מה שאני נותן לך - בלב שלם אני נותן לך'.

"הייתי מאושר והודיתי לבורא-עולם על שזיכני לקיים את מצוות משלוח מנות".

אחרי הפסקה קלה, המשיך החכם אהרן:

"הנחתי את הצלחת בשולי הקבר ושמתי את צעדי אל פינתי. היה לילה והשעה היתה מאוחרת. כל השערים היו נעולים. אני בעצמי, כמו ידי, נעלתי אותם.

"לפתע הופיע לפניי יהודי נאה והדור בלבושו, זקנו ארוך ולבן וחיוך רחב וטוב על פניו. הוא זרק אלי מטבע הגון ונעלם כאילו לא היה כלל - - -

"במטבע קניתי חלות, דגים, בשר ויין לשבת, ועוד להרבה-הרבה שבתות".

חכם אהרן סיים את סיפורו המופלא, ולא פירש.

אך ר' זוסיא הבין, כי הזקן הפלאי לא היה אלא רשב"י בכבודו ובעצמו, שקיים בו בחכם אהרן 'מתנות לאביונים'.

נרגש כולו ממה ששמעו אוזניו, נפרד ר' זוסיא לשלום מחכם אהרן ומיהר להצטרף אל בני החבורה הממתניים לו על אם הדרך, בואכה צפת.

נוהגים היו רבים מיהודי צפת לעלות בכל ערב ראש-חודש אל קברו של רבי שמעון בר יוחאי במירון, ללמוד בצלו של התנא האלוקי ולהעתיר בתפילה.

באחת השנים, בערב ראש-חודש אייר, עלו כדרכם למירון, וביניהם היה ר' זוסיא לוריא, מצאצאי האר"י ז"ל, בעל חנות קטנה בצפת וגבאי בית-הכנסת טשרנוביל. הם למדו בספר הזוהר והתפללו במשך כל היום, ולמניינם הצטרף גם כמו תמיד, החכם אהרן גבריאלוב, השומר על בית המדרש של רשב"י זה שנים רבות.

לאחר תפילת מנחה, ארזו המתפללים את חפציהם ויצאו לדרכם בחזרה לצפת. בהגיעם סמוך לקבר רבי יוסי דמן יוקרת, שליד עין-זיתים, נזכרו ההולכים כי שכחו לקחת אתם את הקומקום הגדול, שבו בישלו את התה במירון. היות שר' זוסיא לוריא היה הצעיר שבחבורה, הטילו עליו שליחות זו.

חזר ר' זוסיא למירון, ובהגיעו לשם, מצא את כל השערים נעולים. לאוזניו הגיעו רק קולות חלושים של בכי ותחנונים היוצאים ממעמקי הבניין הסגור. הוא נחרד מאוד והקיש בחזקה על השער.

כעבור זמן ארוך, הופיע בשער חכם אהרן גבריאלוב. ר' זוסיא כמעט ולא הכירו. עיניו היו שטופות בדמעות. מפניו קרן אור שלא מעלמא הדין. ור' זוסיא עומד משתהה: הנהו החכם אהרן, שממנו נפרדו הוא וחבריו לפני שעה קלה?

הוא שכח את מטרת שליחותו. כלל לא שאל על הקומקום, אלא ביקש מחכם אהרן: "ספר לי לפחות סיפור אחד, ממה שראית כאן במשך שלושים השנים של שמירה על מערת הרשב"י".

חיך החכם אהרן חיוך טוב לב ואמר: "מי אני, ומה אני יכול לספר? איש פשוט הנני, פשוט מאוד".

"בכל זאת" הפציר ר' זוסיא, "בוודאי היית עד כאן לדברים נשגבים, הואל נא לספר לי ממה שראו עיניך".

עבד בבנייה וכשהרוויח די מחייתו חזר ללימודו ותפילתו. חכם אהרן גבריאלוב בבגדי העבודה שלו (באדיבות ארכיון המאירי צפת)

שלמד, אך הזמן שחלף, השכיח ממנו את ימי ילדותו, עד שבעל כורחו, הסתגל לאורח חייו החדש.

עם כל זאת, נותר בלבו ניצוץ אהבה יוקדת לבית אביו, שמפקדיו העריצים לא הצליחו לכבותו.

כעבור מספר שנים, בדרכים נעלמות, הצליח אהרן לחדש את הקשר עם בית הוריו, ולאחר השתדלויות נמרצות ו"מתן בסתר", הוא הועבר לגדוד שחנה באזור מולדתו.

כיוון שנבון וזריז היה, התקדם בצבא, ובמשך הזמן הועלה לדרגת קצונה.

בחור מפולין מגיע למחנה

ערב מלחמת העולם הראשונה, הוציא הצאר פקודה לגייס חיילים ככל היותר, מכל

למהדרין, המובאים אלי אחת לכמה זמן, מהמטבח שבבית אביו.

שמע הנער את הדברים, והשתומם. הוא הביט משתאה בקצין עטור הדרגות, ולפתע הבין את גודל החסד שעשה עמו ה', כאשר גם בגלותו במחוזות ניכר, לא עזב אותו, בהשגחתו המופלאה סובב שיובא הנה, ושלח לו מלאך מושיע - לא אחר מאשר קצין הגדוד בכבודו ובעצמו!

מאותו יום, הוא זכה לקרבה מיוחדת מצד הקצין אהרן גבריאלוב, שהחל לעזור לו ככל יכולתו, וכפי שהבטיח, דאג לו לאוכל כשר, שסופק לו מבית אביו.

כיוון שהיה אברהם כלי מלא בתורה וחסידות ויראת שמים, גמל לקצין היהודי על חסדו עמו, ובעוד אהרן דואג לו למאכל גשמי, סיפק הוא לו מזון רוחני. היה יושב ומלמדו שיעורים ביהדות, והיות ומקורב היה לחסידות ברסלב, תרגם לו על פי זכרונו תורות ושיחות שלמות מספרי רבינו הקדוש. "הבט אהרן וראה", אמר לו, "שנינו נמצאים בגלות, אבל הרבי מלמד אותנו כי אין מקום שבו אי אפשר לעבוד את ה' ולעשות לו נחת רוח. ה' קרוב לכל קוראיו ומצפה שנפנה אליו ונספר לפניו את כל אשר על לבנו, ובוודאי יראה לנו את חסדו ויעשה עמנו נסים ונפלאות", כה הרעיף עליו טללי תחיה מהנחל נובע, ואהרן שתה בצמא את כל הדברים היוצאים מפיו.

הקצין והחייל נעלמו

יום אחד, כשהגדוד שלהם הגיע לאזור אומן, סיפר הבחור אברהם לקצין אהרן, כי יש לו גיס המתגורר כאן בעיר הקרובה - היה זה החסיד הגדול רבי מתתיהו (י' מאטעס) הכהן שהיה נשוי לאחותו של אברהם - והוא מעונין לסור לביתו ולבקרו. בהזדמנות זו סיפר לו על ציונו של רבינו הקדוש השוכן כאן לא הרחק בעיר אומן ועל הבטחתו הגדולה לכל מי שיבוא אליו, יתן פרוטה לצדקה ויאמר את עשרת מזמורי התיקון-הכללי. הקצין אהרן שהתרגש למשמע הדברים, ביקש להצטרף אליו ושניהם שמו פניהם אל הציון הקדוש.

הם נשארו לראש השנה באומן, ואהרן התפעל עמוקות מכל המראות הקדושים

**גם לגדודו של הקצין
אהרן הובאו חיילים
חדשים רבים, ביניהם
היה נער יהודי, שונה
במראהו ובהליכותיו
מכל היתר. אהרן
שם לב במשך ימים
ארוכים, כי הבחור
אינו מכניס כמעט
מאומה לפיו, ומסרב
לאכול מהמאכלים
המתבשלים
המחנה**

לשאלתו לשמו וארץ מולדתו, השיב הבחור: "אברהם דז'רובסקי שמי, מוצאי מפולין".

הקצין התרגש. "ברצוני לבשר לך כי מכאן ואילך אדאג לך למאכלים כשרים

המדינות שברחבי ממלכתו. הוא הורה להציבם הרחק מגבולותיה המערביים של רוסיה, משם נשקף האיום לארצו. גם לגדודו של הקצין אהרן, הובאו חיילים חדשים רבים, ביניהם היה נער יהודי, שונה במראהו ובהליכותיו מכל היתר. אהרן שם לב במשך ימים ארוכים, כי הבחור אינו מכניס כמעט מאומה לפיו, ומסרב לאכול מהמאכלים המתבשלים במטבח המחנה.

הנער שבה מיד את לבו ועורר בקרבו נימים נסתרים וזיכרונות מבית אביו. הוא חיפש הזדמנות לשוחח עמו בארבע עיניים, וההזדמנות הזו לא בוששה להגיע. יום אחד הבחין בו כיצד הוא מבשל תפוחי אדמה בסיר על גבי האש, ניגש אליו ושאל אותו "מהו פשר מנהגך, מדוע אינך אוכל מן המטבח כמו כל החיילים?", הבחור חשש בתחילה לענות, אך לאחר שגילה לו הקצין כי הוא בעצמו יהודי הינו וכי אל לו להתפחד, פג חששו: "אכן, יהודי אני ואיני רוצה להתגאל במאכלות אסורות".

התפלל במזיבו' להצלחת דרכו לארץ הקדוש. ציון הבעש"ט כפי שנראה בזמן הקומוניסטים

הצבאי והעליה לארץ ישראל. (מפי הרבנית שרה גלבך תחי' בתו של רבי אברהם דז'רגובסקי. בספר 'מירון' מובאת גרסה שונה בשם רבי בן ציון אפטר, לפיה לאחר ביקורם באומן חזרו הקצין אהרן ואברהם למחנה הצבאי ולאחר מכן ערק אהרן ועלה לארץ ישראל)

אבל בטרם יוציא לפועל את תכניתו הנועזת, השתוקק אהרן לפקוד את קבר הבעל שם טוב הקדוש אשר מנוחת כבודו במז'יבוז' ולהעתיק בתפילה להצלחת דרכו. הוא ניגש אל רבי שמשון בארסקי וסיפר לו כי חפץ הוא להיות בציון הבעל שם טוב. רבי שמשון צרף אליו את אחד מצעירי החסידים, רבי בן-ציון אפטר, שיתלווה עמו למז'יבוז'.

רגלי בין כפרים ועיירות, לארץ האמונה

היעלמותו הפתאומית של הקצין אהרן, התקבלה אצל ראשי הצבא בזעם ותדהמה. עריקה מצבאו של הצאר, משמעותה עונש מוות! חיפושים נרחבים נערכו אחריו בכל האזור, אך העלו חרס.

תקופה ארוכה הסתתר אהרן בכפרים, בבתי יהודים שנטלו על עצמם את הסיכון הגדול הכרוך בהסתרת העריק המבוקש. כאשר נראה היה כי פסקו החיפושים אחריו, חצה בלילה נטול ירח, את הגבול מקאווקאז לפרס, כשהוא צועד רגלי ותפילה על שפתיו.

הוא המשיך במסע שארך לו חודשים

ואברהם דז'רגובסקי בא בברית האירוסין עם טויבע רחל, בתו של רבי געצ'י.

באחד הימים, בהיותם יחד בציון רבינו, תרגם אברהם לאהרן את התפילה מ'ליקוטי תפילות' לזכות להגיע לארץ הקדושה, אשר רק בה אפשר לזכות לשלימות ולהיות יהודי באמת. הוא הוסיף ושח באוזניו: "הרבי אמר כי מי שרוצה באמת לבוא לארץ ישראל, צריך לילך לשם אפילו רגלי, וכמו שנאמר לאברהם לך לך - לך דייקא. כלומר, שמי שאין לו מעות בשביל הוצאות הדרך, צריך ללכת לשם אפילו ברגל, והוסיף הרבי, כי כוונתו לארץ הזאת, עם אותם הבתים הבנויים בה כיום, ואין כוונתו אל ארץ ישראל של מעלה".

כשסיימו את התפילה מליקוטי תפילות, מילאו את לבו של אהרן כיסופים עזים לארץ הקודש, עליה שמע כה רבות בילדותו, ובאותה שעה גמלה בלבו ההחלטה לצאת לדרך לארץ ישראל רגלי! הוא הציע לאברהם שלאחר נישואיו יצטרף אליו יחד עם זוגתו למסע לארץ הקודש. אולם החותן רבי געצ'י, ששמע על כך, לא הסכים שבתו וחנתו ייצאו לדרך בצורה כזו, מה גם שעת מלחמה עכשיו. אהרן הקצין החליט אפוא לצאת לדרך לבדו, ובמחוח נרקמה לפרטיה תכנית בריחה מן המחנה

התלווה עמם אל ציון הבעש"ט. ר' בנימין אפטר תופס תנומה באוטובוס בדרך למירון

אשר ראו עיניו. יום השתטחו שניהם על ציון רבינו באמירת 'תיקון הכללי' ופרקי תהילים, והרטיבו בדמעותיהם החמות את דפי ה'ליקוטי תפילות'. היה אברהם מתרגם לאהרן את התפילות, ושניהם מתפללים ובוכים. באותם ימים בהיותם באומן, גמלה בלבם ההחלטה, לא לשוב יותר לצבא הרוסי.

כשהגדוד שלהם הגיע לאזור אומן, סיפר הבחור אברהם לקצין אהרן, כי יש לו גיס המתגורר כאן בעיר הקרובה - היה זה החסיד הגדול רבי מתתיהו

(ר' מאטעס) הקהן שהיה נשוי לאחותו של אברהם - והוא מעונין לסור לביתו ולבקרו. בהזדמנות זו סיפר לו על ציונו של רבינו הקדוש השוכן לא הרחק באומן

נכבדי הכפר כיבדו אותו. ציון רבי יוחנן הסנדלר שבמרומי כפר מירון

כיוון שהיה אברהם בחור תלמיד חכם וירא שמים, עלה בדעת גיסו רבי מתתיהו לשדכו לבתו החסודה של רבי אליקום געציל ליובאוונע המכונה 'רבי געצ'י', מאנשי המעמד באומן, אשר ביתו בית של תורה ויראת שמים טהורה וצאצאיו המה זרע ברך ה'. ואכן השידוך קם והיה

יום אחד לא יכל לעצור בעד כיסופיו, והחל במסע רגלי לירושלים. עם הגיעו לירושלימה, עזרו לו אנשים טובים, בראותם אותו לבוש קרעים, נתנו לו לירה ובגדים. אך הוא, שלא רצה להזדקק למתנת בשר-ודם, יצא לחפש עבודה.

נתקל בקבוצת סתנים, פנה אליהם וביקשם: "שמא תואילו ללמדני את מלאכת סיתות אבנים?"

הם ניאותו ללמדו, והוא קלט מהר את המקצוע והחל לעבוד. כשנתאסף בידו סכום שהספיק לפרנסתו, הניח מידו את הפטיש והאזמל וחזר ללימוד התורה, כשלבו מלא אושר על הזכות לעבוד את ה' בארץ הקודש.

מירושלים, עבר חכם אהרן לדור בצפת, עליה שמע רבות עוד בהיותו בטבריה.

במערת התנא האלוקי רשב"י

בצפת וסביבותיה מצא גן-עדן עלי אדמות, אוצר בלום של קברי צדיקים, תנאים ואמוראים, חסידי וקדושי עליון, ולפי שנכסף להשתטח בתפילה על קברי הקדושים אשר בארץ המה, החל לעשות דרכו מדי יום אל קבר של צדיק אחר, עד שהגיע למירון, לציונו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי זיע"א, ומיד נקשרה נפשו בצדיק השוכן פה, ואיווה את מערת הציון, למושב לו.

את ימיו חילק בין מגורים בחדר קטן בירכתי בית כנסת האר"י הספרדי שבמורדות צפת, לחצר רבי שמעון בר יוחאי במירון.

כהרגלו, עבד אחת לכמה ימים בכל עבודה שנזדמנה לו, וחזר ללימוד תורה ואמירת תהילים ותפילות בחצר הרשב"י או בצפת. הוא לא נזקק להרבה, התקיים על לחם צר ומים לחץ, וכל סכום שהשתכר, הספיק לו לזמן רב. הוצאותיו העיקריות היו לקניית שמן זית להעלות נר-תמיד בהיכל ציון רשב"י. את מרבית הכסף שהשתכר בעמל רב, חילק לצדקה. מעולם לא הסכים לקבל פרוטה מאיש, אף שרבים היו מוכנים בשמחה רבה לתמוך בו ולספק את מזונותיו. ר' פנחס זילברמן שיחי' מזקני צפת, בנו

בשערי ארץ הקודש

כשהיה בטוח שהוא דורך סוף סוף על אדמת הקודש, נשכב בפישוטי ידיים ורגליים, ונשק את רגבי העפר, כשהוא פורץ בבכי. זמן רב שכב ובכה, כשדמעותיו מרטיבות את הארץ אשר כה מסר נפשו בעבודה.

שנתיים של נדודי דרך מפרכים באו לקצם. עייף ותשוש ושבע-תלאות, אך לבו מלא חדוה שאין לה גבול.

בעיירה צמח הסמוכה, שעל גדות הכינרת, הבחין בו סוחר יהודי מטבריה, ולבושו ומראהו משכו את תשומת בו. לאחר שהחליף עמו הסוחר מספר מילים ונוכח כי יהודי הוא ומכר אין לו, לקחו עמו בסירתו לטבריה.

כשהגיע ר' אהרן לטבריה, הפגישה אותו ההשגחה העליונה עם חסידי ברסלב, שקיבלו את פניו בחיבה יתירה, קירבו אותו ודאגו לו למקום משכן.

ר' אהרן שש ושמה על חסדיו יתברך, ופיו נמלא שבח והודיה לה'. איש תם וישר היה, ולא בחל בשום עבודה, סחב על גבו ארגזי דגים מהמזח אל השוק, ניקה רשתות דייגים, העיקר להרוויח סכום כדי מחייתו, שיוכל לשבת וללמוד תורה ולהשתטח על קברי צדיקים.

כיוון שנכספה נפשו לירושלים הקדושה, אמר ללכת אליה רגלי; כי מהי עבורו הליכה מטבריה לירושלים, בעת שכבר גמא מרחקים אדירים לאין ערוך, ברגליו?

ארוכים, בהרים ובכפרים, עד שעבר את הגבול לעיראק. מפעם לפעם התדפק על בתים אשר מזוזה בפתחם, וישראל רחמנים, נתנו לו מקום ללינת לילה והגישו לפניו לאכול.

יום אחד, בהיותו בכגדד, נתפס על ידי שוטרים שחקרו אותו מאין בא ולאן הוא הולך. משנתברר להם כי אין בידו כל תעודות, הבינו כי הגניב את הגבול, ושמנו אותו במאסר.

כאשר נודע הדבר ליהודי בגדד, נחלצו לעזרתו ובמאמצים רבים הצליחו לשחררו מן הכלא, כשהם מתחייבים בפני השלטונות שיעזוב מיד את עיראק. ואכן, לאחר ששוחרר, שם אהרן פעמיו לסוריה.

המשיך לצעוד ברגל, ימים ולילות. מדי פעם עצר למנוחה ואגירת כוח, ולאחר מכן המשיך בדרכו.

שנתיים מיום צאתו למסע הרגלי, הגיע לאזור שבין ירדן וסוריה, ליד חמת-גדר, ונכנס בשערי הארץ הנכספת.

התנור בחדר קטן בירכתי בית הכנסת. ביהכ"ס האר"י הספרדי בצפת

אחת הפעולות הטובות שלו במירון, היתה התקנת משאבת המים לטובת באי המקום. ראה הוא שעם התגברות העלייה למירון, בפרט לקראת ל"ג בעומר, גובר גם המחסור במים. ירד חכם אהרן לבור הגדול לאגירת מי הגשמים, ניקה אותו היטב בעמל רב, לאחר מכן שכר את הפלחים הערבים מהכפר על חמוריהם, שישאבו מים מהמעייין שלמרגלות ההר וימלאו בהם את הבור הגדול

דאג למי שתייה לעולי הציון הקדוש. מירון ל"ג בעומר תרצ"ט

היה חכם אהרן מוציא מתוך שקו, פח שמן זית זך, מיטיב את הפתילה ומעלה את נר התמיד לכבוד הצדיק. לאחר שנשק לאבני הציון ושפך לבו מעט, ירד למעיין אשר למרגלות ההר, וכעבור שעה קלה חזר עם שני כדי חרס מלאים מים חיים, להרוות את צימאונם של באי המקום, את הכדים עטף במטליות לחות, על מנת לשמור על קרירותם. אחר כך נטל מטאטא, שהתקין כמו ידיו מענפי עצי הצפצפה הגדלים ליד המעיין, וכיבד את האולמות והחצר מן העפר שנצטבר בהם במשך הזמן שנעדר מן המקום.

בעת הצורך, היה מביא פך סיד כחול ומברשת, מנקה את ציוני רבי שמעון ורבי אלעזר בנו, מן האבק, ומסייד את הציונים הקדושים. אף היה עולה אל ההר שמעל ציון רבי יוחנן הסנדלר, קוטף ערימה גדולה של בדי הדסים ומביאם למדרש רשב"י, לכבוד הצדיק, וכדי לזכות את הרבים בברכת הריח.

רק אחר שסיים את כל העבודות, היה מתכנס בפינתו ואומר תהילים בדבוקות, כשקולו כמעט לא נשמע.

של רבי בעריל צפת'ער, זוכר היטב את חכם אהרן ואת מנהגו לישיב על התורה והעבודה כל אימת שהיה לו די סיפוקו, ורק לאחר שכלתה הפרוטה מכיסו היה פונה לעבוד, עד שהשתכר די מחייתו ושוב חזר ללימודו.

במשך עשרות שנים, עד הגיעו לגיל שיבה, בילה במערת רשב"י. בכביש המתפתל מצפת בואכה למירון, אפשר היה לעיתים להבחין בו, זקנו הלבן והארוך יורד לו על פי מידותיו, לבוש בגדי עבודה פשוטים וכובע קאסקט בעל מצחייה לראשו. עושה את הדרך ברגליו, עם שקו העמוס על כתפו, ולבו מוליך את רגליו מירונה (ספר מירון).

היו נהגים טובי לב, שבראותם אותו צועד ושקו על שכמו, עצרו את רכבם והציעו לו טרמפ, הם היו משדלים אותו לעלות על רכבם ומבטיחים להביאו למחוז חפצו. אך לרוב, היה רבי אהרן הישיש דוחה את הצעתם באדיבות, בהסבירו: "זכות היא ללכת בכבישי ארצנו הקדושה, כל המהלך ארבע אמות בארץ ישראל מובטח לו שהוא בן העולם הבא", והליכה זו, היא גם בריאות לגוף, ואיך אפשר לנסוע למקום קדוש כזה בכלי רכב, כשגדולים וקדושים, עלו אליו ברגל?!"

ובהגיעו לחצר הקודש, היה מזמר ושר, מוחא כף אל כף מרוב שמחה, על אשר זכה לשוב למקום קדוש זה, שבלית ברירה נאלץ להיפרד ממנו ולעזבו למשך תקופה מסוימת, כדי לעבוד למחייתו וכדי שיוכל לתמוך בנצרכים במתן צדקה.

רבי אהרן התיידד עם אנשי שלומנו חסידי ברסלב, המבלים תקופות ארוכות בעבודת ה' במירון. נפשו נקשרה בנפשם, כה התמסר למענם, שגם בעת היותו בצפת, היה קונה מאכלים ומיני מאפה ושולח אותם למירון, להשביע את חבריו העובדים את ה'.

אחת הפעולות הטובות שלו במירון לצרכי הרבים, היתה התקנת משאבת

סוחר יהודי הבחין בו ולקחו עמו בסירתו. טבריה העתיקה והכינרת

"ושמח מאוד עמנו ונתן לנו 'שלום עליכם' בפנים שמחות וסבר פנים יפות באהבה וחיבה ורעות"

וכשמשתכר על איזה חודשים הוא נוסע למירון ויושב שם כמה חדשים על התורה ועל העבודה, עד שכלה הכסף ונוסע עוד פעם לעבוד וכו' וכן מנהגו כל השנים שהוא בארץ ישראל, והרבה פעמים הוא מתעכב בירושלים איזה זמן ועובד עבודת ה' אצל כותל מערבי וכו'. ובזמן האחרון הוא כל הזמן במירון ופעם בשני שבועות הוא בצפת, ואנשי צפת מסייעים לו לפרנסתו שלא יצטרך לעבוד ויוכל לישב במירון על התורה והעבודה, ובשנים שלא יכלו לנסוע למירון היה יושב על התורה והעבודה בצפת בביהכנ"ס האריז"ל הישן, או בביהכנ"ס שעל קבר רבי בנאה הנקרא הצדיק הלבן. ושמח מאוד עמנו ונתן לנו 'שלום עליכם' בפנים שמחות וסבר פנים יפות באהבה וחיבה ורעות, ונכנסנו אז וגם הלכנו מלקווה ונכנסנו להציון הקדוש ואמרנו תיקון הכללי בהתעוררות ותפילה של פדיון ותפילה ל"ג בעומר ושאר תפילות והתבודדות"

(רבי שמואל הורביץ זצ"ל, ימי שמואל ח"ג פרק ל"ט)

"ואחר כך נסענו על האוטו לצפת, ובאנו לצפת והלכנו על בית הקברות לקבר האר"י ז"ל וכו' ואחר כך נסענו למירון, ונכנסנו להחצר ויצא לנגדנו הספרדי חכם אהרן שהוא יושב שם בזמן האחרון כמעט כל השנה יחידי ולומד ועובד ה'. והוא מחסידנו ומיודענו, כי הוא היה חייל רוסי והיה לו חבר בין החיילים שם, אחד ששמו ר' אברהם געצ'יס ופיתה אותו שיסעו לאומן על ציון רבינו ז"ל, וכן עשו ונסעו למעז'בוז' על קבר הבעש"ט ז"ל ומשם נסעו לאומן על ציון רבינו ז"ל, והיו איזה זמן שם בעבודת ה'. זה ר' אברהם נשאר שם בקביעות ונשא בת ר' געצ'יס מאנשי שלומנו הנלהבים הידועים, והוא גם כן מגזע רבינו ז"ל ופרנסתו היה כי לקח המקווה והמרחץ בחצר בית המדרש שלנו והסיק אותו ונעשה בעל המרחץ.

"ואחר כך בא החכם אהרן הזה לארץ ישראל, ועובד עבודה בבנין בחומר ובלבנים איזה זמן בחיפה או בצפת,

המים לטובת באי המקום. ראה הוא שעם התגברות העלייה למירון, בפרט לקראת ל"ג בעומר, גובר גם המחסור במים, כי בימים ההם לא היו צינורות וברזי מים בחצר הציון. ירד חכם אהרן לבור הגדול לאגירת מים הגשמים הנמצא למטה מחצר רשב"י, ניקה אותו היטב בעמל רב, לאחר מכן שכר את הפלחים הערבים מהכפר על חמוריהם, שישאבו מים מהמעייין שלמרגלות ההר וימלאו בהם את הבור הגדול שהוכשר למטרה זו על ידו. הוא הוציא על כך כסף רב, כשלאחר מכן נוסע לירושלים ובעזרת נדיבים קונה שם משאבה ידנית ומתקין צינורות מתחתית הבור עד לבריכה הקטנה שבחצר ליד המטבח הפתוח של הכנסת-אורחים. כמו ידיו היה שואב את המים מן הבור במשאבת היד שהתקין, וכשתי יממות עמד על משמרתו ושואב מים לבריכה הקטנה, להרוות את צימאון קהל באי ההילולא דרשב"י.

הקהילה בצפת חרדה לגורלו. צפת בימים ההם

ישב תקופות ארוכות בציון רשב"י. חכם אהרן גבריאילוב (באדיבות ארכיון המאירי צפת)

הם לא תלו תקוות רבות למוצאו בחיים, כי גם אם התרחש הנס והערבים לא רצחוהו נפש, מיום פרוץ המאורעות כבר עבר יותר מחודש ימים, חכם אהרן לקח עמו כתמיד צידה דלה שתספיק לו לפחות משבועיים, וערביי הכפר הרי אינם חשודים כמי שידאגו לו למזון. נדברו ביניהם, שאם חלילה לא ימצאוהו בחיים, יחפשו אותו כדי להביאו לקבר ישראל, ויגמלו עמו חסד אחרון.

החבראי מצפת הגיעו למירון, כשהם מתכוננים לגרוע מכל. ומה גדלה תדהמתם, כאשר

מצאו את חכם אהרן יושב במערת רשב"י ולומד תורה, כאילו לא ארע דבר. התברר, כי כמה מנכבדי ערביי מירון התייחסו אליו ביראת כבוד, כאל קדוש, ושמרו עליו גם מפני ערבים זרים, לבל יפגעו בו.

בצילו של רשב"י בעת המהומות

בפרוץ המאורעות בשנת תרצ"ו, כשהערבים התפרעו בכל רחבי ארץ הקודש, ארבו בדרכים וירו על כל כלי הרכב היהודים, שממו הנתיבים המובילים למירון, מאין יוצא ואין בא, והיו הדרכים מבקשים את תפקידם, ומצירים על עולי מירון שחדלו לעבור בהם.

במירון נשאר רק חכם אהרן גבריאילוב, לבדו יחידי, מסוגר בציון רשב"י.

הרובע היהודי בצפת, הותקף באש קטלנית מידי פראי האדם הישמעאלים. אך על אף שכל תושבי הרובע חרדו לגורלם ולמשפחתם, עיקר דאגתם היתה נתונה לחכם אהרן. שכן, מצבם בצפת הוא בבחינת צרת רבים, אבל חכם אהרן בודד לנפשו במירון, שהיא כפר ערבי, ומי יודע מה עוללו לו אנשי הכנופיות, צמאי דם יהודי?

כעבור מספר שבועות, ולאחר השתדלות של ראש הקהילה ר' משה פודהורצר ושאר נכבדי העיר, התארגנה קבוצת צעירים אמיצי לב, ששמו נפשם בכפם, ובלוויית המשטרה הבריטית, יצאו מירונה לראות מה עלה בגורלו של חכם אהרן.

תקופות ארוכות נשאר חכם אהרן בציון רשב"י, גם בזמנים בהם לא היה שם איש מלבדו. לפני פרוץ מלחמת תש"ח, היה הוא האחרון שעזב את המערה, ולאחר שוך הקרבות היה מהראשונים שחזרו אליה, ואף הביא לקבורה את חללי הערבים שהיו עדיין פזורים בשטח, ובכך טיהר את המקום.

חכם אהרן השיב את נשמתו לבוראו בליל חג השבועות תשכ"ב, בביתו של הרב גץ רבו של מושב כרם בן זמרה, והובא למנוחות בבית החיים במירון בחלקת הקבר אשר בחר לו בחייו, סמוך ונראה להיכל מערת רשב"י, המקום הקדוש אליו היה קשור בעבותות אהבה במשך שנים רבות. ■

מקורות: ספר 'מירון' בשם ר' בן ציון אפטר. ימי שמואל. הרבנית גלבך תחי'. ר' פנחס ב"ר בעריל זילברמן מצפת.

לא עזב את המקום הקדוש גם בימי הפרעות. היכל רשב"י ורבי אלעזר בנו

"הם התקדמו בפרוזדור וראו את הדלת הנעולה, 'מה החדר הזה?' שאלו. אמרתי להם 'כך קנינו

שלהבת אמזונה בקיפאון הסובייטי

מתוך ספר
על קורות
חסידי ברסלב
בברית-המועצות
בזמן הקומוניסטים.
העומד לראות אור
בעזה"ת

את הבית! כי ככה חונכנו, לראות ולשמע ולא לדבר. הם שברו את המנעול החלוד ונכנסו פנימה"

דאג להחזקתו. הקלויז באומן והמקום שעליו היה בנוי המקווה

כשפשטו הקומוניסטים הארורים ידם בהיכל וחתמו את הקלויז הקדוש באומן והמקווה הסמוך לו, נחלץ באומן לב ר' אברום דער בייזער (הבלן) ובנה מקווה מחרתתי בביתו וגם ארגן שחיטה כשרה עבור אלו שלא נכנעו לגזירות השלטונות // עובדות מופלאות המתפרסמות לראשונה ממסכת חייו של החסיד רבי אברהם דז'רגובסקי במלאות שבעים ושלוש שנים להסתלקותו בג' אייר תש"ה, מאת בתו הרבנית גלבך תחי' // המעצה, הבריחה לקרימנטשוק והאמונה שיקדה בלבו עד הרגע האחרון // ובמלחמת דת השערה

דוד דגן, ישי דוד

טהורה שליטה בלבם של אנשי שלומנו היקרים, מכוח דביקותם הגדולה ברכיני הקדוש, נתגלתה בהדרה דווקא באותם ימים קשים של רדיפות עד הנפש, כאשר ביקשו הרשעים למחות כל סממן יהדות, ולא ייזכר שם ישראל עוד.

הוא נולד בפולין לאביו ר' צבי, שהיה בר אוריין ובתורה הקדושה חפצו. לר' צבי דז'רגובסקי זוגתו היתה מטחנת קמח, היתה היא נוסעת אל היריד וקונה את הסחורה, שק של כוסמת, אותה ניקו וטחנו בבית ומכרו. כך יכל האב ר' צבי לישיב באין מפריע על התורה והעבודה.

ר' צבי היה מחסידי גור, וגם בנו אברום נמנה עם פרחי החסידות, עד שבגיל שתיים-עשרה מצא מציאה ששינתה את חייו. היה זה כשבבית המדרש שבעיירה גלגלה ההשגחה לידו ספר מספרי רבינו הקדוש, אברום הנער התלהב מן הכתוב בו ונהפך לחסיד ברסלב. גיסו בעל אחותו, הלא הוא החסיד הגדול רבי מתתיהו (ר' מאטעס) הכהן ברזסקי, התקרב

אביה, "ושאלו 'מה יש כאן?' אמרתי להם 'אין פה כלום'. אחד מהם אמר לי 'אתן לך שוקולד, תספרי לנו הכל'. אך אני לא הגבתי להצעתו 'הנדיבה'. פחדתי מאוד שמא הם ימצאו את החבל המוכתם בדם שאתו קשרתי את הפרה והחלטתי באותו הרגע שאסביר להם שקיבלתי חתך באצבע והחבל הוא של העיזים שלנו.

"ואז הם התקדמו בפרוודור וראו את הדלת הנעולה, 'מה זה החדר הזה?' שאלו. אמרתי להם 'כך קנינו את הבית'. כי כך חונכנו, לראות ולשמוע ולא לדבר. הם שברו את המנעול החלוד ונכנסו פנימה. לפי פקודתם הדלקתי נר ונכנסתי אל החדר..."

נגלות בצבא הצאר

מגיבורי הרוח מוסרי הנפש על שמירת והפצת היהדות בעיר אומן שתחת שלטון הקומוניסטים העריצים, היה החסיד הנאמן רבי אברהם דז'רגובסקי.

אותה שלהבת קדושה של אמונה

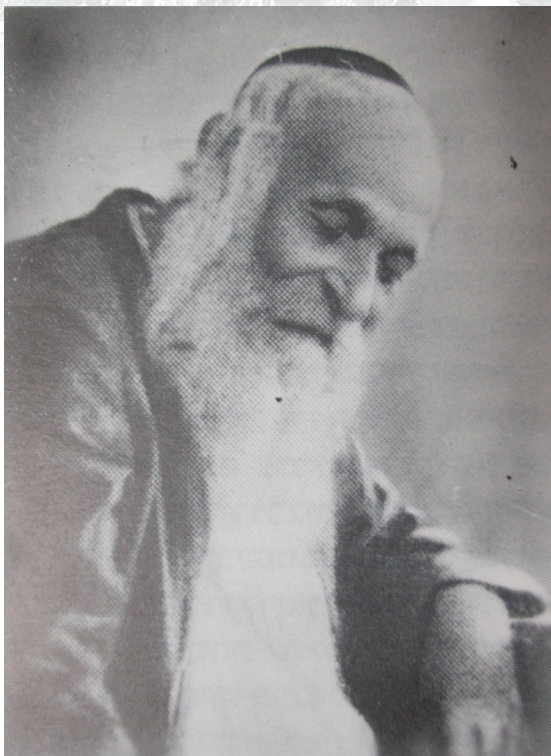
אותו לילה יצא רבי אברום מביתו בסיום השחיטה החשאית, כמו בעוד לילות רבים, כדי לשפוך את הפסולת שנותרה, לבור מרוחק. כשלפתע ניגש אליו אדם ופקד עליו: "אתה בא איתך". רבי אברום ניסה להתווכח, אך הלה הבהיר לו בצורה שאינה משתמעת לשני פנים כי עליו להתלוות אליו לתחנת המשטרה.

בתו של רבי אברום ידעה שעליה לפעול במהירות כדי לטשטש את העקבות, משום שזה רק ענין של זמן עד שסוכני הנ.ק.וו.ד. יבקרו בבית ויחפשו סימנים לפעילות היהודית. בעזרת מנעול ישן וחלוד נעלה את דלת הכניסה לחדר המקווה המחתרתי שבביתם. לאחר מכן, בעזרת השכנה, סיידה את קירות החדר בו התקיימה השחיטה, שהיו מוכתמים בכתמי דם. את הרצפה שטפו וגרפו היטב במהירות.

"בבוקר הגיעו שלושה שוטרים", מספרת הרבנית גלבך תחי' כעבור שמונים שנה מאותו לילה נורא בו נעצר

נשאר לגור סמוך לצינונו של הרבי. ההתקבצות באומן לפני למעלה ממאה שנה

הגיעו יחד לאומן. חכם אהרן גבריאלוב

ושניהם נשאר לראש השנה באומן ואהרן התפעל עמוקות מכל אשר ראו עיניו.

באומן גמלה בלב שניהם ההחלטה לערוק מן הצבא הרוסי הטמא. ובאותו פרק זמן, סמוך ונראה למקום גניזתו הקדושה של הרבי, זכה ר' אברהם להקים את ביתו עם מרת טויבע רחל בתו החסודה של החסיד הגדול רבי געצ'י, כשהשדכן הוא הגיס רבי מתתיהו. כפי שמספרת הרבנית גלבך: "באומן התגורר רבי מאטעס שהיה נשוי לאחות אבי, לאה, הם התחתנו בפולניה ועברו

תקופה קודם לכן לאורו של רבינו וקבע מושבו בעיר אומן.

עודו נער צעיר, גלה אברום למקום תורה ונסע לליטא, שם למד באחת הישיבות ודודתו שהתגוררה סמוך לישיבה דאגה למחסורו. כיוון שהיתה ליטא נתונה תחת שלטון הרוסים, ביום מן הימים נתפס אברום יחד עם עוד בחורים וגויס בעל כורחו לצבא הרוסי, ומכאן ואילך עבר תקופה לא קלה כלל ועיקר במחנה הצבאי, שהתמשכה על פני שבע שנים תמימות.

"במחנה הצבאי הנכרי הוא לא אכל מהמאכלים שהגישו שם", מספרת בתו של רבי אברהם הרבנית גלבך תחי', "הקציין במחנה היה יהודי, אהרן

” כשהמחנה שלהם הגיע

לאזור אומן, אמר ר' אברהם למפקדיו שיש לו גיס המתגורר כאן באזור הקרוב, רבי מתתיהו מאומן, והוא רוצה לבקר אותו. הקציין אהרן ביקש להצטרף אליו ושניהם נשארו לראש השנה באומן ואהרן התפעל עמוקות מכל אשר ראו עיניו

למד עמו בחברותא. הרב אברהם אליהו מייזעס

"חכם אהרן (הקציין הרוסי) רצה לקחת את אבי ואמי אתו לארץ ישראל. אבל הסבא רבי געצ'י לא נתן. היות שכך, החליט חכם אהרן להגיע לבדו לארץ ישראל.

"הוריי התחתנו באומן, באותה עת הסבא רבי געצ'י היה חולה מאוד וכשראה שהוא הולך ונחלש, ביקש שיקדימו את החתונה, ערכו את החופה בחצר ביתו בליל בדיקת חמץ, והוא ישב ליד החלון

לגור באומן. וכשאבי הגיע לאומן, עלה בדעת רבי מתתיהו הרעיון לשדכו לאמי, למרות שהיתה צעירה ממנו בעשר שנים. אמא גדלה והתחנכה בקדושה ולא ידעה כלל את השפה הרוסית, היות שאביה רבי געצ'י לא הסכים שילדיו ילמדו את לשון הגויים. הוא היה אומר שבשביל לקנות בשוק תפוחי-אדמה לא צריך ללמוד רוסיית.

גבריאלוב קראו לו, הוא שם לב לכך שאבא מבשל תפוחי אדמה על האש, ושותה רק מים, ולא אוכל שום דבר אחר. הוא ניגש אליו ושאל אותו: מה זה? מדוע אינך אוכל כמו כולם? בהתחלה הוא נבהל. אבל אז הוא הרגיע אותו: 'אל תפחד, גם אני יהודי, אני רק רוצה לדעת מה אתה עושה'. אבא דיבר אתו מיהדות, עד שבמשך הזמן הפך את הקציין לחסיד ברסלב...".

כאן מוסיף הבן ר' געצ'ל גלבך שיחי' את ששמע מסבתו מרת טויבע רחל אשת רבי אברהם: "לימים כשהמחנה שלהם הגיע לאזור אומן, אמר ר' אברהם למפקדיו שיש לו גיס המתגורר כאן באזור הקרוב, רבי מתתיהו מאומן, והוא רוצה לבקר אותו. הקציין אהרן ביקש להצטרף אליו

שננים צדיקים וקדושים

ביתו של רבי אברהם דו'רגובסקי שכן בסמוך ל'קלויז', בסמטה בה גרו רבים מגדולי אנ"ש באומן. "רבי מתתיהו ומשפחתו היו שננים שלנו", מספרת הרבנית גלבך ובעיני רוחנו רואים אנו כיצד רבי מאטעס מגיף את הדלת ופוסע מביתו אל הקלויז לעסוק בתורה. "זכורני, כילדה בגיל ארבע-חמש, שהיה אצלנו תנור והיו מכינים את החמין לשבת, והייתי סוחבת לביתם את סיר החמין. והוא, רבי מתתיהו, ישב כל העת ולמד. פעמים רבות היה לוקח אותי ואת בתו יהודית עמו בלכתו להתבודדות ביער, זכורני שהיה אור גדול סביבו בהיותו מתבודד, וכשהתקרבו אליו הוא הורה לנו להתרחק.

"רבי שמשון בארסקי התגורר אף הוא בשכנותנו, הייתי באה לביתו לעתים, הוא היה יושב בחצר ביתו לפני שולחן עם ספרים ולומד. גם רבי אברהם שטרנהארץ התגורר לידינו. היו לו הרבה ילדים. שמעתי אותו מתפלל בקלויז,

קש, הסבתא עלתה למיטה, רק שמה ראשה לרגע אחד, מיד קמה ואמרה שמלאך המוות בא לקחת אותה. אמרתי לה 'סבתא, כנראה את לא מרגישה טוב'. הכנסתי עצים לתנור כדי לחמם את החדר, כשהתחיל להתפשט חום בחדר, היא הביעה קורת רוח ונשכבה לישון. לפתע שמעתי קולות ממיטתה, קמתי וסיפרתי זאת לאבי והוא אמר שזה לא כלום ושחזור לישון. לאחר מכן כשניגשתי אליה נוכחתי לראות כי השיבה נשמתה לבוראה.

"היא היתה צדקת מיוחדת במינה, הלכה תמיד בצניעות. במלבוש ארוך עד הרצפה, ושרוולים שהיו ארוכים יותר מן הידיים, ועל ראשה שביס בד גדול. היא הקפידה תמיד שלא נוציא מפינו מילים שאינן ראויות והמחישה בחרוזים איך נשמור על לשוננו. היתה לוקחת אותנו עמה בלכתה אל הרבי, מרוב התעוררות שהיתה לה בציון, כמעט ולא הוציאה מילה מפיה, רק היתה יושבת ובוכה."

והביט על החופה והריקודים.

"אחרי פטירתו, סבתי אסתר התחנתה עם ר' נחמן קרסינסקי חמיו של ר' משה ירוסלבסקי, אבל הם לא חיו הרבה יחד, כי הוא נפטר כעבור תקופה קצרה. לאחר שהתאלמנה בשנית, התגוררה סבתא אצלנו בבית וטיפלה בי. ואגב, ר' משה ירוסלבסקי תמיד היה אומר שאנחנו משפחה.

"סבתי מרת אסתר נפטרה בשנת תרפ"ט, הייתי אז בסך הכל בגיל שש. סבתא היתה בריאה ושלמה, בתחילת הערב אמי נעדרה מהבית היות ועסקה בהפצת יהדות, לפני לכתה אמרה לאמה שתלך לישון. לא היו אז מזרנים, אלא

”
אמא גדלה
והתחנכה
בקדושה ולא ידעה
כלל את השפה
הרוסית, היות שאביה
רבי געצ' לא הסכים
שילדיו ילמדו את
לשון הגויים. הוא
היה אומר שבשביל
לקנות בשוק תפוחי-
אדמה לא צריך
ללמוד רוסית

חותר גדול וקדוש. המצבה על מקום קבורת רבי געצ'יל בסמוך לרבי אברהם ב"ר נחמן (באדיבות ר' יצחק מליק)

רצו למנותו לרב. ביהכ"ס המרכזי באומן, תרפ"א

לימים כאן בארץ הוא היה הסנדק של בני ר' אליעזר.

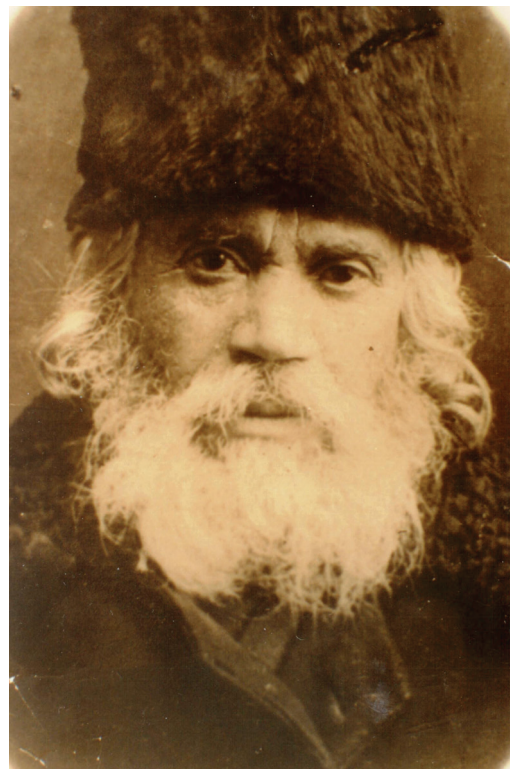
"לדודי רבי ברוך געצ'יס, שהיה גם הוא שכן שלנו, היו עיזים שנתנו חלב, ותרנגולים, ומזה הם התפרנסו. רבי ברוך ישב ולמד יום ולילה, ואשתו יוכבד, אחות אמי, עסקה בפרנסת הבית".

ר' אברום דער בייזער (הבן)

בצעירותו שלח רבי אברהם ידו במסחר והיה בעל אמצעים, לימים כשנוכח כי המקווה שבחצר הקלויז באומן מוזנחת ורבה העזובה בה, נטל על עצמו את המשימה לבנותה מחדש ולדאוג שתהיה מהודרת בכל ההידורים. הוא השקיע ממייטב מכספו עד שהמקווה קיבלה פנים חדשות. הוא לא הסתפק בשיקום המקווה, אלא המשיך לתחזקה ולפקח על כשרותה, ומאז דבק בו הכינוי 'ר' אברום דער בייזער (הבן)'.
"אבא לא לקח כסף מאף אחד על המקווה", מספרת בתו, "במקום זאת נתן לי קופסא, ואני, שהייתי אז ילדה בת שש, הייתי עומדת בכניסה לקלויז, ומי שרצה הניח כסף בקופסה. פעם אחת כשרבי לוי

יצחק הבחין בי, אמר: 'הנכדה של הרבי עומדת כך עם קופסה?! בואי ואתן לך משהו אחר לעשות...! לבד מזאת, הייתי מסייעת בילדותי לאבי להחליף את המים ולנקות את המקום". בהקשר לזה מזכירה הרבנית גלבך פרט מעניין:

"באומן היו שלושה רבנים, רבי לייב דער רב' שהיה ליטאי, רבי איטשע בער, ורב נוסף. רבי לייב דער רב היה ממונה על הרבנים האחרים, והוא למד בחברותא עם אבי. יום אחד, כשעזרתי לאבי לנקות את המקווה, לפתע בא הרב ר' לייב ואומר לו: אני מחפש אותך, כבר מאוחר, אנחנו צריכים ללמוד. אמר לו אבי "בוא נכנס ללמוד כאן בקלויז", ענה רבי לייב "מה, אתה ברסלבר?! ברסלבר יש כאלו למדנים?! הוא לא ידע עד אז שאבי ברסלבר, את השיחה הזו ביניהם אני שמעתי. כמה פעמים רצו למנות אותו לרב העיר אומן, משום שהיה תלמיד חכם גדול, אבל אבי לא רצה, כי טען שזו אחריות גדולה".

תפילותיו הדהו בקלויז. ר' אברהם שטרנהארץ (באדיבות ר' אברהם שמעון בורשטיין)

בעיר התקיים 'חיידר' במחתרת, בו למד הילד צבי בנו של רבי אברהם דז'רגובסקי. כל זאת עד לאותו יום בו התקבלה הלשנה במשרדי הנ.ק.וו.ד. והמלמד ר' נתן קאטיק נלקח למאסר, הילדים התפזרו, צבי הקטן נס על נפשו ומאז נשאר בבית, כשאביו מלמדו בעצמו תורה

אולצתי באותו זמן לטפל בפצועי מלחמה והייתי באזור מרוחק, כשבאתי לבקר את אבי היה זה במוצאי שבת קודש והוא ישב וניגן בכינור את הניגונים של מוצאי שבת. לאחר מכן שוב לא ראיתו, כי הוא נפטר מרעב".

רדיפות הקומוניסטים

מיום ליום הלכו השלטונות והידקו את החבל סביב צווארם של החסידים היראים והשלמים שבאומן. בעיר התקיים 'חיידר' במחתרת, בו למד הילד צבי בנו של רבי אברהם דז'רגובסקי. כל זאת עד לאותו יום בו התקבלה הלשנה במשרדי הנ.ק.וו.ד. על קיומו של החיידר

איש אשכולות היה רבי אברהם, כפי שמתארת בתו. "אבי היה מנגן גם על כל מיני כלים. הפעם האחרונה שראיתו לפני פטירתו, היתה כשהוא היה בכפר ליד סטאלינגרד בסוף מלחמת העולם השנייה, אני

**” יום אחד
אבא עמד
והתפלל שמונה-עשרה
בבית, לפתע נכנס קצין
רוסי, ואבא לא נע ולא
זע מפניו. לאחר שסיים
את תפילתו ופסע שלוש
פסיעות לאחור ואמר
'עושה שלום', הרעים
עליו הקצין בקולו 'אתה
יודע מי אני?', 'כן' השיב
אבא, 'אבל אני לא
מפחד. יש לי
אבא בשמים'**

”מלבד המקווה שהיה בביתנו”, מציינת בתו, ”היו שני מקוואות מחתרתיים נוספים באומן, שגם הם פעלו על ידי אנ”ש חסידי ברסלב, אחד היה בבית דודי רבי ברוך געצ’יס, ומקווה נוסף היה בבית ר’ משה צדוק’ס. ר’ משה היה בהתחלה רחוק מהיהדות, הוא הגיע עם סיגריה לקלויז בשבת, היו כאלו שרצו לזרוק אותו, אבל היו כמה מהחסידים שלא נתנו לרחק אותו וקירבו אותו ובסוף הוא נהפך לחסיד ירא שמים, הוא היה גר לידינו”.

שחיטה כשרה תחת אפו של הנ.ק.וו.ד.

לא רק מקווה טהרה יסד רבי אברהם בביתו, אלא גם שחיטה כשרה עבור יראי ה' שלא נכנעו לגזירות הקומוניזם. למטרה זו ייחד את החדר הנוסף מבין שלושת חדרי ביתו. בחשכת הלילה היה מגיע לביתו השוחט ר' חיימ'ל, שוחט את הבהמה לאור האבוקה, ומיד היו הוא ובני ביתו מנתחים את הבהמה לנתחים לאחר שהפשיטו את עורה ומכשירים את הבשר.

רק סמוך לעלות השחר סיימו את עבודתם הקשה, שכללה את סיוד הבית, כדי שלא להשאיר כתמי דם העלולים לגרום לשאלות מיותרות במקרה שסוכני הנ.ק.וו.ד. יבקרו במקום.

על השחיטה הכשרה שהתנהלה בין כתלי ביתם, שהיא נטלה בה חלק,

למעשה, עוד קודם לכן מיעטו אנשים לפקוד את המקווה למרות שהיה היחיד בעיר. כפי שאנו למדים ממכתב הרב האליבראדסקי מאומן אל רבו הרי”צ מליובאוויטש בקיץ תרצ”ג, שנכתב ברמזים מאימת השלטון הקומוניסטי:

”קיבלתי מכתבו והנני ממחר להשיב. מצב מ' סאה אשר במידה ידועה נוגע גם לי עד הנפש כראוי לכל חובב קדשי עמו, ידעו נא כי בעירנו המונה אלפי משפחות מבני ישראל נשארה עוד אשר כמעט לבקרים אפקדנה, מקומה בחצר בית הכנסת אשר על שם חסידי בראצלאוו, אולם לדאבונינו מספר קטן מבקרים אותה, זקוקה הנה לתקנה ומחוסר האמצעים רבתה העזובה בה” (תולדות חב”ד ברוסיה הסובייטית עמ' קפט)

עתה, משנחתם המקווה על ידי השלטונות, לא יכול רבי אברום דער ביידער לשאת את המחשבה שבעיר לא יהיה מקווה טהרה והחליט על אתר באומן לב ובעזות דקדושה להפוך את אחד משלושת החדרים בביתו למקווה.

המחתרתי והמלמד ר' נתן קאטיק נלקח למאסר, הילדים התפזרו, צבי הקטן נס על נפשו ומאז נשאר בבית, כשאביו מלמדו בעצמו תורה.

רבי אברהם היה עשוי ללא חת. לבו חזק בה' יתברך ואינו ירא מבשר ודם. ”יום אחד”, נזכרת בתו, ”אבא עמד והתפלל שמונה-עשרה בבית, לפתע נכנס קצין רוסי, ואבא לא נע ולא זע מפניו. לאחר שסיים את תפילתו ופסע שלוש פסיעות לאחור ואמר 'עושה שלום', הרעים עליו הקצין בקולו 'אתה יודע מי אני?', 'כן' השיב אבא, 'אבל אני לא מפחד. יש לי אבא בשמים'.

מקווה במחתרת

בחורף של שנת תרצ”ו, נגזרה הגזרה והרשעים פשטו ידם בהיכל הקלויז הקדוש - בית היוצר של היהדות באומן, והמקווה הסמוך לו, נסגרו ונחתמו בידי השלטונות והוכרוזו כ'מפעל אנטי סובייטי'. בכך אמרו הצוררים לשים קץ ליהדות בעיר אומן.

שחט עופות לציבור היראים באומן. ר' אליהו חיים רחין

ננעל ונחתם ע"י הסובייטים. פתח הכניסה לקלוז העתיק באומן (באדיבות ר' יצחק מליק)

מספרת הרבנית גלבך: "הייתי עוזרת לאבא כבר כילדה קטנה, להפיל את הבהמה על הארץ ולקשור אותה. ובעיקר התפקיד שלי היה לחלק את הבשר בין בתי החסידים באומן. כמו כן, הייתי הולכת לשוק לקנות את העגלים והכבשים, משום שאחרי אבא עקבו כל הזמן מלשינים. באותו זמן לא היה אף אחד אחר ששחט שחיטה כשרה של בשר באומן, היתה רק שחיטת עופות שהתקיימה תקופה מסוימת על ידי רבי אליהו חיים רויזן.

” באותו לילה, כשבסיום השחיטה יצא אבי בחסות החשכה לשפוך את פסולת הדם והלכלוך לבור מרוחק מביתנו - הפתיע אותו סוכן חרש של הנ.ק.וו.ד. שהופיע פתאום ופקד עליו 'אתה בא איתי'

”בין אלו שקנו מאתנו בקביעות בשר כשר, היתה אשה יהודיה שבנה היה נצ'לניק (נושא משרה, איש נ.ק.וו.ד.), כשהייתי באה לביתה, ובנה הקומוניסט היה במקום, הייתי מעמידה פנים כאילו באתי לבקש נדבה והוא היה מרעים בקולו 'מה היא רוצה, נדבה? תזרקי אותה!', הייתי הולכת וחוזרת שוב כעבור זמן כשהבן לא היה בבית, ומעבירה לה את הבשר הכשר והיא היתה משלמת לי יפה”.

בברית המועצות של אותם ימים, ידע כל מי שפעל למען יהדות, כי בכל יום עלול הוא להיתפס ולשלם מחיר כבד על מעשיו. פעולותיו של רבי אברהם ומשפחתו היו כרוכים במסירות נפש תמידית. מחלקה מיוחדת הוקמה על ידי הקומוניסטים כדי לעקוב אחרי אורח חייהם של חסידי ברסלב בעיר אומן, ביודעם שמדובר באחד ממעוזי הקדושה החזקים ביותר בברית המועצות, וגם מלשינים לא חסרו.

המעצר

לא ארכו הימים ולשלטונות נודע על הבית הרוחש פעילות יהודית מובהקת.

הוכרו כ'מפעל אנטי סובייטי'. הקלוז העתיק באומן (באדיבות ר' יצחק מליק)

הרבנית גלבך זוכרת את אותו לילה אפל בשנת תרצ"ח, בו פשטו מלאכי החבלה על ביתם, כמו לא חלפו מאז שמונים שנה:

"מישהו הלשין על השחיטה הכשרה שמתקיימת אצלנו. באותו לילה, כשבסיום השחיטה יצא אבי בחסות החשכה כמו בכל פעם לשפוך את פסולת הדם והלכלוך לבור מרוחק מבינתנו - הפתיע אותנו סוכן חרש של הנ.ק.וו.ד. שהופיע פתאום ופקד עליו 'אתה בא איתי'. אבי ניסה להתווכח, אך הוא נלקח לתחנת המשטרה.

"אמא שלא ידעה רוסית, לא הבינה מה מתרחש, אבל אני קלטתי היטב מה משמעות הדבר וידעתי שעלי לפעול במהירות כדי לטשטש את העקבות, כי ללא ספק זה רק ענין של זמן עד שהם יבואו שוב לחפש סימנים לפעילות היהודית. חיפשתי ומצאתי איזה מנעול ישן וחלוד ונעלתי את דלת הכניסה לחדר המקווה. לאחר מכן, בעזרת השכנה, סיידתי את קירות החדר בו התקיימה השחיטה, שהיו מוכתמים בכתמי דם. את הרצפה שטפנו וגרפנו היטב במהירות.

"בבוקר הגיעו שלושה שוטרים, נכנסו ושאלו 'מה יש כאן?' אמרתי להם 'אין פה כלום'. אחד מהם אמר לי 'אתן לך שוקולד, תספרי לנו הכל'. אך אני לא הגבתי להצעתו 'הנדיבה'. פחדתי מאוד שמא הם ימצאו את החבל המוכתם בדם שאתו קשרתי את הפרה והחלטתי באותו

הדלת הנעולה, 'מה זה החדר הזה?' שאלו. אמרתי להם 'כך קנינו את הבית'. כי כך חונכנו, לראות ולשמוע ולא לדבר.

הם שברו את המנעול החלוד ונכנסו פנימה. לפי פקודתם הדלקתי נר ונכנסתי אל החדר, רעדתי למחשבה שהם יגלו את המקווה, רצייתי להסתיר את הבור ונעמדתי מעליו, אלא שכנראה היו שם מים על הרצפה, כי זה היה בחורף, החלקתי ומעדתי היישר לתוך בור המים.

"השוטרים נבהלו למראה ילדה נופלת פתאום לתוך הבור, הם הניחו לי לנפשי. אך דרשו מאמי להראות להם תעודת זהות, ולאחר מכן הורו לה ללכת בעקבותיהם, לא לפני שהפטירו לעברי 'עכשיו אין לכם לא אבא ולא אמא'.

"אחרי שהשוטרים לקחו את אמנו והלכו להם, רצנו אל הרבי, בכינו שם ממעמקי לבנו שהיה מלא חרדה

הרגע שאסביר להם שקיבלתי חתך באצבע והחבל הוא של העיזים שלנו. "ואז הם התקדמו בפרוזדור וראו את

ר' מאטעס לקח אותנו כילדים להתבודד. גן סופיה באומן

מטשקנט לאומן לראש השנה

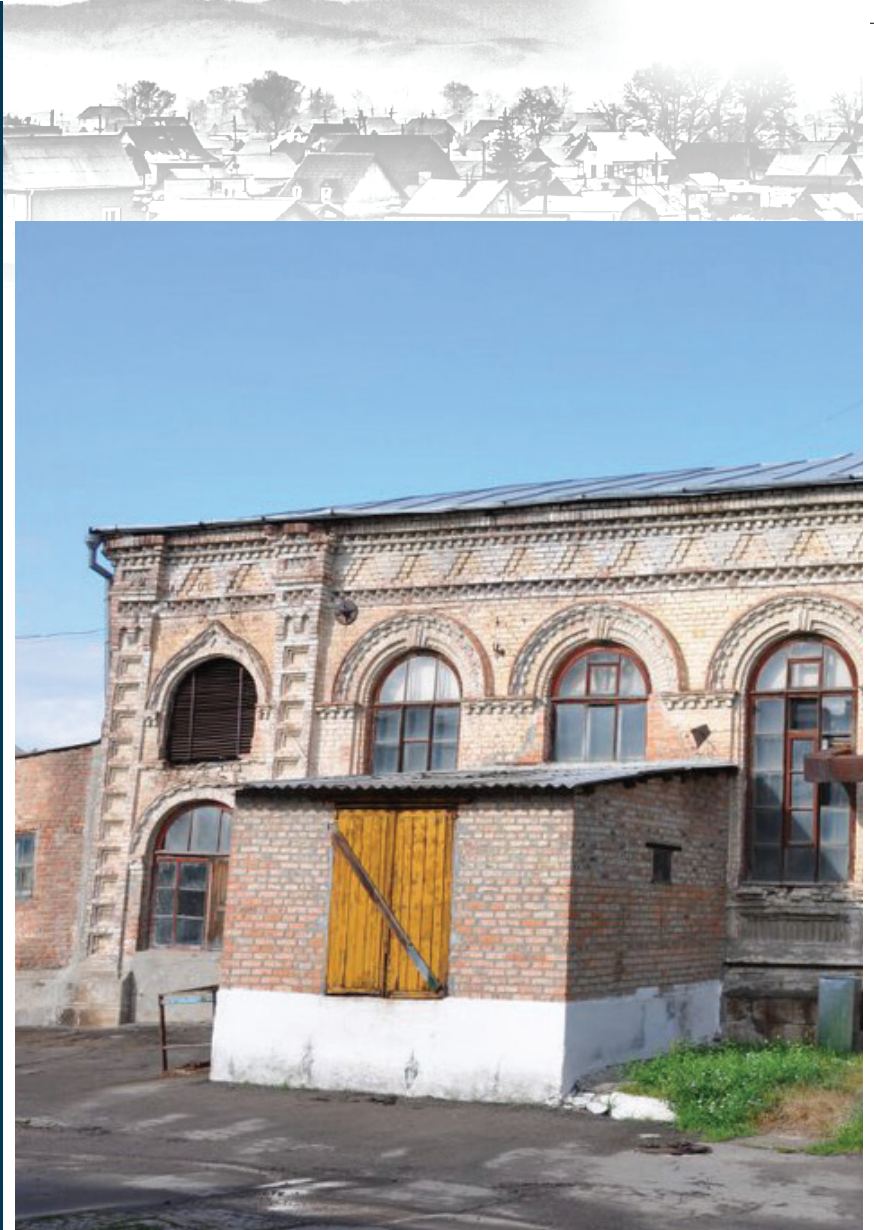
חמש בנות ושני בנים היו לו לרבי אברהם דז'רגובסקי. בתו בתיה ובנו אליקים געציל נפטרו בילדותם, שתי בנותיו הנוספות אסתר וברכה הלכו לעולמם בתקופת הבריחה והנדודים בזמן מלחמת העולם השנייה. ואלו שנשארו בחיים הם: רות ריסל, שנישאה לר' נחמן קנלסקי-רוסישער. הבן ר' צבי. ותבדל לחיים טובים וארוכים הרבנית שרה, שנישאה לר' יצחק גלבר.

ר' צבי, בנו של רבי אברהם דז'רגובסקי, עבר עם סיום מלחמת העולם השנייה לגור בטשקנט, שם התגורר עד לפטירתו בשנת תשס"ג. אף הוא היה חסיד ברסלב עד יומו האחרון, וכמו יתר אנשי בטשקנט עשה בכל פעם את הדרך הארוכה עד לאומן, כדי להיות בראש השנה בקיבוץ באומן שהתקיים במחצית באחת הדירות. בתו מרת שרה לאה דז'רגובסקי מעלה את זכרו: "בתור ילד הוא למד בחיידר באומן, עד שסגרו אותו השלטונות. הוא התחתן אחרי המלחמה עם אמי, חנה מוצ'ניק מאודסה. אני זוכרת כילדה קטנה שבכל שנה הוא היה יוצא לדרך הארוכה מטשקנט בדרכו לאומן לראש השנה. הנסיעה הזאת ארכה לו יותר משבוע כל צד, הוא נסע ברכבות למוסקבה ומשם ברכבות נוספות, עד לאומן. הוא סיכן את עצמו כי הקומוניסטים ארבו לאלו שהתכנסו בשביל תפילה. זכור לי שפעם הוא היה ממש חולה, אבל יצא לדרך הארוכה, הוא אמר 'זה דבר חשוב, אני חייב לנסוע. כן מסר את נפשו על שמירת שבת, משום שמי ששמר שבת, ובפרט אם גם הלך עם כיפה, לא התקבל לעבודה'.

בשעתו, קיבל ר' צבי כסף מרבי מיכל דורפמן מגדולי אנשי ומשומרי הגחלת ברוסיה הסובייטית, כדי להעביר את קבר אביו מבית הקברות הנכרי לבית קברות יהודי, הוא הגיע אל המקום אך לבסוף לא יצא הדבר לפועל.

היה מגיע מדי שנה מטשקנט לאומן לראש השנה. ר' צבי ב"ר אברהם דז'רגובסקי

ודאגה עצומה וביקשנו שהורינו ישוחררו מהמעצר.

"למחרת קרה הנס הגדול; באורח פלא שיחררו את אמא ולאחר מכן גם את אבא מהמעצר, דבר שלא היה שכיח כלל באותם ימים". והרבנית גלבר מוסיפה "תמיד כשהלכנו לרבי ובכינו אצלו, ראינו ניסים", היא מציינת כמה מאותם נפלאות להן זכו מכוח זכותו של הרבי שעל צאצאיו הם נמנים, ואלו ראויים לבוא בפרק בפני עצמו.

קדושים בחיים ובמותם

באותה תקופה החליטו השלטונות לשים קץ לפעילותם של חסידי ברסלב באומן, שהיתה לצנינים בעיניהם ולקריאת תגר על מלכות הרשע שלהם. מעצרו של רבי אברהם דז'רגובסקי היתה חלק ממצוד נרחב אחר אנשי שלומנו היקרים נוטרי הגחלת.

בריצה לכיוון ביתו, אבל הם רצו אחרי ותפסו אותו ולקחוהו לבית הסוהר.

הנכרי של אומן, אני חושבת שגם רבי מתתיהו קבור שם."

"הפעם האחרונה שבה ראיתי את רבי ברוך, היתה כשהלכתי בערב פסח להכין שמן לכל ימי החג, כשעברתי ליד הכלא הבחנתי בטנדר חונה, ולפתע נגלה לעיני מראה נורא; שוטרים מצויים על דודי לעלות לתוכו, הוא מסרב לעלות, והם מכים אותו בקת הרובה שלהם, באותו רגע התחלתי לצעוק בקול לא לי: 'זה הדוד שלי! אל תכו אותו!', אבל לקחו אותי הצידה והרחיקו אותי מהמקום."

דמותו של הדוד הקדוש רבי מתתיהו עומדת חיה לנגד עינייה: "הוא היה נמוך קומה, בעל מצח רחב ומאיר, פניו עגולות ותמיד היה מחייך, תמיד שמח. יום ולילה הוא ישב ולמד תורה. הוא היה בא בכל פעם לרבי אליהו חיים רוזין, שגם הוא היה שכן שלנו עד לעלייתו ארצה, ושניהם היו אוספים יחד כסף לנזקקים."

הבריחה

כך ביקשו הרשעים לכבות את השלהבת הקדושה שיקדה באומן. הם יכלו לגופים, אך לא לנשמות. ולא ידעו כי ניצוץ אחד עתיד לצאת מבית יעקב ולכלות את מלכות הרשעה כולה.

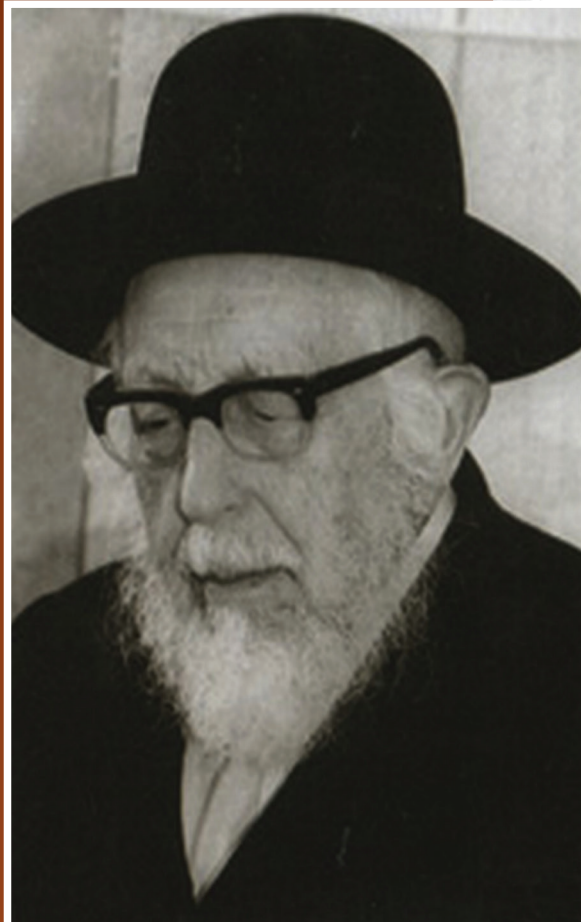
כשנודע לרבי אברום דז'רגובסקי וגיסו רבי ברוך געצ'יס על תפיסת חבריהם, החליטו לברוח על נפשם. ללא שהיות עזבו את ביתם ונמלטו לעיר קרימנטשוק, שם התגורר חתנו של רבי אברום, ר' נחמן קנלסקי (רוסישער). כעבור תקופה, משסברו לתומם כי העניינים נרגעו, חזרו ברכבת לאומן, אך ברדתם הבחינו בהרבה שוטרים העומדים ברציף וכמו ממתנינים להם, "אבי", מספרת הרבנית גלבך, "נשא את רגליו ונמלט במהירות מהמקום. דודי רבי ברוך התרחק גם הוא

באותו פרק זמן נתפס גם החסיד הקדוש רבי מתתיהו הכהן. יום קודם לכן לקח את ילדיו ואת בת גיסו להתבודדות בגן סופיה, כפי שנהג לעתים קרובות, "דודי היה אומר לי", היא מספרת, "אם ישאלו אותך מדוע את הולכת עמי, תגידי שאת סובלת מאסטמה והדוד שלך לוקח אותך לשאוף אוויר צח."

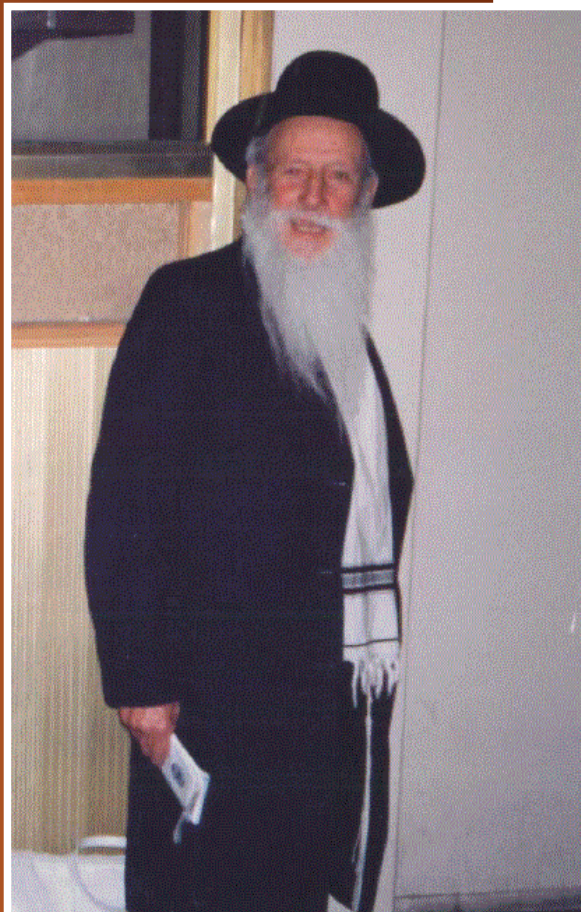
"כשחזרנו מגן סופיה הביתה, תפסו הרשעים את דודי רבי מאטעס. יחד עמו נתפסו גם רבי יענקל זיטומיר ובחור נוסף. רבי מתתיהו שהה בבית הסוהר בסך הכל שלושה ימים. הייתי מביאה לשלושתם בכל יום אוכל לבית הכלא. לא היתה אפשרות לשוחח עמם כמעט, אך בכל פעם רבי מאטעס היה זורק לעברי כמה מילים כדי שנדע את הסבל שהוא עובר". וכאן אנו מגיעים אל אותו יום מר ונמהר בתולדות חסידי ברסלב באומן. "ביום השלישי כשהגעתי עם האוכל עבורם, נתנו לי הסוהרים את הבגדים של הבחור, של רבי יענקל ושל רבי מתתיהו... משמעות הדבר היתה שכבר אינם בחיים. לפני כמה שנים מצאו את הקבר של רבי יענקל בבית הקברות

התגורר בה לאחר שנמלט מזרועות השלטונות. העיר קרימנטשוק לפני מלחמת העולם השנייה

פעל כדי להעבירו לבית קברות יהודי. ר' מיכל דורפמן

סבר שכל משפחתו נהרגה בידי הגרמנים. ר' נחמן קנלסקי-רוסישער שהיה חתנו של ר' אברהם

וקבעו לימוד בחברותא, שנמשך כל אותה תקופה.

אמנם בקרימנטשוק לא היה המצב כמו באומן, אך הפחד מפני השלטונות לא פסח גם על עיר זו. אולם גם כאן גילה רבי אברהם עזות דקדושה ומסירות נפש לשמירת מצוות. הוא נהג למסור בקביעות שיעור בבית הכנסת הגדול בעיר בפני ציבור של מאתיים איש (!). בקרימנטשוק, יחסית ליתר הערים, היו הרבה מאנ"ש ואף היה להם בית כנסת קטן, שרבי אברהם היה ממתפלליו.

"כשהגיע חג סוכות", מספרת בתו, "אבא חפר בור וכיסה אותו בענפי עצים, מי שחלף במקום ולא ידע שיש כאן משהו, לא יכול היה להבחין במאומה. כך גם נהג אבא בהיותו באומן, וגם בהמשך כשנדדנו לסטאלינגרד. בהתקרב חג הפסח החלפנו את המזון שקיבלנו תמורת תלושים, בסוכר, וניזונו במשך כל החג מסוכר".

בקרימנטשוק עבדה שרה בתו של רבי אברום בבית חרושת לניקל, היות והמגורים בעיר זו היו מותנים בכך שמישהו מהמשפחה יעבוד. מי שסידר לה את העבודה הזו היה אח של סבתה אסתר, שמואל, והוא גם סייע לה להתחמק מעבודה בשבת.

הגרמנים באים

לאחר שלוש שנים בהן התגוררו בקרימנטשוק, נאלצו ליטול שוב את מקל הנדודים. היה זה בשנת תש"ב, כאשר כאש בשדה קוצים פשטה הידיעה כי הגרמנים הגיעו לקרימנטשוק, ובשמי העיר החלו חגים אווירוני האויב וממטירים אש תופת על יושביה.

וכאן ארע נס נוסף בשרשרת הנסים שזכתה הרבנית גלבך לראות, שאת כולם את תולה בזכותו של זקנה רבינו הקדוש. "באחד הימים כשהיינו בבית, נפל פגז גרמני על ביתנו, התקרה

” כשהגיע חג סוכות, אבא חפר בור וכיסה אותו בענפי עצים, מי שחלף במקום ולא ידע שיש כאן משהו, לא יכול היה להבחין במאומה. כך גם נהג אבא בהיותו באומן, וגם בהמשך כשנדדנו לסטאלינגרד

לפגוש את אבא ולבדוק האם ניתן להעביר לשם את כל המשפחה. היינו שבועיים לבד בבית, אבל אני כבר ידעתי מה לעשות, הלכתי לשכן שהיה השוחט הקבוע שלנו, יהודי ליטאי בשם ר' חיימ'ל, ואמרתי לו 'תלווה לי כסף ואני אלך לקנות בהמה ואתה תשחט'. וכך היה, קניתי בהמה אחת והוא שחט ואף עזר לי להכשיר את הבהמה, את כל החלק התחתון מכרתי לגויים משום שהיה קשה לעשות את ניקור החלב, לאחר מכן הלכתי אל אותן כתובות שכבר הכרתי היטב ונתתי להם מן הבשר, הם שילמו לי ומוזה התפרנסנו אני ואחי ואחיותיי.

"כעבור שבועיים כשאמא חזרה, אמרה לנו בצער כי בקרימנטשוק דמי השכירות גבוהים ולא בטוח שנוכל לגור שם. כאן הפתעתי אותה כשניגשתי לארון וחזרתי עם צרור כסף ואמרתי שאת זה הרווחתי ממכירת הבשר".

בקרימנטשוק

משפחת דז'רגובסקי עזבה את אומן, לא לפני שנטלו ברכת הדרך מהרבי, ושכרו דירה בקרימנטשוק, שם התגוררו במשך שלוש השנים הבאות. האם, מרת טויבע רחל, שלחה ידה במלאכת התפירה, היתה הולכת לבתים לתפור וכך הביאה טרף לביתה.

בעיר גדולה זו היה קל יותר לחיות חיי יהדות, שומרי התורה לא נרדפו בה כמו באומן. בקרימנטשוק התגורר הרב אברהם אליהו מייזעס, אותו הכיר רבי אברום דז'רגובסקי מהתקופה בה שהה באומן, הם שמחו איש לקראת רעהו

נפלה בו במקום ומסביב היו הרבה הרוגים, בהלה עצומה אחזה בכולם, אבי היה באותו זמן שומר בשדה, ואנחנו היינו בבית. מעוצמת הפצצה התעופפו רסיסים לכל עבר ואש התלקחה בבית. אבי, שראה מרחוק את המחזה הנורא, נחרד על נפשו ואמר שאין כבר מה ללכת הביתה, כי לא נשאר אף אחד.

"יצאנו כולנו חיים ושלמים מהבית הבווער. כעבור דקות ספורות נפל פגז נוסף על הבית והלהבות הוסיפו להתלקח בעוז. אחותי ריסל (זוגתו של ר' נחמן רוסישער) רצתה לברוח למקלט, התינוקת שלה נשארה בבית הבווער אבל היא פחדה להיכנס, אני החלטתי לנסות להצילה ויהי מה. נכנסתי בתוך האש והעשן ופתאום שמעתי בכי, הלכתי בעקבותי ומצאתי את התינוקת בוכייה ונסערת. רצתי אתה מתוך הבית אפוף הלהבות החוצה, וכדי להרגיעה הכנסתי לפיה קוביות סוכר. התרחקתי במהירות מהמקום, כשכל העת ממטירים אווירוני הגרמנים פצצות. בכל פעם שאירעה הפצצה, הייתי מתכופפת. כך צעדנו וצעדנו, בעיקר בלילות, עד שכעבור שלושה ימים מצאנו את ריסל".

משפחות שלמות סחבו את מעט מטלטליהם בשקים על גבם, צעדו ביערות וחצו נהרות קפואים. בלילות היו מתחבאים מאימת הפצצות הגרמנים, ובבוקרים בודקים את תוצאות ההפצצה, מי חי ומי מת. היעד היה מזרחה - במנוסה מפני האויב הנושף בעורפם.

משפחת דז'רגובסקי נמלטה אף היא מבלי שיידעו כלל לאן מועדות פניהם. העיקר להתרחק ככל האפשר מן הגרמנים הארורים. עשרות קילומטרים עשו בהליכה ברגל, כשמדי פעם הם מצטרפים לעגלה מזדמנת או לרכבת משא.

חתנו של רבי אברום, ר' נחמן קנלסקי-רוסישער, היה מגויס באותו זמן לצבא הרוסי, מאוחר יותר ערק מהצבא וחזר לקרימנטשוק, וכשבירר על גורל אשתו וילדיו, נאמר לו שהנאצים הכחידו את כולם. משסבר כי איש לא נותר ממשפחתו, ברח ליערות וחבר לפרטיזנים.

"במהלך מנוסתנו", משחזרת הרבנית גלבך, "ראינו רכבת שהובילה צינורות, עלינו אליה ונסענו עד שעצרה הרכבת בסטאלינגרד ושם ירדנו. הגויים המקומיים הביטו בנו בתדהמה, מימיהם לא ראו מקרוב יהודים הנראים כיהודים, וכשירדנו מהרכבת, הם חיפשו על ראשנו את הקרניים..."

"אך היתה דווקא משפחה גויית שקיבלה אותנו יפה ונתנה לנו חדר בביתם, זה היה בכפר אחטשדינקה, פרבר של העיר סטאלינגרד. שלוש שנים חיינו שם.

"באותה תקופה, הכמרים המקומיים היו מתווכחים רבות עם אבי, הוא ידע כמה שפות, והם היו אומרים לו 'אנחנו שונאים את כל היהודים, אבל אתה אדם יקר', הם העריכו אותו בגלל חכמתו".

לאגני מרומים

גם בפרבר של סטאלינגרד, לא ידעו רבי אברום ומשפחתו שלוהו. הוא נלקח לעבודה בצבא ולאחר שנפצע וחזר הביתה, היכה בו הרעב ללא רחם. אך גם בחולשתו העצומה עמדה לנגד עיניו המטרה להנחיל לצאצאיו את דרך ה' למען יגדלו ליהודים נאמנים לה' ולתורתו. הוא לימד את נכדו הקטן שהיה עמו, נות'קה קנלסקי, את האותיות, היות וכבר הגיע לגיל שעליו ללמוד בחיידר והמלחמה שבשה את סדרי חייו.

בינתיים, בתו של רבי אברום, שרה, שוהה באזור מרוחק במשימה שהוטלה עליה - טיפול בפצועי מלחמה. גם שם זכתה לראות פעם אחר פעם נסים על טבעיים. "יום אחד באמצע עבודתי בפינוי פצועים, התרחשה הפצצה גרמנית, פגז כבד נחת במקום בו הייתי ונפער בור

בית שקם מתוך החורבן. ר' יצחק גלבך חתנו של ר' אברהם לאחר נישואיו

גדול ואני נפלתי לתוכו. הייתי קבורה מתחת לערימת עפר ואיבדתי את הכרתי. בנס הבחינו במקום בו הייתי והוציאו אותי משם ונלקחתי לביה"ח מחוסרת הכרה. כעבור שלושה ימים התעוררתי. אמי ואבי ששמעו על מה שקרה היו בטוחים שכבר איני בחיים וישבו עלי שבעה. אבל אחרי שלושה ימים קמתי עם כל המכשירים והודיתי לה' שהשאייר אותי בחיים. זו היתה פעם אחת מתוך אינספור פעמים בהן ראיתי בחוש שהרבי מלווה אותי לכל מקום ומגן עלי.

"באותה תקופה לא היה מה לאכול ואנשים גוועו מרעב. גם שתי אחיותי הקטנות, אסתר וברכה, לא שרדו את תנאי הנדודים והרעב והלכו לעולמם. בסטאלינגרד שכב אבא במיטה חלוש מאוד מרוב רעב, הוא ידע שהוא עומד ללכת מן העולם. הוא אמר לאמי 'תכנסי לשכנה ותביאי מנעול כדי לנעול את הדלת שלא יגנבו, ותדאגי להביאיני

הגדול שזעק עד לשמים, ומצאו נחמה בצילו של הסבא הגדול.

השדכן

מתופעות הפלא שאירעו באומן, הייתה העובדה שגויים סלאביים מעם הארץ באו והתנדפו על שערי ה'קלויז' של חסידי ברסלב, בבקשה להתגייר.

אנשי שלומנו קרבו אותם וסייעו בידם, ולאחר שקיבלו עליהם עול תורה הפכו ליהודים נאמנים שמסרו נפשם על קיום התורה. אחד מאלו היה ר' דניאל זגאייסקי המכונה ר' דניאל הגר, שבעזרת אנ"ש באומן התגייר בגיל ארבעים ונכנס תחת כנפי השכינה. הוא הצליח לשרוד את איימי השואה, ויחד עם עוד יהודים שנותרו לפליטה ניסה לשקם את חיי היהדות באומן.

באותם ימים שלאחר החורבן, הגיע לאומן בחור ברסלב מפולין, לאחר שריצה חמש שנות עבודת פרך בסיביר, יצחק גלבך שמו. בימים הראשונים לבואו התארח בביתו של ר' דניאל הגר, עד ששכר לעצמו חדר למגורים. (לימים נמל לו ר' יצחק על חסדו עמו וכשעלה ר' דניאל ארצה אירחו בביתו לתקופה בת שלושה חודשים). ר' דניאל, שהכיר בו בבחור בן העשרים ושמונה כי בן עליה הוא וניחן באצילות

אלפי יהודי העיר נרצחו באכזריות ונטמנו בקבר אחים גדול בחורשה שמחוץ לעיר. האוהל שעל קברו של הרבי חרב באחת מהפצצות הגרמנים, אך המצבה הסדוקה המתינה להם שם, והם השתטחו על הציון ובכו שעות ארוכות ללא הפוגה. עקב כל התלאות שעברו מילאה החרדה את לבם והם מיעטו לצאת לרחוב, רק למקום אחד היו עושים את דרכם שוב ושוב - אל ציונו של הרבי, שם מצאו פורקן לכאבם

” באחד הימים כשהיינו בבית, נפל פגז גרמני על ביתנו, התקרה נפלה בו במקום ומסביב היו הרבה הרוגים, מעוצמת הפצצה התעופפו רסיסים לכל עבר ואש התלקחה בבית. אבי, שראה מרחוק את המחזה הנורא, נחרד על נפשו ואמר שאין כבר מה ללכת הביתה, כי לא נשאר אף אחד

לקבורה. הוא הוסיף וביקש ממנה שבעת פטירתו תסתכל על הלוח הלועזי ותרשום את התאריך וכך יידעו את תאריך פטירתו בלוח היהודי. היה חשוב לו שנשמור את יום הפטירה שלו, וכך אמנם יש לנו את היארצייט. הוא דיבר עד רגעיו האחרונים, לאחר מכן עצם את עיניו והשיב נשמתו לבוראו.”

לימים סיפרה אלמנתו טויבע רחל, כי לפני פטירתו שינן רבי אברהם באוזניה את הלכות ומנהגי הקבורה, היות ולא היו עוד יהודים בסביבה. הוא הורה לה שתנתק מהציצית פתיל אחד ותכרוך אותו, והדריך אותה איך לקברו כדת וכדין. על כך היו מעייניו נתונים באותם רגעים קשים בהם התענה מרעב והגיע עד שערי מוות. (מפי ר' געצל גלבך שיחי' ששמע מסבתו אשת ר' אברהם)

ג' באייר תש"ה, היה היום בו השיב רבי אברהם את נשמתו לבוראו. בתו לא היתה באותו זמן בבית, כי אולצה לעבוד במקום מרוחק בטיפול בפצועים, ובנו ר' צבי היה מגויס למלחמה. רק אשתו שהתה לצדו בעת פטירתו. מחוסר ברירה - בהעדר בית קברות יהודי באזור - הוא נטמן בבית קברות נכרי, כשאשתו מקיימת ככל אשר ציווה עליה. לידו נקבר יהודי נוסף.

שארית הפליטה באומן

אם חשבו השלטונות הקומוניסטים כי צלחה מזימתם המרושעת למחות ולהשמיד את זכרם של החסידים באומן, הרי התברר כי נצח ישראל לא ישקר ולא תכבה האש לעולם ועד. "כאשר שמענו שאומן חזרה לידי הרוסים", מגוללת הרבנית גלבך, "הבנתי שאין לנו מה להישאר בסטאלינגרד. לקחתי את אמי ואת בן אחותי, וחזרנו לאומן, שם סידרו לנו מכרנו חדר למגורים".

מראה העיר השתנה ללא הכר, בתים ורחובות שלמים נחרבו, אך מה שהכאיב יותר מכל, היתה השממה שקידמה את פניהם. החסידים התמימים והישרים שמילאו את רחובות אומן לפני המלחמה, נעלמו לכלי שוב. את אשר הותירו הקומוניסטים הארורים, באו הגרמנים והשמידו בחמת זעם. עשרות

השדכן ר' דניאל הגר בערוב ימיו בירושלים

השרידים התודיעו זה לזה בגרמניה. ר' צבי לסקר

הגיע לאומן לאחר חמש שנים בסיביר. ר' יצחק גלבר חתנו של ר' אברהם

המלחמה, שזה עתה באה אל סיומה, הביאה אותם הלום.

מאידיך, בלטה היעדרותם של בני המשפחה משני הצדדים. אבי הכלה רבי אברום, היה כבר בגנזי מרומים, האח ר' צבי, מגויס אי שם למלחמה. הדודים הקדושים רבי מאטעס ורבי ברוך ה' יקום דמם, בגן עדן מנוחתם. בני משפחתו של החתן נספו כולם בפולין בשואה האיומה. אך מהחתן והכלה שרידי החרב והאודים המוצלים מאש, עתידים לצמוח דורות חדשים של חסידים ואנשי מעשה, שימשיכו את שושלת אבותיהם הצדיקים ויהיו הניצחון על מלכות הרשעה הקומוניסטית והנאצית גם יחד.

לאחר נישואיהם, עסקו ר' יצחק וזוגתו בקבורת המתים הרבים שהיו פזורים כדומן על פני השדה. בכביש הראשי בכניסה לעיר, נערמו המון עצמות מתים והם נאלצו לחפור תעלה מיוחדת שתמנע מהכלבים את הגישה לאותם קדושים, וזמן רב לקח עד שסיימו לקבור את כולם.

”אבא ר' אברהם שכב במיטה חלוש מאוד מרוב רעב, הוא ידע שהוא עומד ללכת מן העולם. הוא לימד את אמי את הלכות ומנהגי הקבורה והוסיף וביקש ממנה שבעת פטירתו תסתכל על הלוח הלועזי ותרשום את התאריך וכך ידעו את תאריך פטירתו בלוח היהודי

ובמידות טובות, עלה בדעתו להציע למרת טויבע רחל אלמנת רבי אברום דז'רגובסקי שתיקחהו לחתן לבתה שרה.

”מלכתחילה לא רציתי לשמוע על חתונה”, מספרת הרבנית גלבר, “אמרת: שני מתים הולכים להתחתן?! אך אמי אמרה לי שהמיועד הוא תלמיד חכם וירא ה' ועודדה אותי להיענות להצעה”. הבחור מצדו שמח בשמעו מפי ר' דניאל הגר כי המדוברת הינה נכדתו של הרבי ונתן את הסכמתו, והשידוך קם והיה.

התנערי מעפר קומי

החתונה, שהייתה הראשונה לאחר המלחמה, הפכה לשיחת היום, ומלבד השמחה של בניית בית נאמן בישראל, סימלה היא עבור כל אותם יהודים שהיו אודים מוצלים מאש את תחיית עם ישראל, שלמרות כל הרדיפות והעינויים, ימשיך להתקיים ולזקוף קומה. מלבד תושבי אומן, נכחו בסעודת החתונה חיילים יהודיים רבים שאולצו לשרת בצבא האדום, וחזית

מצבת אלמנתו של ר' אברום דז'רגובסקי שנישאה בזיוו"ש לר' יוחנן גלנט (באדיבות ר' שמואל מאיר חשין)

שומרי הגחלת. מימין לשמאל - ר' יוחנן גלנט ור' מיכל דורפמן

מרת טויבע רחל אלמנתו של רבי אברהם, נישאה לאחר המלחמה לרבי יוחנן גלנט, והם עברו לגור הרחק בטשקנט שבאוזבקיסטן, שם גידלו יחד את יענקל בנו של רבי נפתלי דובינסקי והיו לו כאב וכאם. ולימים זכו לעלות לארץ הקודש.

בשנת תש"ז, כשנפוצה הבשורה כי כל הפליטים הפולנים רשאים לעזוב את רוסיה, החליט ר' יצחק כי הוא רוצה לחזור לפולין ולנסות לאתר את יקריו שאולי נותרו בחיים. רעייתו, שהיתה כבר אם לתינוקות קטנה, פחדה לעזוב את אומן ואת ציונו של הרבי, מקור החיות והנחמה. היא הלכה אל הציון, הרבתה שם בבכייה, עד שהרגישה שהרבי אומר לה לנסוע. היא נטלה אבן קטנה מהמצבה הסדוקה כסגולה לשמירה, והם יצאו לדרך. ואמנם נוכחו לראות בשמירה המיוחדת המלווה אותם כל העת בנדודיהם באירופה, שלמרות סיום המלחמה לא נרפאה מנגע האנטישמיות.

בהגיעו לפולין התברר לר' יצחק כי מכל משפחתו לא נשאר שריד. תקופה ארוכה עברה עליהם במחנה עקורים בעיר וינדסהיים שבגרמניה, שם פגש את ר' מרדכי לסקר חתנו של רבי לוי יצחק בנדר. אנשי שלומנו שנשארו לפליטה אחרי הכליה הנוראה, התוודעו זה לזה על ידי דרישות שלום בין מחנות העקורים, ובמכתבו של ר' צבי לסקר מברגן בלזן מ' אדר תש"ז, הוא מספר: "בישיבת וינדסהיים נמצא גם ר' יצחק לוקאווער. הוא הי' בשנה העברה על קבר רבנו נחמן בן פיגה זת"ע. הוא לקח לאשה את בתו של בעל המקוה מאומין, היא אשתו היא [נכדת] רבנו הקדוש...".

בסופו של מסע ארוך, זכו רבי יצחק גלבך וזוגתו לבנות את ביתם בארץ הקודש, על אדני האמונה והיראה ובדרכו של הסבא הגדול, הרבי הקדוש, אשר שמו וזכרו לא משו מנגד עיניהם כל הימים. ■

תודות להרבנית מרת שרה גלבך תחי' ולהר"ר געצל גלבך שיחי' על הסיפורים והעובדות המובאים בפרק זה.

"הזמנים השתנו וכדורנו התנאים במירון הרבה יותר משופרים, אבל גם היום רואים שמו

ראיתי בני

שעובד ה' באמת, מחפש כאן עבודת ה', ומי שזוכה מרגיש חיות עצומה בבואו לציון רשב"י"

עליה

שיחותיו הנלהבות של
רבי שמואל הורביץ
במירון, זעקותיו של
רבי הירש לייב ליפל
שהרעידו את גג הציון,
עבודת חצות של **רבי לוי**
יצחק בנדר בהיכל הציון
והתרחקותו מהבעת
דעה בנושא שהיה נטוש
וויכוח סביבו, ומתי
היתה הפעם שבה חרג
רבי שמואל שפירא
מהרגלו שלא להעיר
לזולת? // בהתקרב ל"ג
בעומר משתף הרה"ח ר'
יצחק טשינגל שליט"א
את קוראי 'אבקשה'
בזכרונותיו הנלבבים
ממירון של ימים עברו
שהצטיירה בשעתה
בעיני אנשים רבים מן
היישוב כמדבר שממה,
אך בני עליה שבאנ"ש
שביקשו לעבוד את ה'
עבודה תמה מצאו בה
את שאהבה נפשם //
ואשרי הנוסעים
על ציונך

רוח הרים גלילית מנשבת בגג ההדלקה במירון, בעוד שבועות ספורים יעלו לכאן רבי רבבות עמך ישראל לכל גווניהם, מתוך אמונת צדיקים יוקדת, לשפוך שיח ולרקד בעוז וחדווה מתוך שמחה בה' ובמושה עבדו.

יושבים אנו עם הרה"ח ר' יצחק טשינגל שליט"א, מיקירי אנ"ש בצפת, הקשור בעבותות להיכלא דרשב"י מזה למעלה מיובל. ואף מוסר שיעורים במקום בתורת רבינו הקדוש והרוח החיה במנין מנחה-מעריב של אנ"ש המתקיים בהיכל הכהנים מדי יום, במתניות ובהתעוררות.

כאחד שחי ונושם את קדושת ציונו של העיר וקדיש מאז עמדו על דעתו, וכמי שהסתופף במחיצתם של זקני אנ"ש רבות בשנים, מבקשים אנו לשמוע מר' יצחק על מירון של לפני שנות דור, כאשר רוב באי המקום היו אנשי שלומנו אשר נמשכו בעבותות לציון הרשב"י.

ההתקרבות

בטרם כל שיח, לבקשתנו, נאות ר' יצחק לשתף אותנו בסיפור התקרבותו לברסלב.

"אבי ז"ל היה נובהרדוקער. בימים ההם, כשהייתי בשנים שלפני הבר מצוה, רבי שמעון ברגשטיין זצ"ל, מיקירי אנשי שלומנו בעיר בני ברק, עסק ביסוד ישיבת ברסלב בשביל צעירי הצאן. וזאת יש לציין שכבר בראשית דרכו בניהול הישיבה בעידודם של גדולי וזקני החסידים כששטח את תכניתו בפני רבי לוי יצחק בנדר זצ"ל, נענה אליו רבי לוי יצחק ואמר לו: "לפתוח ישיבה בשביל ענין רבינו, זה דבר גדול, אבל צריך שהדבר יהיה ללא חובות; יש כסף עושים. אין - לא עושים". ואכן כך נהג רבי שמעון כל ימיו, הוא כיתת את רגליו הרבה עד שהצליח לגייס סכום שבו רכש את הקרקע שעליה נבנתה הישיבה העתידית. כשהוא רצה לגשת לבניה, נוכח כי הדבר כרוך בהוצאות גדולות ולא היה בידו הסך הדרוש, והיות וקיבל על עצמו לא ליטול על עצמו חובות, לא התקדם לבנייה.

אולם היות ובכל זאת רצה כבר לפתוח את הישיבה על שמו של רבינו הקדוש, החליט שבינתיים ישכור דירה, ששם תתקיים הישיבה.

הישיבה הראשונה שנוסדה בעיר התורה בני ברק, היתה ישיבת נובהרדוק. לאחר מכן נוסדו ישיבות נוספות וכאשר הבחורים עברו אליהן, אט אט התרוקנה ישיבת נובהרדוק והבנין נותר שמים. ניגש אפוא רבי שמעון אל מייסדי אותה ישיבה ושכר מהם חצי משטח הבנין, שם יסד את ישיבת ברסלב שהחלה כישביה-קטנה

שכר חצי בנין עבור הישיבה. ר' שמעון ברגשטיין

ובשנים הבאות הלכה והתפתחה לשיעור ב' וג' ובהמשך לשיבה-גדולה.

כיוון שראו זאת מייסדי ישיבת נובהרדוק, נענו ואמרו: "אם חסידי ברסלב העניים יסדו ישיבה בחצי מהבנין, הבה ניסד אנחנו ישיבה בחציו השני". וכך הווה.

אבי רבי משה זצ"ל שלח את אחי ר' אברהם אליעזר שיבלח"ט, המבוגר ממני בשנתיים, לישיבת נובהרדוק. ומכיוון שאלו היו שתי ישיבות בבנין אחד, הבחורים יצרו קשר והתחברו זה עם זה. אחי החל להתיידד עם הברסלבר חסידים, כמו ר' ברוך זילבר ז"ל ואחרים. רבי נתן ליברמנט שליט"א היה מגיע לישיבה ומוסר שיעורים תמידין כסדרן, שהיו ממש אש שלהבת, ואחי נעשה ברסלבר חסיד. רבי נתן קירב הרבה מאוד נפשות בבני ברק של אותן שנים.

המדובר הוא על תחילת שנת תשכ"ב. אני הייתי אז ילד לפני הבר-מצוה ואחי

היה כבר לאחר הבר-מצוה. בינתיים אחי שיבדל לחיים טובים, ור' ברוך זילבר זכרונו לברכה, נדברו יחד שיקרבו אותי גם כן. הם החלו לדבר אתי על מנת לקרב אותי לענין רבינו. בימים ההם, לילדים בני שתיים עשרה - שלוש עשרה שנה, היו מושגים של עבודת השם, לעבוד את השם ולקרב עוד אחד לעבודת השם.

אמרו ועשו. הם הביאו אותי אל רבי נתן ליברמנט, התחלתי לשמוע ממנו שיעורים, חלקם התקיימו בביתו, וחלקם בהיכל הישיבה. ואני מאוד התלהבתי מהדיבורים וכך התקרבותי לרבינו'ס זאך [ענין רבינו]. וזה עוד היה לפני הבר מצווה שלי, שכן כאמור אז היה זה דבר רגיל שלילדים יש לב לחפש קרבת ה'.

שלושה חודשים לפני הבר מצווה שלי, נכנסתי לישיבה-קטנה פוניבז', שם למד ר' אברהם מרדכי פלברבוים שיחי', הוא היה עדיין בחור כבן שלוש עשרה - ארבע עשרה, וקירב גם כן בחורים לדרך רבינו, שם בישיבת פוניבז'. והוא החל לדבר גם איתי לקרבי לרבינו'ס זאך [ענין רבינו]. משראה שאני כבר 'מונח' בענין רבינו, אמר לי "אני משער שיש דבר אחד שאינך יודע, רבינו רצה שבחורים מגיל בר מצוה כבר יניחו תפילין דרבינו תם". ואמנם מעולם לא שמעתי זאת, כשהבחין בפליאתי, אמר לי "אתה לא צריך לסמוך עלי, בירושלים ישנו ברסלבר חסיד, רבי גדליה קעניג, הוא עונה לכל אחד, תשלח לו מכתב בענין והוא ישיב לך".

ואכן שלחתי לו מכתב, כתבתי שאני ילד לפני הבר-מצוה - כך שידע שאינו 'מחויב' לענות לי - ואני רוצה לדעת את הענין של הנחת תפילין דר"ת מהבר-מצווה.

רבי גדליה שלח לי בחזרה מכתב, בו כתב שאכן הרבי רצה שכבר מהבר מצווה יניחו שני זוגות תפילין, על פי האר"י הקדוש. אדהכי הוא כתב לי דבר נוסף בענין זה. בזמנים ההם, אף בחור לא הניח תפילין רבינו-תם מלבד הברסלבר בחורים, כיום גם בחב"ד הדבר נהוג, אבל אז זה עדיין לא היה נהוג אצלם. רק בברסלב נהגו זאת. בחב"ד החלו להנהיג זאת בעקבות המנהג בברסלב.

במכתבו הוסיף רבי גדליה וכתב לי, שכך הוא גם כן מורה לילדיו; שבעת שהם

הוא היה אומר.

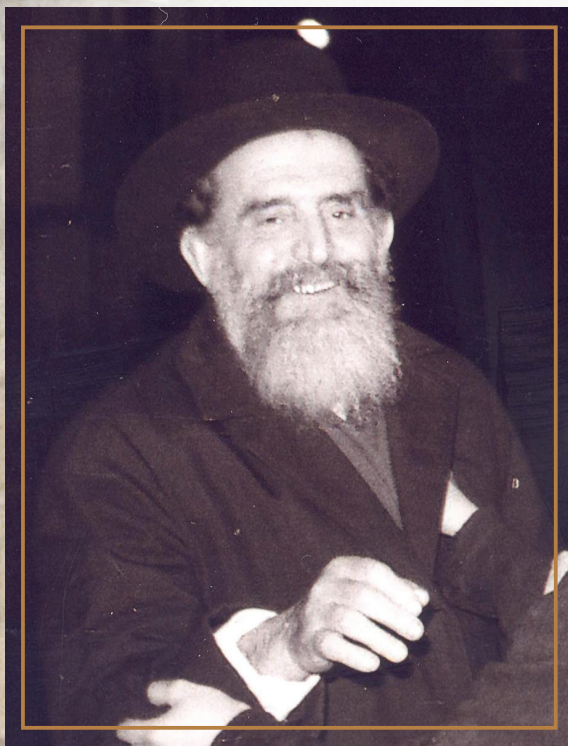
את התפילה ל"ג בעומר הוא היה אומר תמיד?

זו הרי תפילה לכל השנה, ר' שמואל הורביץ מביא שבכל פעם שהם היו באים למירון היו אומרים תפילה זו. כך היה ר' יעקב זעליג עומד כשלוש ארבע שעות ואומר תפילות. הילדים שלו רצו לפעמים להביא לו תה, והוא היה אומר להם "לא באתי לכאן כדי לשתות תה". הוא ניצל כל רגע במירון.

ספר תורה היה אז במירון?

היה, אבל איני יודע אם תמיד. לראש השנה היו מביאים ספר תורה מבני ברק. רבי יעקב מנחם מנדל דייטש, שהיה גם כן מהקבועים בערב ראש חודש, כתב ספר תורה לכבוד רבי שמעון, הוא היה מביא אותו מבני ברק לראש השנה. ובכל השנה היה איזה נמצא ספר תורה, כמדומה ספרדי.

היתה התעוררות עצומה. רבי שמואל שפירא ורבי הירש לייב ליפל היו נוהגים לשהות לילה נוסף במירון, לפני ראש חודש או לאחריו. וממילא הם גם הרוויחו חצות אצל רבי שמעון. היו נוהגים לישון בחדר למעלה ולקום בחצות. ובכל האזור לא נראתה אז כמעט נפש חיה אז.

היה אומר את התיקון הכללי וכל התפילות שאחריו.
ר' יעקב זעליג אורלנצ'יק (באדיבות ר.נ. שפירא)

בהתחלה באו באוטובוסים וברכבת, ומאוחר יותר במונית. גם מבני ברק הגיעה קבוצה מאנ"ש, אני זוכר שהיינו יוצאים מוקדם בבוקר אל כיוון מירון, ר' יעקב זעליג אורלנצ'יק היה מהנוסעים הקבועים, וכמוהו גם ר' זאב ליברמנש, בנו ר' נתן שיבלח"ט היה מצטרף גם כן מפעם לפעם. ר' משה צוקר ור' בן ציון אפטר היו אף הם מעולי מירון מדי חודש בחודשו. לר' זכריה שטרן, שהיה מקורב לאנ"ש והיה בבעלותו טחנת קמח בבני ברק, היה אוטו פרטי והרבה פעמים עלה עם רכבו ולקח עמו עוד נוסעים. כמו כן באו אחדים מאנ"ש מעוד מקומות. מצפת היו באים שניים, הנדבורנער, ועוד אחד, יהודי חסידי יקר בעל לב חם בשם הרב רוזנטל. היה עוד יהודי תלמיד חכם מחיפה בשם ר' רפאל שפירא, מהחוג הליטאי. למעשה הוא היה הליטאי היחיד שהגיע בכל ערב ראש חודש למירון. וכאמור הרוב, שמנו כשבעה עשר איש, היו חסידי ברסלב.

באותם ימים, לא היה כלום במירון, במובן של ציוד הדרוש להשייה ארוכה. היה שולחן אחד בחדר של הציון, ושני ספסלים, ובימה, וזהו. אפילו ספרים לא היו, רק ספרי תהילים בודדים.

רוב הציבור שהה כארבע-חמש שעות במירון, אמרו תהילים, תפילות והתבודדות, בשתים-עשרה ורבע התחילו לומר יום כיפור קטן. בדרך כלל ר' שמואל צ'צ'יק היה השליח ציבור. לפעמים ר' זכריה שטרן מבני ברק היה גם כן חזן, אבל לרוב ר' שמואל צ'צ'יק ניגש לעמוד. היתה התעוררות גדולה מאוד, ממש תענוג רוחני. אוכל ומזון לא היה אז במירון. מי שהביא איתו, היה לו.

אני זוכר, שר' יעקב זעליג אורלנצ'יק היה מניח על השולחן ליד הציון בכל ערב ראש חודש חוברות של תיקון הכללי שהדפיס בעצמו. לאחר יום כיפור קטן היה עומד במשך כמה שעות בציון, הוא התחיל לומר במתינות את ה'יהי רצון' שלפני כן, ולאחר מכן את העשרה מזמורים ואחר כך את התפילה הארוכה שלאחר התיקון הכללי, אחר כך את תפילת "עילת העילות" והתפילה לימי אלול על תשובה. ותפילה לל"ג בעומר. והתפילה לבוא לציון רבינו - שחיבר רבי יצחק ברייטר. כל מה שהיה מודפס עם התיקון הכללי הזה

מתפללים בבית מדרש של ברסלב, יניחו תפילין ר"ת בסיום התפילה. אבל כשהם מתפללים בבית כנסת שאינו של ברסלב, שלא יניחו ברכים, אלא בבית, כדי לא לגרום למישהו להביט על כך בעין לא טובה ולגרום לו ריחוק מענין רבינו. זו היתה הנהגה של דרך ארץ כשנמצאים בין מתנגדים.

אברכים חסידיים נהגו אז להניח תפילין דרבינו-תם?

אברכים הניחו לאחר החתונה. אבי, שהיה נובהרדוקער, היתה לו תקופה שהניח ר"ת, אולם לאחר מכן הפסיק מכן. יש לציין שהוא הלך במשך כל היום עם תפילין רש"י.

מאחר ונודע לי חשיבות הענין על פי דעת רבינו, התחלתי להניח בכל יום תפילין דר"ת. והיות ולא היו לי משלי, נהגתי לשאול מבחורים אחרים בישיבת ברסלב, ולפעמים בשעות הצהריים שאלתי את התפילין דר"ת מאברכים מאנ"ש, כמו ר' יצחק צבי סופר חתנו של רבי גדליה, ר' נח חפץ ור' שמואל טיקוצ'נינסקי.

כך התקרבותי יותר ויותר, ואחר כך בגיל שש עשרה נכנסתי ללמוד בישיבת ברסלב.

לאביכם היתה התנגדות לברסלב?

חלילה לא בתור 'מתנגד' ממש, כי בעצם הוא העריץ את חסידי ברסלב. אלא שהוא פחד מפני 'ביטול תורה', אז המושג של ביטול תורה היה מאוד חריף, באמת ניצלו כל דקה ולא דיברו שום דבר בטל. ממילא הוא חשש מביטול תורה, אבל מעבר לזאת לא היה אכפת לו מהתקרבותי לברסלב, בהמשך הזמן משראה כי בברסלב מתמידים בלימוד, השלים עם התקרבותי.

ערבי ראש חודש מלאי התעוררות וחיות

כאן מתחיל ר' יצחק לספר על הקשר של אנשי שלומנו לאתרא קדישא מירון, אליו התוודע עוד בראשית התקרבותו:

"על כל פנים, באותן שנים התחלתי לנסוע לקברי צדיקים. בתקופה ההיא, בשנת תשכ"ז, לפני חמישים שנה, בערב ראש-חודש רגיל היו כאן כעשרים איש, רובא דרובא מתוכם חסידי ברסלב. בדרך כלל, שבעה איש מאנ"ש באו מירושלים,

האם ילדים היו באים אז למירון?

"בערב ראש חודש בודדים הביאו עמם את ילדיהם. אבל לשבת חנוכה, לל"ג בעומר ולראש השנה וז' אדר, היו מביאים ילדים.

ומתי הייתם בפעם הראשונה במירון?

כשהייתי בן שתיים עשרה הגעתי עם החיידר, היתה אז נסיעה של יומיים למירון צפת טבריה, אבל כחסידי ברסלב הגעתי לראשונה בגיל שש עשרה. זה כבר היה "רבי שמעון של עבודת השם".

בשבת חנוכה, זמן בו היו מתאספים במירון, הגיעו בערך מאה אנשים מאנ"ש, אז חיממו את המקווה, וארגנו אוכל לסעודות. רוב האנשים ישנו על מזרנים על הרצפה. מעטים ישנו בחדרים למעלה. וקמו בחצות, התפללו בהנץ. בני הבית לא באו, רק גברים היו, הגיעו בשביל עבודת ה'.

רבי לוי יצחק היה מהקבועים במירון בשבת חנוכה, ורבי שמואל הורביץ היה אומר את התורה בסעודה שלישית, וכן בשבת בבוקר היה לומד בסיפורי-מעשיות בפני הציבור.

רבי שמעון אתנו!

אני זוכר שפעם אחת הוא למד ברבים את 'מעשה מרב ובן יחיד', הוא החל לקרוא במבטא האידיש הצפתי שלו. כשהגיע לקטע שרבינו מספר שהבן יחיד הרגיש שחסר לו משהו וסיפר זאת לשני אברכים, כאן עצר רבי שמואל והחל להסביר שהבן יחיד הזה היה לו לכאורה טוב בגשמיות ורוחניות, הוא למד והתפלל, והיה לו בית ופרנסה ברווח כי אביו היה רב ובעל אמצעים, אז מה היה חסר לו? אלא - הסביר רבי שמואל - הוא הרגיש עצבות. מכאן רואים, המשיך והסביר, שיכול להיות אדם שלומד ומתפלל, ויש לו גם בגשמיות את כל צרכיו, אבל אינו שמח. ועם זה אסור להשלים! אדם צריך לחפש עצות איך להיות שמח! כמו כאן במעשה. כי עבודת ה' צריכה להיות בשמחה.

הוא סיפר מעשה מבהיל, איך שהיה בצפת יהודי שהיה מלא כל כולו בחומרות, ואף פעם לא היה שמח. תמיד ראו עננת עצבות שורה על פניו. יום אחד הוא הלך ברחוב,

שקוע בעצבותו איך הוא ייצא ידי חובת כל החומרות שלו, לפתע פגע בו כומר - איך מגיע כומר לצפת, הרי לא היו בה נוצרים? כנראה הוא היה אורח בעיר - הנוצרים הרי מחפשים להעביר יהודים על דתם ר"ל, כשראה הכומר את היהודי העצוב, חשב שיוכל לפתותו להשתמד, הוא פנה אליו ואמר לו "מדוע אתה כל כך עצוב?" היהודי שלא שם לב מי הפונה אליו, ענה "מה זאת אומרת, אני אף פעם לא יוצא ידי חובתי כלפי הקב"ה". התחיל הכומר להגיד לו "לא צריך להחמיר כל כך, הקב"ה לא רוצה ממך הרבה, תבוא פעם אחת בשבוע לקלויסטר (מנזר) ותתוודה וימחלו לך על כל העברות, ויהיו לך חיים שמחים". רחמנא ליצלן. בשעת מעשה היהודי הזה היה כל כך מבולבל, שהוא הלך אחרי הכומר אל הקלויסטר, ה' ישמרנו.

ואיך הוא הגיע לכל זה? - הדגיש רבי שמואל - על ידי העצבות! ר' שבתי בנו של רבי שמואל היה מוסיף על סיפור זה, שבסוף אותו יהודי ברח מהמנזר. לכן, המשיך רבי שמואל, צריך להיזהר מאוד מעצבות, תמיד צריך לראות להיות בשמחה, ויש אף להתחבר עם עוד אנשים כדי להיות בשמחה. הוא הביא דוגמה מההלכה, שבשבת ויום טוב צריכים לעשות סעודות חשובות, ואפשר גם ביחיד. אבל בפורים כתוב במשנה ברורה בשם השל"ה שצריך דווקא לעשות סעודה של רבים, עם משפחה או עם חברים, "דאי אפשר לשמוח כל כך ביחיד כמו ברבים", מכאן רואים ששלימות השמחה היא בהתחברות חברים. ממילא, אמר רבי שמואל, אדם צריך תמיד לחפש

דרכים לבוא לשמחה ואם אינו מצליח לשמוח ביחיד, שיתחבר עם רבים וישמח עמם. ועל פי זה הוא פירש את הפסוק מתהילים קל"ט "וראה אם דרך עוצב בי ונחני בדרך עולם..."

איך היתה הנהגתו של רבי שמואל הורביץ עצמו?

למעשה רבי שמואל היה זמנים ארוכים שהיה נסתר ונחבא מהבריות ועבד את ה' בהתבודדות, ומפעם לפעם היה בא לשמוח עם ה'עולם'.

הוא היה אדם מלא חיות תמיד, למרות שהיה עני. כל דבר שהיה עושה, כל מצווה, היה עם חיות ושמחה. רואים ב'ימי שמואל' את החיות שהיתה לו מכל דבר בעבודת ה'.

גם בראש השנה, כל זמן שרבי שמואל הורביץ היה חי, הוא היה זה שאמר תורה בפני הציבור. הוא היה עומד בהיכל הגדול, קרוב לציון רשב"י, והאנשים ישבו קרוב אליו על הספסלים. אני זוכר שפעם אחת הוא אמר: "אנחנו עומדים כאן בציון, האם אנחנו עומדים ליד אבנים?! מתחת האבנים האלו יש את רבי שמעון! רבי שמעון חי כאן! רבי שמעון שאי איתנו!" הוא אמר זאת בכזו חיות שאי אפשר לתאר כלל.

הוא דיבר דברים מתוקים מדבש, דברים נאים מאוד.

באלו זמנים נהגו אנ"ש לבוא למירון?

היה את ראש השנה (מאחר ובאותם ימים לא היה ניתן להגיע לאומן), שאז

רבי שמעון חי כאן! ר' שמואל הורביץ בחאלקע לנכדו במירון (באדיבות גנב)

מפרי התע

רבי שמעון,
הוא התלהב והחל
לצעוק כאלו זעקות
להשם יתברך, שהוא שכח
לגמרי מהמסמר. כך עמד על הגג
זמן רב וזעק זמן רב, לא ענין אותו
כלל שמסתכלים עליו. הוא לא התפעל
מאף אחד.

אחר כך הוא מצא מסמר ותלה את מנורת
החנוכה ליד הציון והעלה בה את הנרות.

זהירות ב'בין אדם לחברו'

גם רבי שמואל שפירא, רבי שמואל
הורביץ ורבי שמואל צ'צ'יק היו כאן
ועבדו את ה' ימים ולילות שנים ארוכות.

אני זוכר שבשבת חנוכה, רבי הירש
לייב, שהיה עובד ה' גדול ובימים ההם
הוא עוד היה בכוחותיו, קבע את מנורת
החנוכה שלו ליד הציון של רשב"י, הוא
אמר: כאן אני גר, זהו ביתי. בצד השמאלי
של הציון הוא הניח את המנורה, היתה לו
מנורה פשוטה מפח, עם משולש מאחור
שניתן לתלותה על הקיר. הוא תקע
מסמר על הקיר למטה מעשרה ותלה את
המנורה שלו.

נו, הוא היה צריך מסמר. פטיש הוא
הביא עמו מירושלים, אבל מסמר לא
תמיד היה לו. אני זוכר כיצד הוא עלה
לגג לחפש אולי זרוק שם איזה מסמר.
בעודו על הגג נזכר בינתיים "אני אצל

היה הקיבוץ, ובא ציבור גדול, מלבד
הקיבוץ שהיה בירושלים. בשבת חנוכה
כאמור היו מתקבצים כמאה איש מאנשי
שלומנו. ז' אדר היה זמן שבאו מאות
אנשים, בעיקר בלילה, גם מהציבור
הכללי. אז גם ניגנו בכלי זמר ורקדו
בחצר.

הזכרתם קודם את המקווה במירון,
מתי היא נבנתה ומי היה אחראי
עליה?

המקווה שבחצר הוא למעשה כבר
משנים קדמוניות. ובכל פעם היו דרושים
מתנדבים שיחממו אותו, היה בור של מי
גשמים, והוסיפו מים. באותו זמן כבר
היה ברז מים אחד בחצר, לא היה צריך
לשאוב מים מהמעיינות כמו בימי קדם.

התמימות והפשיטות של אנשי שלומנו

התאורה במערת הרשב"י במירון
היתה אז קלושה מאוד. אני זוכר שר'
יעקב זעליג אורלנצ'יק עסק להדפיס
את התיקון הכללי, זה היה בערך בשנת
תש"ל, והוא אמר לי שהוא רוצה להדפיס
"באותיות גדולות מריבעת" (כך ביטא
זאת) בהסבירו: "הרי בציון במירון
חשוק, יש מנורות קטנים ובקושי רואים,
שיוכלו לראות היטב!", וכך הווה, התיקון
הכללי והתפילות שאחריו נדפסו על
ידו באותיות גדולות ומאירות עיניים.
ר' יעקב זעליג היה אומר את העשרה
מזמורים והתפילה שאחריהם, את תפילת
"עילת העילות" והתפילה לימי אלול על
תשובה. ותפילה לל"ג בעומר. והתפילה
לבוא לציון רבינו - שחיבר רבי יצחק
ברייטר. כל מה שהיה מודפס עם התיקון
הכללי הזה הוא היה אומר.

לאחר הקיבוץ בראש השנה במירון,
היו נשארים רבי שמואל שפירא ובניו,
רבי אברהם יעקב גולדרייך, רבי הירש
לייב, ועוד מהעובדי ה' לשהות במקום
בעשרת ימי תשובה עד ליום כיפור. עוד
רבים אחרים היו באים אז, למשל רבי
אליהו חיים רוזין ובנו ר' קלמן היו באים
ונשארים עד לאחר יום כיפור.

המסמר שנשכח, והזעקות שהדהדו על גג הציון

זכור לכם משהו מיוחד מאנשי
שלומנו באותם שנים?

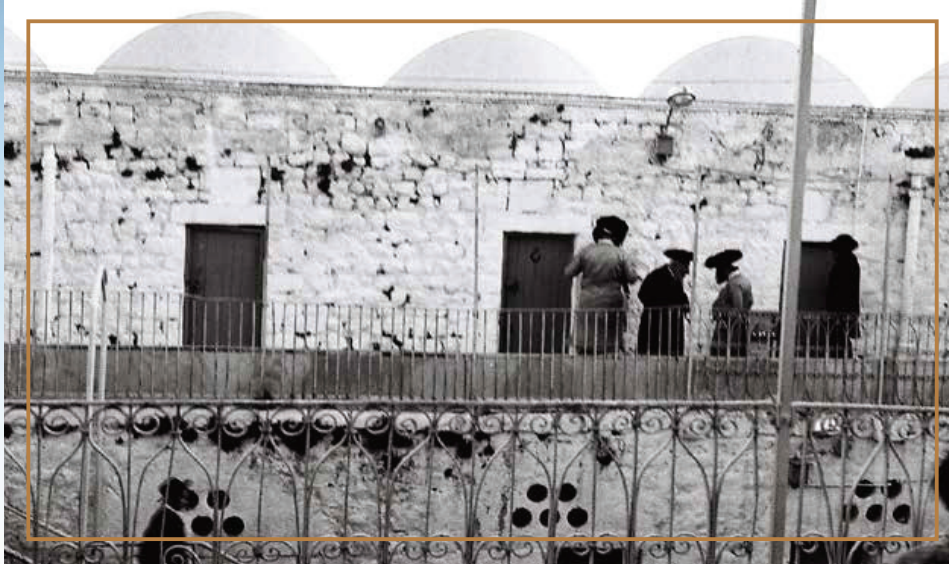
כאן זהו ביתי. ר' הירש לייב ליפל במירון

סיפרתם פעם שקיבלתם התעוררות מרבי שמואל שפירא?

היה זה פעם בראש השנה בבוקר,
לאחר שקמתי לפנות בוקר, עברתי ליד
החדרים וקראתי בקול "קומו, הגיע זמן
תפילה". זה היה בערך בשעת עלות
השחר. רבי שמואל שפירא שמע מחדרו
את קריאותי, הוא כבר היה ער, יצא
מחדרו ושאל אותי בעדינות: "הם ביקשו
ממך שתעיר אותם?" השבתי: "לא, רק
אני מעצמי רוצה לזכות אותם שיקומו
מוקדם בטרם שחר בראש השנה". "מי
אמר לך שזו זכות בשבילם שיקומו
עכשיו?" השיבני ר' שמואל, "אולי עדיף
שהם ישנו שעה נוספת ויוכלו לעמוד
אחר כך בתפילה בישוב הדעת במשך
היום?" בעקבות דבריו חדלתי מהדבר.

היתה לו כזו זהירות ב'בין אדם לחברו',
שהוא ידע שאם אדם לא ביקש ממך

**בעודו על הגג
נזכר בינתיים "אני
אצל רבי שמעון",
הוא התלהב והחל
לצעוק כאלו
זעקות להשם
יתברך, שהוא
שכח לגמרי
מהמסמר. כך
עמד על הגג זמן
רב וזעק זמן רב,
לא ענין אותו כלל
שומסתכלים עליו.
הוא לא התפעל
מאף אחד**

היה זהיר מאוד ביבין אדם לחברו. ר' שמואל שפירא עם בנו ר' נחמן שלמה יצחק במירון

להעירו, הנח לו לישון. הוא היה מאוד זהיר בזה גם עם אורחים, לתת להם לישון אם לא ביקשו להעירם. רבי שמואל לא היה אף פעם אומר דעות לאף אחד. אבל כאן, כשהוא ראה ענין של גזל שינה, הוא חרג מטבעו ויצא אלי ומנע אותי מלהעיר את הישנים.

רבי שמואל שפירא שומע מחדרו את קריאותיו, הוא כבר היה ער, יצא מחדרו ושאל אותי בעדינות: "הם ביקשו מומך שתעיר אותם?" השבתי: "לא, רק אני מעצמי רוצה לזכות אותם שיקומו מוקדם בטרם שחר בראש השנה". "מי אמר לך שזו זכות בשבילם שיקומו עכשיו?" "השובני ר' שמואל, "אולי עדיף שהם ישנו שעה נוספת ויוכלו לעמוד אחר כך בתפילה בשוב הדעת במושך היום?"

המקווה מעט חם.

הוא היה נוהג לקום בחצות בדיוק. ללא שעון מעורר. בדרך כלל בשעה אחת-עשרה היה חצות. ידעו שבאחת עשרה הוא כבר בציון.

פעם אחת היה וויכוח בין באי מירון בשבת חנוכה, האם בשבת ניגשים לציון, או שרק אומרים תהילים בלי לגשת לציון. למעשה, מוסיף ר' יצחק טשינגל, "כתוב מהאר" ששלח את תלמידו בחול המועד לקבר צדיק, למרות שאין אז ייחודים.

לא להתכווח ולהתנצח

רבי לוי יצחק לא רצה אף פעם להתערב בוויכוחים. אך אני רציתי לראות כיצד ינהג. הגעתי לציון קצת לפני השעה אחת-עשרה. היה בציון רק שולחן אחד ושני ספסלים, ישבתי לידו, ואמרת: עכשיו אני אעקוב ואראה מה הוא יעשה. ראיתי שהוא פתח את התהילים והתחיל "אשרי האיש..." ונהם כך בינו לבין עצמו. מדי פעם הפך דף. כך שתי שעות, ולא הצלחתי לדעת מה עשה, האם אמר תהילים, או חצות, או התבודדות, כי גם כשהיה בין אנשים לא היה אפשר לדעת מה הוא עושה.

אחרי השעתיים של חצות, היה אפשר לדבר אתו קצת. אחר כך הוא עלה לישון וקם שוב לפני עלות השחר. כך

היה בביתו באותה שעה. כאן במירון, הוא ישן בכל פעם בחדר אחר. הוא לא היה מפונק. אני זוכר ששנה אחת היה כל כך קר, היה ארבע מעלות בתוך החדרים. והוא הביא אתו דגים מהבית, באותם ימים כבר היו כאן מקררים בחדרים האחרים. שאלו אותו אם הוא רוצה לשים את הדגים באיזה שהוא מקרר, אך הוא הניח את הדגים בחלון החדר בו שהה, תוך שהוא אומר "המקרר הזה פחות בעיניכם?".

המקווה, הוא רצה שיהיה מחומם מעט. מקווה קר לגמרי, היה קשה לו. לא תמיד היה המקווה בחצר חם ואני זוכר שפעם אחת הוא ירד לכפר, שם היה

מבני היכלא דרשב"י. ר' יעקב מנחם ממדל דייטש

את מי עוד מאנ"ש אתם זוכרים במירון?

רבי לוי יצחק היה מגיע בקביעות שלוש פעמים בשנה למירון, בשבת חנוכה, ערב ראש חודש אלול וערב ראש חודש ניסן. ולעתים בל"ג בעומר. במירון הוא היה מקשיב לדיבורים שדיבר רבי שמואל הורביץ. אחרי פטירתו של רבי שמואל, רבי לוי יצחק דיבר בשבת חנוכה, ובראש השנה דיבר רבי גדליה קעניג.

רבי גדליה לא רצה לקחת את העטרה לעצמו ולהיות המדבר היחיד, ובראש השנה הוא עשה כמה קבוצות שלכל אחד ידבר מישהו אחר מאנ"ש. כמו שהיה נהוג גם בקיבוץ בירושלים.

לרבי לוי יצחק היתה קביעות בחצות, לא ידעו מה הוא עושה בחצות, כי הוא

וכדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בשעת הדחק

מכתב ששלח החסיד הגדול רבי שמואל שפירא
זצ"ל ימים ספורים לפני ל"ג בעומר
מבין השורות מבצבצים הערגה והכיסופים
להילולא דרשב"י

ב"ה ג' לסדר אמור תשל"ד פעה"ק ירושלם ת"ו.
שלום וחיים מארץ החיים לכבוד החתן הנעלה המופלא ר'
יצחק פרידמן שליט"א.

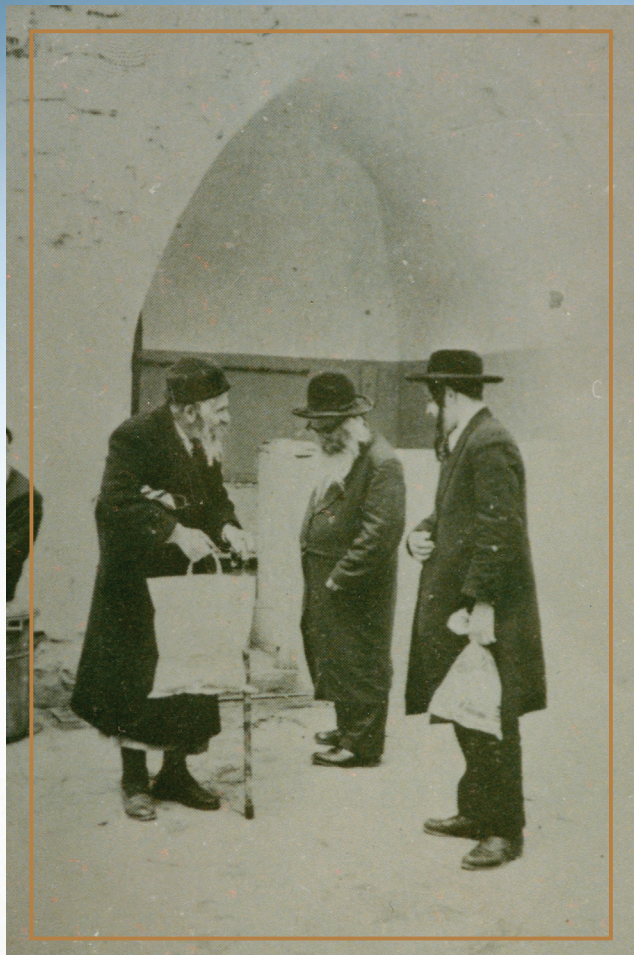
אחר דרישת שלום תורתו, הנני לבקש סליחתו על
שנתאחרתי בתשובתי כי קשה עלי הכתיבה, והנני להודיע כי
קיבלתי לנכון עוד ... לירות ורב תודות לך ותזכה למצוות
ולמעשים טובים, וימלא השי"ת כל משאלות לבבך לטובה
ברוחניות ובגשמיות יתן לך כלבבך וכל עצתך ימלא ושכמ"ה.

והנה הילולא רבא דרשב"י שהוא ל"ג בעומר ממשמש לבוא
ופה בארץ הקודש מכינים עצמם לנסוע למירון, על כן הנני
טרוד וההכרח לקצר וכדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בשעת
הדחק, ודע שסוד רבי שמעון הוא מרומז בפסוק עיר וקדיש
מן שמיא נחית ראשי תיבות שמעון ועכשיו יש נחל נובע מקור
חכמה וכו' זיע"א.

הן כה דבר הדורש שלומך תמיד

בכבוד רב,
שמואל שפירא

ב"ה ג' לסדר אמור תשל"ד פעה"ק ירושלם ת"ו.
שלום וחיים מארץ החיים לכבוד החתן הנעלה המופלא
יצחק פרידמן שליט"א.
אחר דרישת שלום תורתו הנני לבקש סליחתו על
כי קשה עלי הכתיבה והנני להודיע כי קבלתי לנכון
עוד ... לירות ורב תודות לך ותזכה למצוות
ולמעשים טובים וימלא השי"ת כל משאלות לבבך
לטובה ברוחניות ובגשמיות יתן לך כלבבך וכל
עצתך ימלא ושכמ"ה.
והנה הילולא רבא דרשב"י שהוא ל"ג בעומר
ממשמש לבוא ופה בארץ הקודש מכינים עצמם
לנסוע למירון על כן הנני טרוד וההכרח לקצר
וכדאי הוא רשב"י לסמוך עליו בשעת הדחק,
ודע שסוד רבי שמעון הוא מרומז בפסוק עיר
וקדיש מן שמיא נחית ראשי תיבות שמעון ועכשיו
יש נחל נובע מקור חכמה וכו' זיע"א.

היה מגיע בכל שנה בשבת חנוכה. ר' לוי יצחק בנדר עם ר' שמואל שפירא במירון

היה עושה בחורף. בקיץ כבר נשאר ער עד התפילה.

פניתי אליו אחרי השעתיים של חצות ושאלתי
אותו: האם ניגשים לציון בשבת? הוא לא השיב לי
על שאלתי ובמקום זאת הוא שאל אותי "מדוע עזבת
את ירושלים?" כי היתה תקופה שגרתי בירושלים
אחרי חתונתי, אחר כך עברתי לגור בכני ברק. הוא
ידע שצר לי על שעזבתי את ירושלים ודיבר אתי
בכוונה על דבר הנוגע ללבי, כדי להסיט את נושא
השיחה. אני כבר ידעתי שאם אתעקש ואשאל אותו
שוב על הענין לשמו פניתי אליו, הוא יתחמק ולא
ישיב. הוא המשיך ואמר לי שיותר טוב לעבודת ה'
ולחינוך הילדים לגור בירושלים מאשר בכני ברק,
ואמנם בעקבות אותה שיחה חזרתי לגור בירושלים.

הוא היה זהיר לא להיכנס למחלוקת, כך היה שנה
ועוד שנה, עד שנשקט הוויכוח האם ניגשים לציון
בשבת או לא, כיוון שפסקו לדון בדבר, החל רבי
לוי יצחק לגשת אל הציון בשבת ועמד ליד הציון
שעתיים תמימות...

אז ראיתי שהוא אחז שצריך לגשת לציון גם בשבת,
רק שלא רצה להיכנס למחלוקת בענין שלא מוכח
לכאן או לכאן.

למעשה, כל העובדי ה' שבאנ"ש, ר' שמואל
שפירא, ר' אברהם יעקב, ר' הירש לייב, ר' מיכל
דורפמן, כולם ניגשו לציון הרשב"י גם בשבת.

קמים לעבוד את ה', והרבו בתפילות
כל היום הגדול הזה.

השבת הראשונה של רבי אברהם שטרנהארץ במירון

"שמעתי מאנ"ש שכשרבי אברהם
שטרנהארץ הגיע מאומן לארץ ישראל
היה זה בתחילת חודש אדר תרצ"ו, ואחד
הדברים הראשונים שעשה היה לבוא
לציון רשב"י במירון".

ר' יצחק מוסיף פרט מענין מאותה נסיעה
ראשונה של רבי אברהם מירונה: "באותה
שנה, ז' אדר היה כמוצאי שבת והוא הקדים
לבוא כבר לשבת. לרבי אשר זעליג מרגליות
ז"ל, שהיה לו קרבה גדולה לאנ"ש, היתה
קביעות לבוא בו' אדר, היה לו חדר למעלה
והוא תמיד היה מצטייד עם אוכל לסעודות,
כשראה את רבי אברהם הבחין בו כי הוא
אדם גדול והזמין אותו לסעודות שבת
אצלו. אכלו וזימרו ואמרו דברי תורה, בסוף
הסעודה, הגיש רבי אשר זעליג לרבי אברהם
תפוז לקינוח סעודה. הביט רבי אברהם בפרי
ושאל בהשתוממות: "האמנם אתם נותנים
לי את כל התפוז?!" כי באוקראינה לא ראו
כמעט את הפרי הזה שהיה נדיר מאוד, ורק

מיד בבואו ארצה נסע למירון. ר' אברהם שטרנהארץ ומשמאל ר' גדליה קעניג
(באדיבות ר' אברהם שמעון בורשטיין)

היו באים המוני יהודים וכמובן
אנשי שלומנו שרבים מהם הקדימו
לבוא מבעוד יום. אלו שהיו בחזקתם
חדרים למעלה, היו מארחים את
חבריהם. בפרט זכורני את חדרו של
ר' יעקב זאב ברזעסקי, מאנשי מירון
הקבועים, חדר 'עשר', שהיה מלא
באנ"ש, ר' אברהם יעקב גולדרייך היה
ישן שם בקביעות. בחצות לילה היו

מתי היה הל"ג בעומר הראשון
שהייתם במירון?

כמדומה בשנת תשכ"ז-ח. ל"ג בעומר
היה נראה כמעט כמו בימינו. אמנם הגיע
ציבור קטן יותר, אבל הצפיפות בפנים
המערה תמיד היתה. גם אז לפני חמישים
שנה הגיעו בין מאה למאתיים אלף איש.
בפנים התפללו וזעקו, ובחוץ רקדו ועשו
חלאקע לילדים.

חיות למרות המחסור הגשמי. מירון, שנת תשי"ח (באדיבות ר' שמואל יצחק רחנפלד)

**אני זוכר שפעם
אחת ר' שמואל
הורביץ אמר:
"אנחנו עומדים
כאן בציון, האם
אנחנו עומדים ליד
אבנים?! מתחת
האבנים האלו יש
את רבי שמועון!
רבי שמועון חי כאן!
רבי שמועון איתנו!"
הוא אמר זאת בכזו
חיות שאף אפשר
לתאר כלל**

השמש נוטה מערבה, בעוד שעה קלה תשקע מעבר להרי מירון הנישאים. זהו האות כי יש להתכונן לתפילת מנחה למטה בחדר הכהנים, במנין של אנ"ש, לסיום, מסכם ר' יצחק את השיחה:

"אמנם הזמנים השתנו ובדור הזה התנאים הגשמיים הרבה יותר משופרים, וכבר אין את הדחקות כמו פעם. יש בנמצא אוכל לכל ואף אפשר לשכור חדרים נוחים בכפר. אף על פי כן, גם

אשר זעליג, סיפר לי, ששנה אחת אביו אמר לו שיבוא למירון בז' אדר ותיאר לו כי "השמחה והניגונים שיש שם הם מזכירים את הל"ג בעומר". כששמע כך הוא החליט שהוא ייסע, ואמנם הגיע בערב ז' אדר ביום. בעיקר היו שם אנ"ש, הם נעמדו להתפלל מעריב בחמימות, "ולאחר התפילה", כך סיפר, "הם שרו את כל הניגונים של ל"ג בעומר". אחר כך הלכו לישון כדי לקום בחצות.

בדרך אגב הוא סיפר שכשאביו היה נוסע למירון, הוא ראה תמיד שהוא לוקח אתו בתרמיל שלו פטיש ומסמרים ולא הבין מדוע. כשהגיע למירון, ראה

ר' יצחק טשינגל בשיעור בתורת רבינו באתרא קדישא מירון

היום, עם כל הרחבות הגשמית, רואים שמי שחפץ לעבוד את ה' באמת מוצא את מקומו כאן. ברוך ה' רואים איך שמבקשי ה' מתפללים כאן ועובדים את ה' ושופכים את הלב לפני ה' יתברך, וניכר שזה התכלית וזה העיקר אצלם. ומי שזוכה מרגיש חיות עצומה בזה בכל רגע ורגע שנמצא כאן. ה' יתברך יעזור באמת, שכולם יזכו לבוא לרבי שמועון ולרצות את ה' בכל לבם ובכל נפשם כל הימים. ■

תודה לר' ישראל בורשטיין שיח' על עזרתו בעריכת השיחה

איך שכל החלונות שבורים ונכנס מבעד להם רוחות וקור עז, ואביו לקח פלטות עץ וחיבר למסגרת החלונות, ובכל זאת חודר רוח קרה פנימה.

לפנות בוקר קמו והתפללו בהנץ, ואחר כך שרו עוד הפעם את כל השירים. אנשי שלומנו הרגישו חיות עצומה מהשהייה במירון, אך ר' שלמה אליעזר אמר לאביו: תחוס עלי ותשלח אותי חזרה באוטו הראשון לירושלים, אני לא יכול להישאר כאן יותר בתנאים האלו...

העובדי ה' מאנ"ש מרוב חיות שהיה להם קיבלו על עצמם את כל הקשיים שהיו כרוכים בשהייה במירון. לא הסתכלו לא על הקור ולא על שום דבר."

לעתים רחוקות כגון לחולה, היו קונים את פרי זה כדי לחזקו.

ענהו רבי אשר זעליג כי הוא נותן לו את כולו. רבי אברהם שכל כך התרגש, בירך אותו מעומק לבו, ענהו רבי אשר זעליג: "זה חידוש אצלכם? אתן לכם עוד אחד". שאל אותו רבי אברהם: "אתם בעלי אמצעים?" ענהו רבי אשר זעליג: "כאן בארץ ישראל זה זול, הבאתי שקית שלמה..."

היה את ה' מושב זקנים' למעלה, שם גרו זקנים, בעיקר מצפת. רבי אברהם שטרנהארץ התיישב שם גם כן באותו זמן.

ר' שלמה אליעזר מרגליות, בנו של רבי

"ועל כן נסתלק רבי שמעון בן יוחאי בל"ג בעומר,
ונוהגין בארץ ישראל לעשות שמחה גדולה בהלולא דיליה, מה
שלקאורה היה ראוי לבכות ולהצטער מאד על הסתלקותו.

אך בודאי מנהג ישראל תורה, כי כל השמחה היא מה שזכינו
שהיה צדיק וקדוש כזה שגלה תורה גוראה כזאת ותקן תקונים
כאלה בתורתו הקדושה, עד שעל ידי זה אנו בטוחים שלא
תשכח התורה מפי זרענו.

וזה גמר דיקא על ידי הסתלקותו, שאז דיקא תקן הפגם של
תלמידי רבי עקיבא שמתו קדם זמנם. וגלה אז האדרא זוטא,
מלבד מה שגלה כל ימי חייו האדרא רבא וספרא דצניעותא וכל
ספר זהר הקדוש, שעל ידי כל זה המשיך תקונים כאלה שבכל
דור ודור עד הסוף כל מי שירצה לשוב יוכל להתקרב לה' יתברך
מכל מקום שהוא.

ועל כן עתה עושין הלולא של רבי שמעון בן יוחאי שהוא
מתלמידי רבי עקיבא ששמחים על שבאים על קברו, כי עתה
עקר התקון על ידי שבאים על קבריהם הקדושים, כי כבר עשו
פעולות נוראות כאלו מאז ועד עתה שיכולים לבוא על קברם
אפלו הגרוע שבגרועים הרשע שברשעים ולהתתקן על ידי זה".

(ליקוטי הלכות תפילת המנוחה ז', נ"ו)